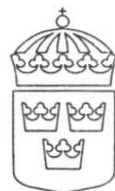

Riksdagens protokoll

1991/92:79

Onsdagen den 18 mars

Kl. 9.00–14.32

Protokoll
1991/92:79

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 12 mars.

2 § Hänvisning av ärenden till utskott

Föredrogs och hänvisades
Propositionerna
1991/92:116 till skatteutskottet
1991/92:130 till trafikutskottet

Motionerna

1991/92:Ub14–Ub54 till utbildningsutskottet
1991/92:Sf18–Sf21 till socialförsäkringsutskottet
1991/92:Ub55–Ub61 till utbildningsutskottet
1991/92:Jo22 till jordbruksutskottet
1991/92:N29 och N30 till näringsutskottet
1991/92:Fö4 och Fö5 till försvarsutskottet
1991/92:A8–A12 till arbetsmarknadsutskottet
1991/92:Sf22–Sf25 till socialförsäkringsutskottet

3 § Beslut rörande utskottsbetänkanden som slutdebatterats den 11 mars

Företogs till avgörande lagutskottets betänkande 1991/92:LU19, arbetsmarknadsutskottets betänkanden 1991/92:AU5, AU6, AU8 och AU9, lagutskottets betänkande 1991/92:LU18, konstitutionsutskottets betänkanden 1991/92:KU16, KU25, KU26 och KU29 samt skatteutskottets betänkande 1991/92:SkU16 (beträffande debatten i dessa ärenden, se prot. 74).

Lagutskottets betänkande LU19

Utskottets hemställan bifölles.

Arbetsmarknadsutskottets betänkande AU5

Mom. 1-3

Utskottets hemställan bifölls.

Mom. 4 (medelsanvisning till arbetsmarknadsråd)

Utskottets hemställan bifölls med 302 röster mot 21 för reservationen av Laila Strid-Jansson. 1 ledamot avstod från att rösta.

Arbetsmarknadsutskottets betänkande AU6

Utskottets hemställan bifölls.

Arbetsmarknadsutskottets betänkande AU8

Mom. 2 (medelsanvisning till jämställdhetsåtgärder)

Utskottets hemställan bifölls med 308 röster mot 15 för meningsyttringen av Karl-Erik Persson.

Övriga moment

Utskottets hemställan bifölls.

Arbetsmarknadsutskottets betänkande AU9

Mom. 4 och 5 (statens institut för personalutveckling)

Utskottets hemställan bifölls med 178 röster mot 146 för reservationen av Ingela Thalén m.fl.

Övriga moment

Utskottets hemställan bifölls.

Lagutskottets betänkande LU18

Utskottets hemställan bifölls med 165 röster mot 155 för reservationen av Owe Andréasson m.fl. 4 ledamöter avstod från att rösta.

Konstitutionsutskottets betänkande KU16

Mom. 1

Utskottets hemställan bifölls.

Mom. 2 och 3 (förvaltningskostnader, m.m.)

Utskottets hemställan bifölls med 287 röster mot 34 för reservationen av Harriet Colliander. 1 ledamot avstod från att rösta.

Konstitutionsutskottets betänkande KU25

Utskottets hemställan bifölls.

Konstitutionsutskottets betänkande KU26

Mom. 1

Utskottets hemställan bifölls.

Mom. 2 (DI:s utgiftsram)

Reservationen av tredje vice talman Bertil Fiskesjö m.fl. bifölls med 170 röster mot 152 för utskottets hemställan. 2 ledamöter avstod från att rösta.

Konstitutionsutskottets betänkande KU29

Mom. 1 (stöd till politiska partier)

Utskottets hemställan bifölls med 303 röster mot 21 för reservationen av Harriet Colliander. 1 ledamot avstod från att rösta.

Mom. 2

Utskottets hemställan bifölls

Skatteutskottets betänkande SkU16

Mom. 1 (anslaget till riksskatteverket)

Utskottets hemställan bifölls med 180 röster mot 144 för reservation 1 av Lars Hedfors m.fl.

Mom. 2 (anslaget till skattemyndigheterna)

Utskottets hemställan bifölls med 308 röster mot 15 för meningsyttringen av Lars Bäckström.

Mom. 9 (lägenhetsregister)

Utskottets hemställan bifölls med 303 röster mot 23 för reservation 2 av Peter Kling.

Mom. 10 (redovisning av skatter m.m.)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 3 av Peter Kling – bifölls med acklamation.

Övriga moment

Utskottets hemställan bifölls.

4 § Sjöfart m.m.

Föredrogs

trafikutskottets betänkande

1991/92:TU11 Sjöfart m.m. (prop. 1991/92:100 delvis).

Anf. 1 JARL LANDER (s):

Herr talman! Det betänkande från trafikutskottet som vi nu skall behandla, handlar om frågor rörande sjöfarten. Det är anslag till den statliga delen av sjöfarten som vi har att ta ställning till.

Detta betänkande omfattar ett brett register av olika frågeställningar. Men undantag har i år gjorts för fritidsbåtsregistret. Det görs eftersom regeringen sagt att den skall återkomma i en särskild proposition i ärendet.

Herr talman! Trafikutskottets betänkande nr 11 behandlar flera olika frågor i vilka man i likhet med frågan om fritidsbåtsregistret borde avvakta med ett ställningstagande. Det gäller bl.a. frågan om Gotlandstillägget, som vi socialdemokrater anser ännu inte är färdigberedd. Detsamma gäller frågan om rederistödet.

Prot. 1991/92:79

18 mars 1992

Sjöfart m.m.

Det är inte utskottets personal eller annan personal här i riksdagen vi skall klandra för att dessa frågeställningar finns med i betänkandet. Däremot anser vi att kommunikationsdepartementet borde ha undvikit att ta med dessa frågor i budgetpropositionens bil. 7. Vi anser att frågeställningar som inte är färdigbehandlade eller förslag till utredningar om sådant som redan är färdigutrett inte bör tas med i budgetpropositionen.

Herr talman! Jag vill påstå att stora delar av bil. 7 till årets budgetproposition är ett hastverk precis som så många andra förslag som denna kammare fått från kommunikationsdepartementet under detta riksmöte. Först kommer stora löften, men när vi närmar oss de konkreta besluten eller presentationen av förslagen, läggs helt andra förslag fram.

Det är dessa saker i budgetpropositionens bil. 7 som vi socialdemokrater reagerar mot. Det har vi gjort genom att reservera oss mot vissa i betänkandet föreslagna ställningstaganden. Jag skall be att få kommentera dem litet närmare.

Det är mycket vi är överens om. Jag skall koncentrera mig på vad som i detta betänkande skiljer utskottsmajoriteten från oss socialdemokrater.

Det gäller först och främst majoritetens skrivning angående transportstödet för Gotland. Här har riksdagen under lång tid varit överens om att den s.k. vägprincipen skall gälla, dvs. att transporter till och från Gotland i princip inte bör vara dyrare än transporter på samma avstånd någon annanstans i landet. Detta har vi kunnat genomföra tack vare högstprisregleringen och Gotlandstillägget till transportföretagen.

Det är detta som regeringen nu vill slopa och ersätta med någonting annat. Med vad?, frågar vi oss. Det är inte sagt. Det enda som hittills har sagts är att nuvarande stödform är konkurrensbegränsande. Det kanske den är. Men det är den stödform som har fungerat och gett gotlänningarna något så när likvärdiga transportkostnader som för övriga i Sverige.

Att det i detta land skall vara regional balans har vi i långa tider varit överens om här i kammaren. Varför skall vi då belasta gotländska transporter med ytterligare 50–60 milj.kr. genom att nu slopa Gotlandstillägget och högstprisregleringen innan ett nytt förslag till hur denna regionala balans också i framtiden skall innefatta även Gotland har lagts fram?

Det är detta som vi socialdemokrater har så svårt att acceptera. Jag vill samtidigt påpeka att detta är ett typexempel på förslag från just kommunikationsdepartementet. Först kommer ett förslag, sedan får vi se hur vi kan lösa de problem som uppstår. Därför, herr talman, yrkar jag avslag på förslaget om avskaffande av 1979 års bemyndigandelag och bifall till reservation 1 till betänkandet.

Jag skall gå över från frågan om sjöfarten till Sveriges största ö och i stället tala om sjöfarten på Sveriges största sjö, nämligen Vänern. Här kommer enligt min mening nästa hastverk i budgetpropositionens bil. 7. Regeringen säger: Tillsätt en utredning, så får vi se vad som sedan skall göras angående sjöfarten på Vänern.

Jag vill göra kammaren uppmärksam på att det är precis på dagen ett år sedan den dåvarande socialdemokratiska regeringen förordnade Ulf Adelsöhn – han behöver väl ingen närmare presentation – att utreda Vänersjöfarten. Att den nuvarande kommunikationsministern har föreslagit ytterligare

utredning kan väl inte bero på att det var en socialdemokratisk regering som tillsatte den utredningen.

Adelsohns utredning är färdig och har utmynnat i ytterligare en utredning som tillsattes på initiativ av landshövdingen i Värmland Ingemar Eliasson. Den utredningen är också färdig. Som vi ser det är ytterligare utredningar helt obefogade. Den Adelsohnska utredningen utmynnade bl.a. i att en ytterligare översyn skulle göras på lokalt initiativ i regionen. Det är den som nu också är färdig.

Vi socialdemokrater tycker med anledning av detta, att det är märkligt att utskottsmajoriteten fortfarande tycker som kommunikationsministern att Vänersjöfarten bör utredas ytterligare innan riksdagen kan ta ställning i frågan. Jag vill hävda att det borde vara färdigt med statliga utredningar om Vänersjöfarten. Nu måste vi handla. Många av utskottsmajoritetens partikolleger i Vänerområdet tycker också det.

Så tycker t.ex kommunikationsministerns egna partivänner i länen runt Vänern. Det gäller bl.a. Roland Lében från Värmland. Fanny Rizell och Ingrid Näslund har motionerat om detta. Så tycker moderaterna runt Vänern med t.ex Stig Bertilsson och Göthe Knutson. Jag kan nog säga att alla ledamöter av denna kammare som har tagit del av vad näringslivet, landshövdingarna, länsstyrelserna och inte minst utredningsmännen själva har sagt om sjöfartens utvecklingsmöjligheter på Vänern tycker så.

Herr talman! Låt mig också få citera vad landshövdingarna i de tre länen, Skaraborgs, Älvsborgs och Värmlands län, säger i ett gemensamt brev till oss i trafikutskottet inför behandlingen: "Det är enligt vår mening inte erforderligt med ytterligare en utredning om Vänersjöfarten. Tvärtom riskerar ett sådant förfarande att skapa osäkerhet om Vänersjöfartens framtid. På grundval av det arbete som redovisats i den Adelsohnska utredningen vore det av stort värde om statsmakterna, som grund för det fortsatta arbetet, uttalade att Vänersjöfarten har en viktig roll att spela i det framtida transportsystemet på med andra transportslag likvärdiga villkor."

Vi socialdemokrater vill att riksdagen skall göra det här uttalandet om Vänersjöfarten. Det har vi gjort genom vår reservation nr 4 till betänkandet. Jag yrkar bifall till den reservationen. Jag förutsätter att alla de ledamöter som har motionerat om att det inte behövs ytterligare utredningar också kommer att göra det och bifalla vår reservation nr 4. Då kan vi få möjligheter till en fortsatt sjöfart på Vänern. Då behöver inte sjöfartens framtid där vara hotad. T.o.m landshövdingarna anser ju att den är det med ytterligare utredningar. Jag vill vädja till kammarens ledamöter att ni lyssnar på era partiföreträdare från Vänerregionerna.

Herr talman! Vad som är mest märkligt i budgetpropositionen är bil. 7, Stödet till svensk rederinäring. Det är kanske inte så märkligt att förslaget att slopa rederistödet har lagts som sådant. Det har ju den borgerliga regeringen lovat, eller skall jag säga hotat med, sedan den tillträdde. Men att slopa stödet innan någonting annat finns klart om hur svensk sjöfartsnäring skall hanteras är mycket märkligt. Det är återigen ett bevis på hastverk från kommunikationsdepartementet. Det kan i och för sig vara förståeligt att detta kan inträffa om man inte är van politiker och om man är oerfaren när det gäller tidsåtgången för att få fram nya förslag.

Prot. 1991/92:79
18 mars 1992

Sjöfart m.m.

Det som är oförståeligt är att utskottsmajoritetens företrädare, som i stor utsträckning är erfarna trafikpolitiker, inte inser att sjöfartsnäringen inte är betjänt av den osäkerhet som den nu kommer att hamna i genom att rederistödet skall upphöra innan något annat finns klart. Sjöfolket är definitivt inte betjänt av ett avskaffande av rederistödet. Men det var väl inte heller meningen att ta hänsyn till vad sjöfolket själva anser om sitt arbete.

Vi socialdemokrater införde ju för några år sedan ett system med återbetalning av de sociala kostnaderna för anställda inom sjöfartsnäringen. Denna s.k. svenska modell har bidragit till att den svenska handelsflottan fått en positivare utveckling under senare år. Svenska sjömän har känt sig tryggare i jobbet. De har betalat skatt som alla andra, och de har haft samma sociala skydd som alla andra löntagare.

Låt mig också hastigt nämna att EG-kommissionen t.ex. har presenterat ett förslag till europeiskt sjöfartsregister. När det gäller sjöfolkets beskattning rekommenderar de den nuvarande svenska modellen med återbetalning av skatt i stället för att slopa den. Men vi här i Sverige skall slå in på en väg som skall inskränka arbetstagarnas rätt att fritt och utan inblandning av staten organisera sig fackligt och låta fackföreningarna sluta avtal om anställningsförhållandena. Vi skall alltså införa diskriminerande regler på svensk arbetsmarknad. Det kommer vi socialdemokrater aldrig att ställa upp på. Likhet inför lagen skall gälla oavsett ras, religion, nationalitet eller etniskt ursprung.

Herr talman! Detta är det märkligaste av det som kommunikationsministern har föreslagit i det ärende vi nu behandlar. Det skall inte längre vara likhet inför lagen inom svensk lagstiftning.

Med anledning av den departementspromemoria som presenterades här-omdagen angående sjöfartspolitik och den förväntade proposition som så småningom kommer angående förutsättningar för den svenska sjöfarten, kan jag i dag bara konstatera att vi får all anledning att återkomma till dessa frågor både i utskottet och i kammaren. Jag nöjer mig nu med att yrka bifall till vår reservation nr 5 till betänkandet och avslag på förslaget om avveckling av rederistödet.

Herr talman! Avslutningsvis vill jag påpeka att det också brådskar med att minska miljöföroreningarna från sjöfarten. Man kommer tyvärr inte till rätta med så många av de utsläppen enbart genom beslut här i Sverige, dvs. genom nationella beslut. Vi anser därför att regeringen måste påskynda arbetet med att söka nå bilaterala överenskommelser om gränsvärden för tillåtna svavelutsläpp inom sjöfarten. Vi anser inte, som utskottsmajoriteten gör, att det räcker med att förutsätta att regeringen arbetar så snabbt som möjligt med dessa frågor. Vi kräver i stället att regeringen redovisar för riksdagen hur långt det arbete som den socialdemokratiska regeringen påbörjade med andra länder har framskridit. Detta är innebörden i vår reservation nr 8 till betänkandet. Men, herr talman, jag skall inte yrka bifall till den nu, utan bara konstatera att vi fortfarande står fast vid denna åsikt.

Däremot har jag alltså yrkat bifall till reservationerna 1, 4 och 5. I övrigt står vi socialdemokrater bakom vad som sägs i betänkande nr 11 från trafikutskottet.

Herr talman! Gotland skall leva ett bättre liv än vad man gör i dag. Ny demokrati har i ett flertal motioner motionerat om åtgärder som skall förbättra näringslivets förutsättningar på Gotland. De små partiernas motioner avslås som vanligt när förslagen kommer från någon annan än de stora partierna.

När det gäller anslagsfrågan, och då speciellt högsta prisregleringen som gäller som lag från 1979, dvs. den lag som säger att lastbilsföretagen får ta ut 0,6 % på nettofakturan i varje särskilt fraktavtal, hade vi för avsikt att stödja regeringen så att denna lag skulle kunna upphöra. Vårt stöd till regeringen att avföra denna lag ligger i linje med vår politik. Denna lag kostar visserligen inte statskassan något, men ändå.

Som jag tidigare har sagt har vi inte i något annat utskott fått igenom något som skulle förbättra förutsättningarna för näringslivet på Gotland. Därför ser vi oss tvingade till att åtminstone låta gotlänningarna behålla det lilla de har. Vi tycker dessutom att hela Gotlandsfrågan kanske borde behandlas i ett och samma paket. Därför bör vi inte i riksdagen fatta beslut om Gotlandstillägget utan att åtminstone avvakta sjöfartsverkets översyn av Gotlandstrafiken som skall vara klar den 15 maj.

Herr talman! Med anledning av detta yrkar jag sålunda att riksdagen med bifall till motion T623 yrkande 2 avslår det genom propositionen framlagda förslaget till lag om upphävande av lagen 1979:1035 med bemyndigande om utjämning av taxor för vissa lastbilstransporter.

Herr talman! Under budgetåret 1991/92 uppgick stödet till Gotland till 69 milj.kr. För budgetåret 1992/93 har detta ökat till 140 milj.kr. Avtalet mellan staten och Nordström & Thulin fortsätter samtidigt med denna kostnadsexplosion att vara hemligt. Inte ens Sveriges riksdag har någon insyn i den trafik som man anslår pengar till. Hemligstämplingen innebär att riksdagens ledamöter inte ens vet vilka krav staten har ställt på det rederi som har ensamrätt till denna linjetrafik. Detta är synnerligen otillfredsställande.

Ny demokrati har i ett flertal motioner föreslagit åtgärder, som jag nämnde tidigare, som innebär att Gotlandsstödet helt skulle kunna upphöra, men som vanligt lyssnar aldrig de stora partierna på de små, men kloka partierna. De avslår även mycket bra förslag. Men skam den som ger sig.

Man kan dessutom fråga sig om det är sunt att även fortsättningsvis bara låta ett rederi segla på Gotland. Vi inom Ny demokrati tycker inte detta. Vi som är ett litet parti, fortfarande med litet drag under galoscherna, tänker inte avslå de stora partiernas bra motioner. Motion T602 samt T607 med Jerry Martinger som en av författarna är bra motioner.

Herr talman! Med anledning av detta yrkar jag bifall till reservation nr 2.

Fru talman! Nu gäller det Trollhätte kanal. Sjöfarten i Vänern och Trollhätte kanal skall värnas. Hela Europa håller på att rusta upp sitt sjöfartskanalsystem. Snart kan man med pråmfartyg skeppa 1 000 ton last mellan Karlstad och Prag. Med tanke på detta skulle det vara märkligt om vi här i Sverige inte värnade det sjökanalssystem som vi har. Ny demokrati stöder regeringen i Trollhätte kanal-frågan. Men jag vill på det kraftigaste påpeka att vi gick med på regeringens förslag endast på grund av att vi fick med en s.k. stark skrivning: "Utskottet förutsätter att utredningsarbetet kommer att be-

drivas skyndsamt och att regeringen snarast möjligt för riksdagen redovisar sina ställningstaganden i frågan.”

Fru talman! Jag hoppas nu att denna s.k. starka skrivning, kraftiga skrivning verkligen hörs ända till kommunikationsdepartementet.

Dessutom, fru talman, några ord om Vinga lotsutkik. Man kan säga vad man vill om Bengt Westerberg, men duktiga och framstående ledamöter har folkpartiet, bl.a. Bager, Mårtensson och Skårvik. Dessa har väckt en motion angående Vinga lotsutkik som jag till fullo stöder.

Nu har det emellertid visat sig att nedlägningsshotet kanske inte är så allvarligt som vi befarat. De rapporter som jag har fått från Göteborg säger detta. Men för att markera att denna fråga även innehåller en gnutta tradition vill vi framhålla att Vingafrågan inte bara är en Göteborgsfråga. För vem har inte någon gång gnotat ”Engelska flottan har siktats vid Vinga – o’boy, o’boy, o’boy”?

Med anledning av detta, fru talman, yrkar jag bifall till reservation 9.

Ytterligare ett ärende, fru talman! När satsningen på infrastrukturen hittills debatterats har sjöfartens potential inte beaktats tillräckligt. Här finns nämligen infrastrukturen redan utbyggd, och sjöfarten har möjlighet att ta hand om stora mängder tillkommande gods. Vi förbiser ofta att en givmild natur alldeles gratis försett oss med en infrastruktur, och Archimedes förklarade varför och hur denna kan användas. Havet, vattnet, behöver mycket litet av investeringar och underhåll för att klara av att bära hur mycket gods som helst.

När det gäller kommunikationer har Sverige genom färjetrafiken en helt central ställning. Konkurrensen mellan nordeuropeiska kontinentala färjehamnar, främst Lübeck, Travemünde, Rostock, Sassnitz och Stettin, är knivskarp. Färjestäderna ser dessutom en potentiellt allvarlig konkurrens i Öresundsbron och den tilltänkta fasta förbindelsen över Femer Bält.

Rostock, som redan har en god motorvägsförbindelse söderut, hoppas bli Sveriges inkörspport till kontinenten. Vi kan alltså vänta ett billigt och snabbt transportsätt över södra Östersjön.

Utvecklingen i Östeuropa med raserad mur m.m. har minskat Öresundsbronns betydelse. Tyngdpunkten i Europa kommer att förskjutas österut. Alltså blir den kortaste vägen till denna nya marknad över södra Östersjön. Snabba färjor eller kustfartyg kommer att få en allt större betydelse.

Det är med anledning av detta, fru talman, som jag tillstyrker motion Jo645, för att fästa kammarens ledamöters uppmärksamhet på att hela södra Sverige på sikt kommer att bli en stor utskeppningshamn. Förmodligen kommer även Karlskrona att ingå i detta storhamnsområde.

Även om jag står bakom reservation 13, avstår jag från att yrka bifall till denna, för att spara litet tid här i kammaren, utan jag yrkar endast bifall till reservationerna 2 och 9.

(Applåder)

Anf. 3 BENGT HURTIG (v):

Fru talman! Jag kommer kanske att använda någon minut mer än jag har anmält.

Den centraleuropeiska trafikinfarkten kan inom en inte alltför avlägsen

framtid leda till en kollaps för transportsystemet i Europa. Trots decennier av lobbyarbete, där biltillverkare och betong- och asfaltbolag underblåst satsningar på bilismen, har man inte kunnat åstadkomma en ordning där vägtrafiken kan svälja transportbehovet. Förlusterna i energi, väntetider och förstörd miljö är enorma.

Vill vi ha ett samhälle som undviker att gå mot miljömässig och transportekonomisk kollaps, måste resurser styras över till spårbunden trafik, sjöfart och olika typer av kombitrafik. Budgetpropositionen och det här sjöfartsbetänkandet har tyvärr en beklämmande svag profil när det gäller den inriktningen, särskilt vad beträffar sjöfarten. Den offensiva inriktningen saknas. Hanteringen av Vänersjöfarten och Gotlandstrafiken är exempel på velighet och vacklande. Jag kan också instämma i uttrycket hafsverk, som tidigare använts i debatten.

De flesta av oss inser nog att om vi vill ha ett civiliserat samhälle som är någorlunda rättvist, måste samhället gå in och korrigera för de regionala obalanser i fråga om transportkostnader som inträffar på grund av själva geografin. Staten måste ta ansvar för att en ö som Gotland har bra kommunikationer med fastlandet. Taxorna är trots nuvarande reglering av sjöfarten på Gotland för höga.

Det måste vara möjligt för den bofasta befolkningen att ta sig över till fastlandet utan att bli ruinerad. Det måste också vara möjligt att till någorlunda likvärdiga kostnader som på fastlandet transportera gods till och från ön.

Sommaren 1991 betalade en tvåbarnsfamilj från Gotland 2 556 kr. för en resa Oskarshamn-Visby tur och retur, med hytt i ena riktningen och stolar i den andra. Det betyder en kostnad på ungefär 100 kr. per mil, dvs. ca fem gånger mer än om de kört på landsväg. Den sänkning av taxorna med 10 % som genomförts fr.o.m. 1 januari 1992 är mot denna bakgrund inte tillräcklig. Troligen är inte heller den ytterligare förstärkning på 10 milj.kr. som vänsterpartiet föreslår tillräcklig, men det är ändå ett steg i rätt riktning.

Jag yrkar därför bifall till min meningsyttring vid mom. 6.

När det gäller avvecklingen av den s.k. högstprisregleringen är enligt min mening RRV:s utredning i viss mån bestickande. Rätten till Gotlandstilläget leder ju faktiskt till att ASG och Bilspedition får bättre lönsamhet om de kör mycket på fastlandet och litet på Gotland. Det är möjligt att det är transportföretagen som tjänar mest på nuvarande system. Det är alltså rimligt att man försöker se över det systemet.

Samtidigt är det uppenbart att lastbilstrafiken på Gotland är förknippad med längre väntetider, hamn- och längdavgifter, biljett- och hyttavgifter. Regleringen har också gjort det möjligt för fraktköpare på Gotland att vända sig till SPK, om det funnits misstanke om för höga priser.

Tills något bättre system än det nuvarande har redovisats, vore det rimligt att det nuvarande stödet fick vara kvar. Jag kan för min del yrka bifall till reservation 1.

När det gäller Vänersjöfarten och Trollhätte kanal delar vi i vänsterpartiet den oro som finns i regionen på grund av det förnyade utredandet. Kan inte utskottsmajoriteten och kommunikationsministern lita på de utredningar som redan har gjorts? Skulle Vänersjöfarten läggas ner och ersättas av lastbilstrafik, skulle ca 3,5 miljoner ton gods föras över till vägarna. Förstärk-

ningar av vägarna i regionen men tvekan omkring sjöfarten gör att folk börjar bli misstänksamma.

Skulle godset föras över på väg, kommer utsläppen av kväveoxider, koloxid, koldioxid och stoft att fördubblas i regionen. Är det miljöpolitik? Adelson menade att en så stark ökning av trafiken också skulle öka kostnaderna för trafikolyckorna med ungefär 15 milj.kr.! Ett tillkännagivande enligt reservation 4 borde här ha varit på sin plats.

Den redaranpassade sjöfartspolitikerna har vi redan haft ett par tillfällen att debattera, och fler torde det bli. När vi i december avskaffade möjligheten att förhindra utflaggning av fartyg, togs det första steget, och nu tas det andra. Skulle nu inte några andra åtgärder vidtas, skulle redarna mer eller mindre tvingas att flagga ut, säga upp svenska sjömän, anställa låglönebesättningar och sänka behörighetskraven.

När det eventuellt kommer en proposition om ett internationellt register, får vi se hur mycket antifacklig cynism regeringen vågar prestera. Det kan bli så att svenska fackliga organisationer förvägras rätten att förhandla för låglönebesättningar som har avtal tecknade med korrupta s.k. gula fackföreningar i andra länder. Dessa besättningar kan också vara bundna av avtal som förbjuder dem att ta kontakt med andra fackföreningar. Det skulle innebära ett gigantiskt steg tillbaka på svensk arbetsmarknad. Såvitt jag förstår har EG-kommissionen den 25 januari presenterat ett förslag som ligger i linje med det gamla svenska.

Jag yrkar bifall till meningsyttringen vid mom. 15.

Krav på samtliga fartyg, oavsett storlek, att ha lots ombord när farligt gods transporteras anser vi vara viktigt. Med farligt gods menar vi då också petroleumprodukter. Inom sjötrafikområdena Stockholm, Mälaren, Göteborg och Bråviken finns ett system för trafikinformation för att minska kollisioner. Det finns möjlighet att utveckla detta system till sjöss till att omfatta även miljöhänsyn och naturskydd.

Vänsterpartiet står givetvis bakom de krav som kommer till uttryck i min meningsyttring beträffande momenten 18 och 22, men jag avstår i den delen från yrkande.

Anf. 4 TOM HEYMAN (m):

Fru talman! Det här betänkandet innehåller ett förslag om att slopa den s.k. högstprisregleringen i Gotlandstrafiken. Det har framgått mycket tydligt av de tidigare talarna. Mot detta förslag har bl.a. socialdemokraterna reserverat sig.

Socialdemokraterna har tidigare, i regeringsställning, föreslagit att prisregleringen skall slopas. Men nu, i opposition, intar de en motsatt hållning.

Högstprisregleringen på Gotland är egentligen en märklig form av beskattningsrätt för två fraktföretag med trafik på Gotland. Med hjälp av denna beskattningsrätt skaffar dessa två företag ett faktiskt monopol på trafiken, och man anser, som alla monopolister har gjort i alla tider, att det egna monopolet är omistligt och att samhället skulle drabbas svårt om det togs bort.

Högstprisregleringen granskades förra året av riksrevisionsverket. Vilka ytterligare utredningar, Jarl Lander, behövs för att granska detta system? De

resultat som RRV har kommit fram till är anmärkningsvärda. RRV konstaterar: "Varken ASG eller Bilspedition har kunnat redogöra för RRV hur man går till väga för att säkerställa att högstprisregleringen följs. Om transportförmedlingsföretagen kopplar högstprisregleringen till grundtaxan kan detta innebära att transportpriserna i flera fall inte motsvarar de som tillämpas på fastlandet. Skälet är att huvuddelen av dessa debiteras enligt individuella avtal med stora rabatter i stället för med utgångspunkt från grundtaxan. Detta förstärker osäkerheten om i vilken grad högstprisregleringen verkligen gynnar Gotlandstrafiken."

Vad man säger är att här finns anledning att misstänka att priserna egentligen är högre än de skulle ha varit utan reglering.

Både ASG och Bilspedition har till RRV uppgivit att de inte tjänar något på trafiken. Fru talman! Det är märkligt att det bakom varje monopolist alltid finns en stor filantrop.

Bilspedition har vidare för RRV uppgivit att Gotlandstillägget genererar precis så mycket intäkter att det täcker merkostnaderna för trafiken.

Samtidigt konstaterar SPK att de i förhandlingarna med företagen möter kostnadsposter som inte går att verifiera. Detta, fru talman, är oacceptabelt. Det rör sig trots allt om offentliga medel. SPK konstaterar också att kostnader som inte kan verifieras tenderar att överskattas och att öka snabbare än andra kostnader.

Till RRV har Bilspedition uppgivit att intäkterna av Gotlandstrafiken är 1-2 % av omsättningen. Man har däremot vägrat att ange hur lönsam den är i förhållande till annan trafik eller hur mycket den bidrar till det totala resultatet.

Det är också anmärkningsvärt att det här numera av många ansedda omistliga stödet vid RRV:s undersökning var tämligen okänt bland transportköparna på Gotland.

I en fullständigt exempellös kampanj har trafikföretagen nu lyckats skrämra de lokala politikerna på Gotland, och alla här i riksdagen har fått ett upprop där man bl.a. för fram Gotlands Trädgårdsprodukter, som skulle drabbas av ett extra fraktpåslag med 800 000 kr. om året och därmed inte längre kunna finnas kvar på marknaden.

Siffran är fullständigt ointressant eftersom vi inte får veta hur stor omsättningen är, hur många ton som skeppas och till vilken kostnad detta sker i dag. De beräkningar som RRV har gjort ger inget stöd för tesen att Gotland är särskilt missgynnat ur transportsynpunkt – vare sig man mäter saluvärde eller förädlingsvärde och vare sig man mäter livsmedelsindustri eller verkstadsindustri.

Det är också anmärkningsvärt att ett enigt kommunfullmäktige på Gotland gör detta uttalande till förmån för de Stockholms- och Göteborgsbaserade trafikföretagen och mot den egna lokala åkerinäringens önskemål.

Fru talman! Utskottet har i det här sammanhanget uttalat sig för den s.k. vägkostnadsprincipen. Att stödja ett sådant förslag är inte särskilt svårt, eftersom lastbilstransporter på väg faktiskt är det dyraste sättet att transportera gods. Välskötta godsfärjor har vanligtvis inga svårigheter att konkurrera prismässigt med landsvägstrafik. Men i kostnaden för vägtransporten skall också, självfallet, alla aktuella kostnader räknas in – inte bara de statliga väg-

skatterna. Förarlöner, fordonsslitage och bränslekostnad skall självfallet också räknas in.

RRV:s förslag när det gäller högstprisregleringen är entydigt. Man konstaterar att stödet ger upphov till en rad problem och att det är oklart om det verkligen gynnar transportköparna i Gotlandstrafiken.

RRV har vidare gjort bedömningen att transportpriserna inte kommer att öka i samband med en avveckling av högstprissystemet. Utskottsmajoriteten delar den uppfattningen.

I dag har Ny demokrati ändrat sig. Det var ett parti som gick ut med att avreglera och avskaffa monopol, och nu har man ändrat sig och säger att man skall stödja denna orättfärdiga monopolsituation.

Frågan om konkurrens i Gotlandstrafiken tas också upp i en reservation av Ny demokrati.

Gotlandstrafiken blev egentligen på allvar ett problem först när den blev produkten av en misslyckad varvspolitik. Sedan dess har en enda lång kedja av olika subventionsåtgärder avlöst varandra, och Gotlandstrafiken uppvisar alla vanliga kännetecken på en statligt reglerad monopolverksamhet, dvs. dålig service, höga priser och missnöjda kunder. En annan uppläggning måste komma till stånd när det nuvarande avtalet går ut 1997. Men tills dess är staten som avtalspartner dess värre låst vid den nuvarande konstruktionen.

Socialdemokraterna reserverar sig också, tillsammans med några ytterligare partier, mot den föreslagna utredningen av Vänertrafiken. Här är skillnaden i uppfattning mellan partierna obetydlig. Utskottet är enigt om att kanalen är en värdefull trafikled som bör bättre utnyttjas för transporter i Väst- och Mellansverige. Det återstår dock att bestämma hur den i framtiden skall vara organiserad. Det är inte rimligt att kanalen i fortsättningen lever som det enda kvarvarande affärsverket.

Det är också viktigt att taxesättningen anpassas så att kanalen får inkomster för trafiken. I dag går större delen av inkomsterna till sjöfartsverket, eftersom större delen av godset betraktas som inrikesgodis och därför är avgiftsbefriat. En utredning av dessa frågor är befogad, och den bör genomföras skyndsamt.

Det finns också en reservation mot förslaget att rederistödet skall upphöra. Det finns ingen anledning att nu gå in i en debatt om ett speciellt register för svensk sjöfart. En proposition är utdelad, och en departementspromemoria är redan under diskussion och kommer senare under våren till riksdagen. Men som ett andra steg i den nya svenska sjöfartspolitikerna – det första innebar slopandet av flagglagen – föreslås att det nuvarande rederistödet avvecklas. Socialdemokraterna har reserverat sig mot detta och föreslår oförändrat stöd.

Men, Jarl Lander, hur tänker ni er finansieringen av detta stöd? I den alternativa budget som Socialdemokraterna har presenterat i motion Fi202 finns det inte med någon utgiftspost för rederistöd.

Det går inte att samtidigt hävda att det egna budgetförslaget är bättre balanserat än regeringsförslaget när samtidigt stora och viktiga utgiftsposter saknas. Det rör sig om 300 milj.kr. Socialdemokraterna har inte tidigare an-

vänt den metoden. Därför frågar jag än en gång Jarl Lander: Hur skall finansieringen av dessa 300 miljoner ordnas?

Jarl Lander tog upp frågan om miljöaspekten för sjöfarten, men han hade inget yrkande. Jag vill ändå säga att påståendet i den av jordbruksutskottet behandlade motionen att miljöarbetet har avstannat inte är sant. Det bedrivs ett intensivt miljöarbete, kanske framför allt inom sjöfartsverket. Som ett exempel på detta vill jag speciellt framhålla den nya färjan mellan Helsingborg och Helsingör, som kommer att bli ett miljömässigt föredöme. Det kan också, fru talman, vara värt att peka på den nya färja som kommer att gå till Bohus-Malmön och som förses med en omfattande katalysatorrening. Det är faktiskt unikt inom modern sjöfart.

Kenneth Attefors tog upp en reservation till förman för lotsutkiken på Vinga. Ett parti som har förespråkade avreglering och minskade statliga åtgärder ägnar sig här i kammaren åt en hejdlös nostalgi, t.o.m. åtföljd av ett lätt försök till sång.

Om ett statligt verk, i det här fallet sjöfartsverket, vill organisera sin verksamhet på ett bättre sätt, får vi inte i riksdagen lägga hinder i vägen. Det som nu lokalt har diskuterats på sjötrafikområdet i västra Sverige innebär att de båtsmän som för närvarande tillbringar sin arbetstid i ett övernattningsrum i stället skulle kunna tillbringa den arbetstiden i utkiken. Därmed skulle man kunna spara in åtta tjänster, som nu enbart är lokaliserade i utkiken.

Jag tycker inte att det är någon stor sak, och det är rätt naturligt att människor under sin arbetstid faktiskt också skall förutsättas göra ett arbete. Det vore orimligt om riksdagen i det här fallet skulle detaljreglera för styrelsen i det statliga verket.

Fru talman! Därmed yrkar jag bifall till utskottets hemställan och avslag på samtliga reservationer.

Anf. 5 JARL LANDER (s) replik:

Fru talman! Tom Heyman frågar oss socialdemokrater vilka ytterligare utredningar vi vill skall göras för att se till att Gotlandstrafiken skall flyta enligt den vägprincip som vi tydligen är överens om i utskottet. Jag skulle vilja vända på frågan, Tom Heyman. Vad är det för utredning som hittills har gjorts? Såvitt jag förstår hänvisar utskottsmajoriteten till en analys som riksrevisionsverket har gjort. På grundval av den analysen skall vi ta bort högstprisregleringen och Gotlandstillägget.

Det är inte på det sättet som vi har varit överens beträffande dessa frågeställningar tidigare i utskottet och här i kammaren. Vi vill få till stånd en analys som även belyser effekterna av en successiv avveckling av det här stödet. På det sättet kan vi få reda på om det, som Tom Heyman påstår, verkligen är möjligt att ta bort kostnadstillägget.

Vi vill påstå att det inte har gjorts en riktig utredning av detta, utan att det som riksrevisionsverket hittills har gjort bara är en analys av vad högstprisregleringen och Gotlandstillägget har betytt. Vi tycker inte att det kan ligga som underlag för beslut i den här frågan, utan vi anser att de här stödformerna för godstrafiken till Gotland skall vara kvar.

Tom Heyman säger också att vi i utskottet är överens om nödvändigheten av Trollhätte kanal, Vänertrafiken osv. Så bra! Då behöver vi nu kanske inte

några ytterligare utredningar. Näringslivet, länsstyrelser, landshövdingar, alla som jobbat med frågorna om Vänersjöfarten, har sagt: Låt oss nu få möjlighet att jobba vidare med det här. Låt oss slippa ytterligare statliga utredningar. Är vi överens om att det är nödvändigt med sjöfart inom detta området, låt oss då göra ett uttalande av den innebörden, men inte tillsätta ytterligare utredningar, som i stället skulle kunna lägga en död hand över hela denna verksamhet.

Tom Heyman frågar oss också hur vi har tänkt finansiera rederistödet. Jag skulle väl egentligen kunna vara fräck och säga att vi skall ta upp denna frågeställning på samma sätt som regeringen gör. Vi skall tala om det när det finns ett förslag att ta ställning till. Men vi har i motionen skrivit att vi anser att den svenska modellen skall vara kvar, och det betyder såvitt jag kan uttolka det att vi också får se till att få fram medlen härför. Men hur det mer konkret skall gå till kommer vi att tala om när regeringen har lagt fram förslaget till hur den nya sjöfartspolitiken skall utformas här i Sverige.

Anf. 6 TOM HEYMAN (m) replik:

Fru talman! Det är två frågor som är viktiga att hålla isär i detta sammanhang: högstprisregleringen och Gotlandsstödet. Högstprisregleringen är redovisad i riksrevisionsverkets rapport, och några ytterligare detaljer om den lär vi inte få fram, eftersom de två företag som deltar i detta system inte lämnar några uppgifter vare sig till riksrevisionsverket eller till någon annan.

Däremot finns det inget förslag från regeringen om att Gotlandsstödet skall tas bort. Det är väl värt att poängtera i detta sammanhang att Gotlandsstödet i år mer än fördubblats. Årets anslag ligger på 140 milj.kr. Det finns kanske anledning att se över hur detta kommer att se ut i en framtida situation när det nuvarande avtalet löper ut.

Men det är viktigt att vi håller isär dessa två frågor. Det är inte bevisat att högstprisregleringen har någon positiv effekt för näringen. Tvärtom bidrar den till att upprätthålla ett skadligt monopol på Gotland.

När det sedan gäller budgetpolitiken kan jag bara citera direkt ur motion Fi202, där Socialdemokraterna säger: "Denna politik genomförs inom ramen för en ansvarsfull budgetpolitik med ett mindre budgetunderskott än regeringens förslag." Här kommer nu ett förslag om att man skall öka subventionen med 300 milj.kr. Det finns ingen sådan kostnadspost i sammanställningen i Socialdemokraternas budgetmotion. Det här hänger faktiskt inte ihop, Jarl Lander.

Anf. 7 JARL LANDER (s) replik:

Fru talman! Vi är överens om Gotlandsstödet, Tom Heyman. Det är bra att det går upp till den nivå som presenteras i förslaget. Men vad vi inte är överens om är högstprisregleringen och Gotlandstillägget med anledning av det.

Det är ju så, som riksrevisionsverket har kommit fram till, att ett slopande av detta betyder en merkostnad på 50–60 milj.kr. för de transporter som går fram och åter mellan fastlandet och Gotland. Vi socialdemokrater är nu inte beredda att säga ja till att det skall drabba gotlänningarna. Enighet har ju förelegat om att det skall råda s.k. regional balans i vårt land.

Anf. 8 TOM HEYMAN (m) replik:

Fru talman! Riksrevisionsverket säger inte detta. Tvärtom framhåller det uttryckligen i sin rapport att man inte kan se någon förhöjning av kostnadsnivån i Gotlandstrafiken om detta stöd slopas. Den konkurrens som i stället skulle uppstå i trafiken skulle komma gotlänningarna till del.

Anf. 9 ELVING ANDERSSON (c):

Fru talman! Jag tar till orda med anledning av den fråga som just har aktualiserats vad gäller taxorna i godstrafiken på Gotland. Det handlar om högstprisregleringen och Gotlandstillägget.

Låt mig först säga att jag instämmer i Tom Heymans redovisning av utskottsbetänkandet och majoritetsskrivningarna i de olika bitarna. Men som har framgått av diskussionen – bl.a. här i kammaren – finns det olika uppfattningar om och olika analyser av vad en avveckling av systemet med högstprisreglering och Gotlandstillägget kommer att leda till. Riksrevisionsverkets, länsstyrelsens och Gotlands kommuns analyser pekar i helt olika riktningar.

Det kan finnas anledning till att vi otvetydigt bör vara klara över vilka effekterna blir innan vi tar ställning här i riksdagen.

Fru talman! Jag skulle därför vilja föreslå att vi återremitterar det här ärendet till trafikutskottet för ytterligare beredning. Om jag har förstått de formella reglerna rätt, kan man inte bara lyfta ut den här delen för en återremiss utan hela ärendet måste återremitteras.

Skälet till mitt återremissyrkande är att vi än en gång skall studera den del som gäller högstprisregleringen och Gotlandstillägget.

Jag har bland de olika partiernas företrädare förvässat mig om att vi kommer att få igenom återremissyrkandet. Därför vädjar jag till kammaren att inte ta någon ytterligare stor, uppslitande debatt om den här delen av betänkandet. Låt oss se över detta i trafikutskottet, så återkommer vi till kammaren igen.

Jag yrkar således på återremiss.

Anf. 10 JARL LANDER (s) replik:

Fru talman! Det är litet märkligt att Centern börjar lyssna på vad partivännerna på Gotland har sagt i det här ärendet. Vi skall från socialdemokratisk sida inte motsätta oss en återremiss av ärendet. Vi förutsätter nu att det Elving Andersson har sagt betyder att vi kan få en riktig genomlysning av vad högstprisregleringens och Gotlandstilläggets avskaffande innebär.

Vår uppfattning är naturligtvis den som jag tidigare har redovisat, och vårt yrkande står kvar vad gäller reservationerna. Men vi yrkar ändå bifall till återremissen. Om återremissen faller, står våra yrkanden kvar.

Anf. 11 TOM HEYMAN (m) replik:

Fru talman! Jag vill bara anmäla att det inte skall behöva finnas någon tveksamhet hos majoritetens företrädare om vilka förslag man röstar igenom i kammaren. Om en återremiss kan bringa större klarhet i detta ärende kan det vara en bra utväg. Vi kommer från moderat sida inte att motsätta oss detta. Vi kommer att stödja ett återremissförfarande.

Anf. 12 ULLA PETTERSSON (s):

Fru talman! Det finns åtskilligt att säga om Gotlandstrafiken, dess prisnivå, turtäthet, bekvämlighet osv. Jag skall inte ta upp någon diskussion om dessa frågor i dag. Det pågår en översyn av Gotlandstrafiken hos sjöfartsverket. Jag hoppas att våra förhoppningar om att det skall bli en rejäl översyn och att den skall ge ett gott resultat inte kommer på skam.

Sedan till frågan om högstprisregleringen av frakttaxorna till Gotland. Jag är rädd att jag gör Elving Andersson besviken, men den debatt som redan har förekommit här i dag visar att det finns ett behov av att vi – även om det skulle bli en återremiss – skickar med till utskottet gotlänningarnas funderingar och ganska bestämda åsikter i denna fråga. Jag kommer, fru talman, att ta tillfället i akt att föra fram de åsikterna.

Det är i dag inte dyrare att frakta en vara till Gotland. Det kan vi hävda. Det är en nyckelfråga för oss som arbetar med att få företagsamhet och annan verksamhet till Gotland och att bevara den verksamhet som vi har. Det har varit oerhört väsentligt att kunna peka på detta, eftersom det har varit en sådan turbulens kring Gotlandstrafiken de senaste åren. När man har propagerat för verksamhet på Gotland har man mycket ofta fått höra repliken: Men är det inte förfärligt dyrt? Det har då varit viktigt för oss att kunna hävda att våra fraktkostnader är likvärdiga med fraktkostnaderna i övriga landet.

Det gotländska näringslivet är en känslig växt. Den är inte svag och liten, även om den är litet för liten. Näringslivet är känsligt så till vida att man är mycket beroende av att transportererna fungerar på ett bra sätt.

Gotländsk industri består till stor del av livsmedelsindustri. Vårt näringsliv baserar sig mycket på jordbruksprodukter. Förädlingshalten är ofta låg, och därmed är fraktandelen i den totala kostnaden stor. Det medför att det här är ett sårbart system och att merkostnaderna i den konkurrenssituation vi befinner oss i är svåra, för att inte säga omöjliga, att ta ut. Om man tänker efter är det inte så svårt att räkna ut att det finns vissa fördyrande moment när man fraktar varor till och från Gotland. Man måste t.ex. vänta på färjans avgångstid, som större delen av året inträffar en gång per dygn.

Det finns stora företag på Gotland som även finns i andra delar av vårt land. Detta får effekter även för dem. De enskilda företagen kan förvisso utjämna kostnaderna mellan de olika enheterna i landet. Men däremot kan detta få ett företag att ta steget och säga att enheten på Gotland skall läggas ner. Vi har sett tillräckligt av det. Jag behöver bara nämna sockerbruket i Roma som ett exempel.

Fru talman! Jag ägnade större delen av den sammanträdesfria veckan och även annan ledig tid under året till att besöka gotländska företag, större och mindre. Länsstyrelsen har också tagit fram mycket underlag i det här fallet. Jag vågar påstå att vi har ganska bra belägg för hur det här skulle slå.

Jag har bett de olika företagen att precisera vad det här skulle innebära i pengar för dem. Det gäller en halv miljon här, en miljon eller två miljoner där osv. Man kan tycka att det inte är så stora siffror. Man skall emellertid komma i håg att de gotländska företagen ofta är små. När jag har bett dem att översätta det här i arbetstillfällen har en del sagt att det innebär att de i

fortsättningen inte kan ta någon verksamhet från fastlandet. Man måste kanske göra sig av med fyra arbetstillfällen.

Sammantaget är det här förödande för gotländskt näringsliv. Det värsta är inte de som säger hur många arbetstillfällen det gäller om det här slår igenom, utan de som säger att det inte spelar så stor roll för deras företag bortsett från att det kanske inte är intressant för dem att verka på Gotland i fortsättningen.

Det här är bakgrunden till att vi från Gotland har skrivit, ringt och talat. Jag tror att alla gotländska partiföreträdare har haft kontakter med sina motsvarigheter i riksdagen. Landshövdingen, länsstyrelsen och Gotlands kommunfullmäktige har agerat.

Jag tror att det var Tom Heyman som sade att några företag har skrämt upp de gotländska politikerna. Jag vill påstå, Tom Heyman, att gotländska politiker känner så väl till det gotländska näringslivet att de inte behöver bli uppskrämda av någon tillfällig opinionsyttring från något företag. Man vet vad det handlar om. När företagen kommer till oss har vi bakgrunden ganska klar för oss. Det är inte fråga om att de ringer och säger att nu måste ni agera, och då blir vi mycket rädda och drar i gång en stor apparat. Jag tror egentligen inte att det var detta Tom Heyman avsåg. Men om det var det, så var det en förolämpning mot Gotlands kommunfullmäktige som enhälligt – med sina 71 ledamöter från sju olika partier – stod bakom det papper som jag i förra veckan stoppade i varenda ledamots postfack här.

Jag vill också säga, fru talman, för det är viktigt att få det sagt, att vi gotlänningar inte älskar högstprisregleringen och Gotlandstillägget. Vi tycker inte att det här är den bästa konstruktion man kunde komma på. Det behöver inte alls se ut på det här sättet, men en utjämning av något slag måste vi ha. Skall det vara en öppen marknad måste det även vara en konkurrens på lika villkor. Därför vill jag hävda att ett beslut i enlighet med reservation 1 hade varit det bästa i dag, och jag beklagar att det har framförts ett förslag om återremiss; det försenar hela ärendet. Först och främst tycker jag att man borde kunna bryta ut just den här punkten, eftersom det är en så klart avgränsad fråga, och inte skulle behöva återremittera hela ärendet. Om nu alla är överens om återremiss skall jag inte ställa något motyrkande, men jag är ändå mycket tveksam till denna hantering.

Det som Elving Andersson vill att man skall titta på är precis vad som står i reservation 1, nämligen att underlaget är otillräckligt för ett beslut och att regeringen inte mäktat ta fram något alternativt förslag; i avvaktan på ett regeringsförslag bör något beslut inte fattas. Det är egentligen exakt detta Elving Andersson vill ha fram, så hade det inte gått partitaktik i frågan hade vi i dag kunnat bli överens om att bifalla reservation 1.

Slutligen, fru talman, vill jag säga endast några ord om reservation 3, som handlar om offentliggörande av avtalet mellan staten och Nordström & Thulin. Det här är en fråga som länge varit aktuell och som upprört känslorna här i riksdagen och även på Gotland. Vi tycker det är märkligt att vi inte skall känna till innehållet i avtalet. Jag har gett uttryck för detta förut från denna talarstol, och jag tycker fortfarande att det är en märklig tolkning som lett fram till att inte ens företrädare för kommunen på Gotland, trafikutskottet eller någon annan fått ta del av avtalet. Å andra sidan tycker jag inte att

Prot. 1991/92:79
18 mars 1992

Sjöfart m.m.

det är riksdagens sak att fatta beslut i enskilda sekretessärenden, precis som utskottet har framhållit. Därför försätter det här mig i en litet knepig situation, eftersom jag dels tycker att avtalet skall offentliggöras, dels tycker att frågan inte bör avgöras i riksdagen. Men jag har lusläst reservation 3 och kommit fram till att vad man förordar är en skrivning där det heter att regeringen bör "enligt utskottets mening snarast pröva möjligheterna att häva sekretessen". Det tycker jag också. Jag vet att regeringen har prövat saken tidigare och avslagit framställningen. Men jag anser att kan vi på något sätt påverka hanteringen, så att vi får en bättre insyn i denna för oss gotlänningar så oerhört väsentliga fråga, har jag för avsikt att rösta för reservation 3.

Anf. 13 TOM HEYMAN (m) replik:

Fru talman! Eftersom Ulla Pettersson har varit på Gotland och från gotländskt näringsliv fått besked om att det skall bli en halv miljon där och 800 000 där i extrakostnader vill jag fråga: Vad är det för siffror? Det måste ju vara siffror som kommer från den kampanj som ASG och Bilspeditionen har fört i syfte att få behålla sitt monopol. Men det här är ju siffror som riksrevisionsverket inte har fått. Man har när det gäller redovisningen till den statliga myndigheten vägrat att uppge egentligen någon siffra av betydelse för att det skall kunna bedömas hurdan utvecklingen varit. Men för fullmäktige på Gotland har man presenterat en rad siffror som på något sätt legitimerar det egna monopolets stora betydelse och uppfattningen att ön mer eller mindre skulle sjunka om monopolet togs bort.

Riksrevisionsverkets slutsats tycker jag är viktig, och den kan gott föras till riksdagens protokoll. RRV anser att en avveckling av högstprisregleringen och Gotlandstillägget bör kunna ske utan att transportpriserna i Gotlandstrafiken ökar.

En konkurrensbegränsning av det här slaget leder alltid till högre priser. Ulla Pettersson kan väl också vid sina företagsbesök hälsa på hos Gotlands Åkeriförening, som i dag är praktiskt taget chanslös när det gäller den här trafiken, och fråga vad ett slopande av högstprisregleringen skulle innebära för Åkeriföreningens möjligheter att vara med och konkurrera om det gotländska näringslivets transporter.

Anf. 14 ULLA PETTERSSON (s) replik:

Fru talman! Jag har inte bara varit på Gotland – jag bor på Gotland.

Det är inte trafikföretagen som givit mig dessa uppgifter – jag har faktiskt inte varit i kontakt med dem – utan det är andra företag som redovisat vad prishöjningarna skulle innebära för deras verksamhet. Jag undrar om Tom Heyman kan garantera att det inte blir någon som helst höjning av de gotländska frakttaxorna om vi genomför ett slopande – att det den 1 juli 1992 kommer att stå en hel rad långtradare som är beredda att kasta sig över Gotlandstrafiken och att dessa kommer att fullständigt konkurrera ut varandra genom lägre priser. Om Tom Heyman garanterar detta, så kan jag naturligtvis ompröva min inställning. Har Tom Heyman sådana relationer med frakt-företagen att han har möjlighet att ge mig den garantin, så kan vi börja resonera.

Jag tycker att Tom Heyman helt och hållet underkänner den utredning

som har genomförts av kompetent folk på länsstyrelsen på Gotland, av företrädare för samtliga politiska partier på Gotland, av landshövdingen osv. De siffror som Tom Heyman frågar efter fanns såvitt jag vet med vid den uppvaktning som gjordes hos utskottet häromveckan. Jag känner inte till om Tom Heyman var närvarande vid uppvaktningen, men jag vet att länsstyrelsens företrädare då hade med sig rätt mycket material från de gotländska företagen. Det är bara att beklaga att kunskaperna om den här frågan är större hos länsstyrelsen på Gotland än i trafikutskottet – åtminstone delar av trafikutskottet.

Prot. 1991/92:79
18 mars 1992

Sjöfart m.m.

Anf. 15 TOM HEYMAN (m) replik:

Fru talman! Jag var med på uppvaktningen, och jag kan säga att länsstyrelsen inte hade en enda ny siffra att komma med. Det fanns inga nya siffror, utan de enda siffror som länsstyrelsen redovisade var egentligen trafikföretagens uppgifter om att man skulle höja taxan med 60 %.

Jag har varit i kontakt med mina partivänner på Gotland, och de tyckte att jag skulle komma ner och titta på situationen. Jag sade att det skall jag gärna göra, men då vill jag också träffa olika företrädare och jag vill ha tillgång till de uppgifter som ni åberopar i alla sammanhang. Jag vill se vilket underlag ni har, och detta anser jag mig kunna bedöma efter 20 års verksamhet som speditör i transportbranschen. Man ringde i går och sade: det är nog ingen idé att du kommer, för vi får inga som ställer upp och lämnar de här uppgifterna.

Skadliga monopol leder alltid till för hög prissättning – det är en gammal sanning. Den nuvarande regeringen företräder ett marknadsmässigt synsätt, vilket innebär att regeringen naturligtvis inte kan garantera att vi kommer att vara i en viss situation den 1 juli 1992 vid färjelägena för Gotlandstrafiken. Men en avreglering av trafiken skulle definitivt leda till en bättre konkurrenssituation, till främjande för näringslivet på Gotland. Det är min fulla övertygelse.

Anf. 16 ULLA PETTERSSON (s) replik:

Fru talman! Det var ju tråkigt att Gotlandsmoderaterna inte förrän i går hade fått klart för sig vad de ville framföra till sina företrädare på rikspanet. Jag vet att de andra Gotlandspartierna har varit betydligt snabbare härvidlag, även om uppgifterna har kommit sent på många håll.

Som jag sade i mitt anförande *är* det inte så, Tom Heyman, att vi tycker att det här är ett väldigt bra system. Så är det inte – vi älskar inte det här. Men låt oss få ett bättre system.

Jag måste få ställa en fråga. Regeringen väntar sig att marknadskrafterna skall lösa alla problem på olika områden och även på det här området. Då är det möjligt att det hela rättar till sig så småningom, som Tom Heyman säger. Men vad vill Tom Heyman att jag skall säga till mina gotländska väljare och andra att vi skall göra under tiden?

De marknadsandelar vi tappar, de kontrakt som försvinner, de företag som hinner läggas ned, de Gotlandsföretag som hinner försvinna – vad skall vi kompensera dem med medan vi väntar på marknadens självläkande krafter, som eventuellt kommer att rätta till det här?

Talmannen anmälde att Tom Heyman anhållit att till protokollet få antecknat att han inte ägde rätt till ytterligare replik.

Anf. 17 JERRY MARTINGER (m):

Fru talman! Den 19 december 1986 sade transportrådet upp koncessionsavtalet om linjesjötrafik på Gotland mellan staten och Rederi AB Gotland (Gotlandsbolaget) och ingick ett nytt avtal med Stockholmsrederiet Nordström och Thulin AB (N&T). Gotlandsbolaget hade då ombesörjt sjötrafiken på Gotland sedan i juni 1866, alltså i över 120 år. Det är inte svårt att förstå vilken erfarenhet och kompetens som byggts upp i ett rederi som under så lång tid opererat i samma farvatten.

Gotlandsbolaget har under alla de här åren haft sitt säte i Visby. Rederiet har alltid till övervägande del ägts av gotländska aktieägare och småsparare. Utöver betydelsen av detta förhållande har givetvis en Visbybaserad linjetrafik spelat en stor roll för det gotländska näringslivet och dess struktur, inte minst vad avser underleverantörer och tjänsteproduktion.

Länsarbetsnämnden i Visby beräknade år 1988 att över 70 fasta arbetstillfällena och produktion motsvarande mångmiljonbelopp gick förlorade på Gotland när trafiken framtogs Gotlandsbolaget. Inverkan av en sådan förändring på en näringslivsstruktur som Gotlands är lätt att inse.

Det är fortfarande oklart vad som var det egentliga skälet till rederibytet. Detta rederibyte föregicks av en mycket omdiskuterad process, som kallades offentlig upphandling. Denna s.k. upphandling innehöll en rad egendomliga omständigheter och har kritiserats av bl.a. riksdagens revisorer.

Efter revisorernas granskning har framkommit ytterligare egenskaper, som gör att man sammantaget kan påstå att rederibytesaffären i Gotlandstrafiken är detta århundrades största skandal inom svensk sjöfart. Jag skall inte här gå närmare in på allt som förekommit. I stället hänvisar jag till ett anförande som jag höll här i kammaren den 28 november 1990.

När avtalet med Gotlandsbolaget sades upp uppgavs från transportrådets sida att avtalet med N&T skulle bli billigare för staten än avtalet med Gotlandsbolaget och att det s.k. transportstödet under de kommande fem åren skulle begränsas till ca 30 milj.kr. om året.

Här i min hand har jag ett protokoll från ett sammanträde med styrelsen för transportrådet den 16 december 1987. I protokollets 7 § sägs att "trafiken kommer att kräva ett statsbidrag av knappt 30 miljoner kronor" och att "intäkterna i trafiken överstiger de rörliga kostnaderna".

Uppgifterna i det här protokollet är uppseendeväckande, eftersom transportstödet under varje därefter följande år överstigit beloppet 30 milj.kr. med bred marginal. Under budgetåret 1991/92 uppgick stödet till 69 milj.kr. För budgetåret 1992/93 föreslås en ökning till inte mindre än 140 milj.kr., och det står redan nu klart att detta belopp inte kommer att räcka.

I siffran 140 miljoner ingår visserligen en satsning för att minska biljettpriserna. Men man skall inte förledas att tro att hela ökningen från 69 miljoner till 140 miljoner beror på den satsningen. En stor del av dessa 140 miljoner är vad som behövs för att täcka kostnader som uppstått under tidigare år, särskilt beroende just på det förhållandet att man bytt rederi. Man har så att säga underbudgeterat under de senaste åren.

Jag vill därför inte kritisera siffran 140 miljoner i och för sig. Det är möjligt att det behövs så mycket för att också täcka hittills uppkomna underskott enligt gällande avtal.

Vad som är anmärkningsvärt är det förhållandet att ledamöterna av Sveriges riksdag förväntas anslå de här pengarna utan att ha information om innehållet i det avtal som är anledningen till den kraftiga kostnadsökningen. Det nuvarande avtalet i Gotlandstrafiken är ju hemligt. Inte ens Sveriges riksdag har någon insyn i den trafik som den anslår pengar till. Hemligstämpeln innebär att riksdagens ledamöter inte ens vet vilka krav staten har ställt på det rederi som har ensamrätt på koncessionstrafiken till och från Gotland. Detta, fru talman, är synnerligen otillfredsställande.

Man kan fråga sig om det är rimligt att riksdagen över huvud taget fortsätter att anslå pengar till Gotlandstrafiken med mindre det offentliggörs hur dessa pengar används. Skall det vara någon mening med att ha en folkvald församling måste denna församlings ledamöter givetvis ges möjlighet att sätta sig in i de frågor som den skall besluta om. Detta är inte genomförbart så länge avtalet är hemligt.

Riksdagen har visserligen under en följd av år anslagit pengar till exempelvis SJ:s förlustbringande verksamhet utan att ha information om alla detaljer i berörda avtal. Men i det fallet har det inte behövts några detaljer, eftersom situationen varit enklare att förstå. Förlusterna beror i huvudsak på att SJ har trafikerat ett antal järnvägssträckor som blivit olönsamma på grund av att antalet resenärer minskat. Problemet är alltså inte svårare att förklara än att det är dessa underskott som täckts. Vi vet också att de avtal som funnits i det sammanhanget varit tämligen okomplicerade.

När det gäller trafiken på Gotland är läget annorlunda. Staten har genom sitt transportråd sagt upp det rederi som i över 120 år haft Gotlandstrafiken som sin huvudsakliga verksamhet. Man har genom ett mycket egendomligt och ur rättssäkerhetssynpunkt mycket tvivelaktigt förfarande gjort en upphandling med ett nytt rederi. Trots att det nya rederiet aldrig tidigare ägnat sig åt persontrafik och inte ens hade några egna passagerarfartyg när man fick trafiken, har staten skrivit ett avtal med detta rederi på inte mindre än tio år. Man skall då komma ihåg att alla tidigare avtal löpt på betydligt kortare tid.

Det nya Gotlandsavtalet har en för staten och de svenska skattebetalarna mycket oförmånlig utformning, eftersom det är konstruerat så, att transportstödet kan öka samtidigt som intäkterna också ökar och kostnader minskar. Här har vi ett annat förhållande än när det gäller SJ. Antalet passagerare har hela tiden ökat i Gotlandstrafiken – med undantag givetvis för det senaste året, då all turism i Sverige minskade.

Biljettpriserna har också ökat kraftigt. Samtidigt har bränslekostnaderna minskat. Oljan till fartygen, som år 1987 var uppe i 600 kr. per kubikmeter, kostar nu runt 450 kr. per kubikmeter. Några stora löneökningar för personalen har det inte heller varit fråga om. Fru talman! Det finns verkligen skäl att undra vart pengarna har tagit vägen.

I sitt betänkande avstyrker trafikutskottet motionsyrkanden om att koncessionsavtalet skall offentliggöras. Som skäl för sitt ställningstagande säger

utskottet att det inte ankommer på riksdagen att uttala sig om hur sekretesslagen skall tillämpas i enskilda fall.

Detta är en mycket märklig formulering från utskottets sida. Ingen har ju efterlyst närmare besked om *hur* sekretesslagen skall tillämpas. Självfallet finns det bara en väg när det gäller tillämpningen av sekretesslagen. Är en handling sekretessbelagd skall den inte lämnas ut. Det är också med utgångspunkt från den principen som en domstol måste besluta om någon i ett speciellt ärende, t.ex. Gotlandsärendet, begär att få ut en hemlig handling.

Det är emellertid inte detta saken gäller. Det som yrkats i de ifrågavarande motionerna är att sekretessen beträffande Gotlandsavtalet skall hävas, och det är en helt annan sak. Det är alltid möjligt att besluta om hävande av sekretess.

Vidare måste jag säga att jag tycker att det är väl magstarkt av utskottet att hävda att det handlar om ett enskilt ärende. Det handlar, fru talman, om ett avtal som varit föremål för offentlig upphandling – även om den upphandlingen i och för sig varit mycket egendomlig –, det handlar om ett avtal som har svenska staten som avtalspart, och det handlar om ett avtal som ger upphov till allt större kostnader för de svenska skattebetalarna. Det kan väl i rimlighetens namn inte vara något enskilt ärende som riksdagen inte har med att göra.

Sveriges riksdag är fri att göra de uttalanden som den önskar. Det står riksdagen fritt att uttala att regeringen bör kungöra innehållet i Gotlandsavtalet. Det finns inga judiciella eller konstitutionella hinder mot detta.

Mot bakgrund av Sveriges agerande i internationella sammanhang är det för övrigt synnerligen motsägelsefullt att Gotlandsavtalet alltså är hemligt. Sverige har ju inom ramen för såväl EG som GATT försökt få till stånd en öppning inom andra länders offentliga upphandling till förmån för svenska industrier och näringar.

När det gäller högstprisregleringen och det därmed sammanhängande Gotlandstillägget vill jag säga följande. Den nuvarande konstruktionen är inte någon långsiktigt bra lösning. Dock borde man enligt min mening avvakta med beslut i denna fråga till dess att sjöfartsverket gjort sin översyn av Gotlandstrafiken. Övervägande skäl talar för att ett avskaffande av högstprisregleringen och Gotlandsstödet trots allt kommer att innebära ett hårt slag för Gotlands näringsliv. Det bästa vore att hela Gotlandsärendet återförvisades till trafikutskottet och att detta utskott får återkomma med ett nytt förslag, där det tas ett samlat grepp på Gotlandstrafiken och där hela frågan behandlas i ett och samma paket.

Fru talman! Den centrala faktorn i ärendet om Gotlandstrafiken är transportstödet. Mot bakgrund av att detta i dag kommit upp i ett belopp som är fem gånger så stort som det som utlovades i samband med rederibytet, är det nödvändigt att alla papper nu läggs på bordet. Svenska folket har rätt att få veta hur Gotlandsanslaget används.

För min del kan jag inte längre vara med och fatta beslut om en ökning av transportstödet om jag inte får det gällande koncessionsavtalet i min hand. Jag har inte valts in i Sveriges riksdag för att bara sitta här och anslå den ena miljonen efter den andra med förbundna ögon.

(Applåder)

Anf. 18 TOM HEYMAN (m) replik:

Fru talman! Jag skall inte gå in i någon debatt om de olika faktorer som Jerry Martinger tar upp i sitt anförande, om regler för statlig upphandling och hur detta skall fungera i framtiden. I mångt och mycket delar jag de uppfattningar som Jerry Martinger har beträffande kravet på offentlighet när det gäller statlig upphandling.

I dag har vi att ta ställning till ett avtal som redan finns, där kravet på sekretess är inskrivet och där den andra avtalsparten, dvs. Nordström & Thulin, kräver att staten upprätthåller sekretessen. Man kan tycka vad man vill om detta, men staten måste också ha en trovärdighet som avtalspartner. Man kan kritisera att denna sekretessbestämmelse en gång infördes, men det gjordes, och vi får i dag anse oss bundna av kravet från den andra avtalsparten på att innehållet i avtalet inte skall komma ut.

Därför yrkar jag bifall till utskottets hemställan.

Anf. 19 JERRY MARTINGER (m) replik:

Fru talman! Mot bakgrund av att det hemliga Gotlandsavtalet har kommit till stånd genom ett mycket egendomligt och ur rättssäkerhetssynpunkt mycket tveksamt förfarande, att det från början angivits att avtalet bara skulle kosta knappt 30 milj.kr. per år och att avtalet har en konstruktion som är mycket oförmånlig för svenska staten och de svenska skattebetalarna, måste Nordström & Thulins eventuella intresse av att hålla avtalet hemligt få vika.

Jag förstår för övrigt inte varför Nordström & Thulin skulle ha någonting emot ett offentliggörande av avtalet. Gotlandsbolaget offentliggjorde ju avtalen på sin tid – lägg märke till det, Tom Heyman! Några hemligheter i förhållande till konkurrerande rederier kan det knappast vara fråga om. Det kan egentligen bara finnas en enda anledning till att någon av avtalsparterna inte vill offentliggöra detta avtal, och det är om avtalet skulle avslöja en oredlighet.

Anf. 20 GUNHILD BOLANDER (c):

Fru talman! I årets budgetproposition föreslår regeringen ett i förhållande till tidigare år förhöjt anslag för en sänkning av passagerartaxan i färjetrafiken till och från Gotland med 10 milj.kr. Den prisutveckling som den förutvarande regeringen hade tillåtit ske hade under 1990 och 1991 års turistsäsong medfört ett väsentligt avbräck för gotländsk turismnäring med 20–25 %. Det var århundradets skattereform som i ett slag hösten 1989 tillsammans med drivmedelsprishöjningar drev upp biljettkostnaden med 37 %. Kritiken mot denna höga kostnadsnivå växte sig allt starkare under föregående år, och en namninsamling genomfördes, där ca 70 000 personer skrev på för att vägprincipen skall gälla.

Det var alltså en milstolpe på vägen mot rättvisa priser i den gotländska färjetrafiken när budgetpropositionen kom. Jag vill gärna tolka detta som att den nuvarande regeringen har en god vilja att utjämna skillnaderna mellan Gotland och fastlandet. Regeringen har lyssnat på budskapet från ön när det gäller persontrafik, och vi avvaktar nu sjöfartsverkets redovisning av sitt uppdrag den 15 maj.

När det däremot gäller kostnaderna för godsbefordran har jag i motion T629 påtalat de negativa effekter som skulle bli följden för det gotländska näringslivet om propositionens förslag om slopande av högstprisregleringen och det s.k. Gotlandstillägget också skulle bli riksdagens beslut. Nu har återremiss begärts av denna del av trafikutskottets betänkande, och jag vill naturligtvis instämma i detta yrkande och avstår från vidare argumentation på den punkten. Det är dock viktigt – det vill jag skicka med till trafikutskottet – att regeringen får i uppdrag att låta utreda ett rättvist system för fraktstöd till trafik till och från Gotland. Något sådant tillkännagivande till regeringen föreslås inte i reservation 1.

I min motion har jag också tagit upp frågan om det hemligstämplade koncessionsavtal som reglerar färjetrafiken, som slöts mellan dåvarande transportrådet för regeringens räkning och Nordström & Thulin och som trädde i kraft den 1 januari 1988. Jerry Martinger har mycket tydligt argumenterat för ett offentliggörande, och jag vill i stort sett instämma i detta. Jag har i motioner sedan 1987 också krävt att detta avtal skulle och måste offentliggöras, för att vi skall få veta om transportstödet har en rimlig nivå. Skälet för rederibytet var att statens kostnader för denna trafik skulle minimeras, och ändock har transportstödet räknats upp i en omfattning som i årets budget måste anses vara betydande. Jag instämmer alltså i vad Jerry Martinger har anfört här tidigare.

Fru talman! I detta betänkande har också behandlats motion T604 av Sven-Olof Petersson och mig, och den handlar om säkrare sjöfart i Östersjön. Det är viktigt att de transporter som sker i Östersjön görs på säkrast möjliga sätt, så att effekterna vid eventuella olyckor blir minsta möjliga. Redan i dag anlöps olika Östersjöhamnar av ett stort antal fartyg, och den senaste tidens händelseutveckling kommer att möjliggöra ytterligare handel och andra transporter över Östersjön till det forna Sovjetunionens hamnar.

Östersjön har mycket känsliga ekologiska system, och tillståndet i detta innanhav är i dag mycket ansträngt. En olycka med utsläpp av miljöfarliga varor, t.ex. olja, skulle lätt kunna utvecklas till en katastrof för såväl människor som fågel och fisk.

Vi har därför pekat på behovet av ett svenskt agerande i internationella sammanhang för att få till stånd åtgärder som skulle kunna syfta till ett gemensamt ansvarstagande för Östersjöns miljö. Vi har pekat på lämpligheten av en gemensam trafikcentral, dit uppgifter om lastens innehåll kunde rapporteras. I många olika sammanhang, t.ex. inom den internationella sjöfartsmyndigheten IMO, diskuteras i dag hårdare bestämmelser, bl.a. dubbla skrov.

Även om utskottet nu inte har velat sträcka sig så långt som till ett tillkännagivande utgår man ändå från att regeringen och berörda myndigheter följer dessa frågor, och jag nöjer mig därför med att instämma i detta. Det finns anledning att återkomma i denna fråga senare.

Anf. 21 GÖRAN MAGNUSSON (s):

Fru talman! Jag tar till orda i det här ärendet om betänkandet från trafikutskottet kring sjöfart för att något beröra frågan om Södertälje kanal och

den oerhört stora betydelse som framkomligheten och kapaciteten i kanalen har för bibehållande och utveckling av sjöfarten i Mälaren.

Årligen fraktas ungefär 3 miljoner ton på köl till västra Mälaren, alltså hamnarna i Västerås och Köping, och ytterligare 1 miljon ton fraktas till andra delar av Mälaren, bl.a. kol och gips till östra delarna av Mälaren.

För närvarande är det s.k. Mälarmax för framkomligheten i Södertälje kanal 8 000 ton. Med mycket begränsade insatser – för ungefär 20 milj.kr. – skulle Mälarmax kunna öka till närmare 12 000 ton, dvs. man skulle kunna åstadkomma en kapacitetshöjning i kanalen med närmare 50 %.

Vi har från den socialdemokratiska delen av länsbänken motionerat om det här, och det har man gjort även från Folkpartiet. Jag har noterat att utskottet i sin skrivning i och för sig ser positivt på de här insatserna och pekar på möjligheten att hitta andra medel än dem som vi från socialdemokratisk sida har velat använda, nämligen pengar som finns i det s.k. infrastrukturan-slaget.

Anledningen till att utskottet inte vill tillstyrka min motion är att man anser att anslag till de inre vattenvägarna – dvs. kanalfrågorna, som gäller Södertälje kanal och Trollhätte kanal, som tidigare varit upp till diskussion här – inte rymms inom infrastrukturan-slaget utan att det anslaget handlar om landtransporter.

Det är då intressant att konstatera att i det EES-avtal som vi så småningom, hoppas jag, kan anta här i kammaren och enligt de principer som gäller inom EG är inre vattenvägar – som Trollhätte kanal, kanalen i Södertälje och Mälar- och Vänersjöfarten – komplement till väg- och järnvägs-transporter och de åtgärder som jag föreslagit alltså att betrakta som åtgärder i infrastrukturen för att avlasta exempelvis landtransporter med långträdare. Från de utgångspunkterna är det helt logiskt att öppna infrastrukturan-slaget för anslag också till insatser i exempelvis Södertälje kanal eller Trollhätte kanal.

Jag tycker att det är angeläget att fästa kammarens uppmärksamhet på detta förhållande. Det pågår ju också ute i Europa en fortsatt väldig satsning på just de inre vattenvägarna. Här har tidigare nämnts möjligheten att segla från exempelvis någon Vänerhamn – t.ex. Karlstad eller Lidköping – och ända ned till Prag. Det har vidare övervägts direkttransporter på båt från Köping till Berlin. Det gick inte att lösa vid det tillfället, men det är ett spännande perspektiv som öppnas med den här användningen av de inre vattenvägarna ute i Europa.

Detta gäller inte bara det traditionella Europa utan också det tidigare Sovjetunionen och Ryssland, som också har den här typen av inre kanalsystem och där man också kan ordna transporter direkt från långt inne i landet belägna hamnar. När man har byggt färdigt på Rhen–Main–Donau-kanalen skulle det, såvitt jag förstår, vara möjligt att ordna direkttransporter från Vänerhamn eller Mälarhamn ända ned till Svarta havet.

De här möjligheterna tar man alltså till vara ute i Europa, och det är utomordentligt angeläget att vi i den svenska transportpolitiken tar till oss det och försöker se till att vi har god framkomlighet när det gäller kanalsjöfarten i både Trollhätte kanal och Södertälje kanal.

Det är som jag ser det alltså angeläget att riksdagen skaffar sig den här

synen på de inre vattenvägarna. Det skulle också göra det möjligt att snabbt åstadkomma den här mycket begränsade insatsen i Södertälje kanal, som skulle leda till att man dels kan klara de inre vattenvägarna, dels får en väsentlig kapacitetshöjning när det gäller båtstorlekar – det är viktigt framför allt för de företag som får sina insatsvaror och exporterar sina produkter i stora bulklaster. Där har fartygsstorleken stor betydelse för transportekonomin.

Jag behöver i det här sammanhanget inte särskilt peka på att sjöfarten naturligtvis är miljövänlig, och om man ser det från energieffektivitetssynpunkt är sjötransporter mycket framgångsrika.

Eftersom det har yrkats på återremiss av hela det här ärendet skulle jag vilja ta tillfället i akt att be utskottets företrädare, Tom Heyman, och Jarl Lander för den socialdemokratiska gruppen att ytterligare fundera på den egentligen ganska blygsamma insatsen att öppna möjligheterna att lämna anslag till förbättringar i kanaler – jag talar inte bara om Södertälje kanal utan om kanalsjöfart över huvud taget. I samband med behandlingen av det återremitterade betänkandet skulle jag alltså önska att man funderade över att också öppna infrastrukturanslaget för anslag för att förbättra inre vattenvägar.

Anf. 22 TOM HEYMAN (m) replik:

Fru talman! Jag vill gärna ta tillfället i akt att kommentera Göran Magnussons uttalande. Jag tycker att det är viktigt att sjöfarten och sjöfartsnäringen framhålls även i riksdagens kammare.

Tyvärr är det så att en näring som så att säga inte marknadsför sig själv tenderar att bli bortglömd i de officiella sammanhangen. Det är någonting som sjöfarten dess värre har lidit av under många år. I den officiella statistiken redovisas sjöfarten som en liten restpost som ligger någonstans runt 10 % av transportarbetet, när det i själva verket är så att hälften av allt transportarbete i Sverige sker på vattenvägarna.

Medan övriga företrädare ständigt uppvaktar politiker och myndigheter och talar om hur duktiga de är och vilka fina framtidsplaner de har är sjöfartsintressena spridda och gör sig inte hörda. När landtransporternas företrädare talar om just-in-time och andra fina system talar sjöfartens företrädare om första isfritt vatten och friskrivningsregler i sina system. Det är i hög grad ett marknadsföringsproblem som sjöfartens företrädare har gentemot det officiella Sverige – myndigheter och politiker.

Jag vill som sagt gärna ta tillfället i akt att för Göran Magnusson betona att vill man stärka Mälarsjöfarten är det synnerligen angeläget att de som är intressenter i detta tar chansen och också på ett lämpligt sätt framför sina synpunkter till de myndigheter och departement som är berörda.

Anf. 23 GÖRAN MAGNUSSON (s) replik:

Herr talman! Jag vill egentligen inte direkt replikera Tom Heyman – jag delar hans syn på sjöfarten och hans uppfattning att det finns anledning för dem som är intressenter inom sjöfarten att göra kraftsamlingar för att stärka just den näringen.

När Tom Heyman nämner Mälarsjöfarten kan jag väl ändå få fästa upp-

märksamheten på att det sedan tjugotalet år tillbaka finns en särskild Mälarledskommitté där både de som är verksamma i näringen och berörda kommuner och landsting är engagerade.

Det var den Mälarledskommittén som på 70-talet åstadkom en väsentlig förbättring av framkomligheten både i Södertälje kanal, som staten i och för sig svarade för, och i Mälaren, där det gjordes insatser precis i den riktning som Tom Heyman efterlyser här. Denna kommitté är naturligtvis fortfarande verksam.

Det finns också anledning att för kammaren berätta att man i Svenska hamnförbundet, som är en stor intressent från hamnägarnas synpunkt, och i Sveriges Stuvareförbund har intensifierat samarbetet och skaffat sig ett särskilt branschråd. Det pågår ytterligare diskussioner om mer aktivitet för att främja sjöfartsnäringens intressen och möjligheter att medverka till den svenska transportnäringens utveckling.

Jag är övertygad om att vi med gemensamma ansträngningar skall kunna åstadkomma förbättringar på det här området. Det är emellertid viktigt att vi får exempelvis infrastrukturfonden öppnad för anslag till bl.a. de inre vattenvägarna.

Anf. 24 GÖTHE KNUTSON (m):

Herr talman! Det är mycket värdefullt att Tom Heyman, som är talesman för regeringspartierna, så bestämt hävdar sjöfartens stora betydelse.

Jag vill också ta fasta på vad som här har sagts om de inre vattenvägarnas betydelse från bl.a. miljösynpunkt. Jag instämmer förvisso i detta.

Jag har två budskap att framföra. Det ena handlar om Vänersjöfartens och Trollhätte kanals betydelse. Det andra budskapet handlar om det fortsatta utredande som regeringen och utskottet vill genomföra. Det bör göras av Vänerregionens länsstyrelser.

Jag skall citera det viktigaste i det budskap som landshövdingarna i Vänerregionen har fört fram till regeringen. Man konstaterar att Vänerregionen och Vänersjöfarten har en viktig roll att spela i det framtida transportsystemet.

Herr talman! Det har företagits utredningar på det här området. En stor och omfattande utredning som har gjorts av landshövdingen Ulf Adelson tränger in på alla de områden som är relevanta då det gäller Vänersjöfartens och Trollhätte kanals framtid. Här finns, som säkert är bekant, året-runt-sjöfart sedan år 1974.

Trollhätte kanal klarar fartyg upp till 4 000 tons last. Ca 3,5 miljoner ton gods transporterades på kanalen under år 1990. Godsvolymen är stabil. Olje- och skogsprodukter svarar för 60 % av godsvolymen, och trafiken upp genom Vänerregionen har dominerats av olja och råvaror till industrin. Den utgående trafiken, dvs. från Vänerhamnar ner till Göteborg och ut på haven, består i huvudsak av förädlade varor, framför allt skogsprodukter.

Karlstad är den största hamnen, med 1,3 miljoner gods under vart och ett av de senaste åren. Andra större hamnar är Kristinehamn, Lidköping, Otterbäcken och Vänersborg.

Statens bidrag till Vänertrafiken under 1990 var 64,8 miljoner, varav 59,3 miljoner gick till Trollhätte kanalverk och 5,5 miljoner till Vänerregionens Segla-

tionsstyrelse. Dessa anslag höjs i regeringens förslag och utskottets betänkande till sammanlagt 78 milj.kr

I Ulf Adelsohns utredning fastslås bl.a. att Vänersjöfarten har spelat en viktig roll för regionens näringsliv, med dess inriktning mot exportinriktad tillverkningsindustri.

Ulf Adelsohn tar bl.a. upp konsekvenserna av en nedläggning av Vänersjöfarten. Utredaren konstaterar att mellan 10 och 20 % av godsvolymen på Vänern i dag, dvs. upp till 20 % av 3,5 miljoner ton, skulle hamna på järnväg om Vänersjöfarten lades ned. Resten, 80 % eller mer, skulle föras över till vägtransporter.

Det är lätt att inse att detta skulle få negativa konsekvenser. Det skulle innebära dels ett ökat slitage på vägarna, dels miljöskador. Utredaren redogör för hur bl.a. koldioxidutsläppen ökar med mer än en fördubbling.

Olyckorna skulle öka med 30–40 % per år, vilket enbart i sig skulle innebära en kostnad – om man nu får framföra ett kostnadsargument när det gäller olyckor. Det är ju framför allt fråga om mänskligt lidande. Kostnaden beräknas till 15 milj.kr.

Den Adelsohnska utredningen är mycket grundlig i sina analyser och i sin redovisning. Ett uppdrag gavs senare till en regional utredare, Lars Larsson, ordförande i Vänerens Seglationsstyrelse, att komma med förslag till rationaliseringar i hamnverksamheten. Det har han nu gjort. Man tycker då att det borde vara färdigt med utredandet.

Uppenbarligen tycker inte vare sig regeringen eller utskottets majoritet det. Utskottets majoritet uttrycker dock i sina skrivningar att den ser mycket positivt på Vänersjöfarten och ingalunda har tänkt sig att ett fortsatt utredande skulle leda till förslag om nedläggning av Trollhätte kanal.

Mitt budskap är detsamma som länsstyrelsernas budskap, nämligen: Låt det utredande som är av nöden ske i regionen, där regeringen har sina regionala organ, nämligen länsstyrelserna.

Med detta, herr talman, avstår jag från yrkanden och konstaterar att Vänersjöfarten allt framgent måste få finnas. Det är svårt att tänka sig norra Europas största innanhav utan en sjöfart.

Anf. 25 JARL LANDER (s) replik:

Herr talman! Det är skönt att lyssna till Göthe Knutson och kunna konstatera att vi på Värmlandsbänken är överens om hur vi i framtiden skall kunna klara sjöfarten på Vänern.

Det är emellertid märkligt att Göthe Knutson inte yrkar bifall till den socialdemokratiska reservationen i detta betänkande. Den reservationen säger precis det som Göthe Knutson nu anförde, dvs. att det nu borde vara slut på statliga utredningar angående sjöfarten på Vänern och att man bör låta det utredningsmaterial som har framkommit få ligga till grund för fortsatt arbete inom Vänerregionen, detta för att klara en Vänersjötrafik på lång sikt.

Göthe Knutsons jobb före voteringen borde vara att övertyga de borgerliga ledamöterna här i kammaren om att de skall biträda den socialdemokratiska reservationen. Då uppnås precis de syften som han nyss anförde.

Anf. 26 GÖTHE KNUTSON (m) replik:

Herr talman! Som jag tidigare sade kan det finnas behov av översyn på vissa områden, och här pekar utskottet på just Trollhätte kanal. Jag delar utskottets uppfattning att den verksamheten knappast bör finnas kvar som det enda överlevande statliga affärsverket, utan den bör få en annan form.

När det gäller hamnarna föreslår utredaren Lars Larsson att man nu skall gå till verket med det som Ulf Adelsohn själv föreslog, nämligen en samman-slagning av samtliga hamnar i Vänern till AB Vänerhamn.

Om vi nu ser till rationaliseringsbehoven, hävdar jag att översynen bör göras i regionen. Det är något mer specificerat än vad som sägs i den socialdemokratiska reservationen. Det är samtidigt angeläget att konstatera, att den socialdemokratiska riksdagsgruppen helhjärtat ställer upp för Vänersjö-farten och därmed också är villig att ta på sig fortsatta kostnader för Trollhätte kanal.

Anf. 27 JARL LANDER (s) replik:

Herr talman! Det är viktigt att peka på vad som sägs i vår reservation till betänkandet, vilket Göthe Knutson också nämner. I de sista raderna i huvudstycket står: "Det ankommer nu på regeringen att se till att den utveckling som skisseras i utredningsbetänkandet drivs vidare." Det är precis vad vi vill. Vi vill alltså inte ha en ny statlig utredning.

Låt nu regionen själv arbeta vidare med detta. Det är precis vad de tre landshövdingarna i länen runt Vänern har föreslagit, vad Ulf Adelsohn i sin utredning har föreslagit och vad Lars Larsson föreslår i sin utredning. Om vi skall komma någon vart med detta, Göthe Knutson, och klara sjöfarten på Vänern i framtiden, bör Göthe Knutson tillstyrka reservation nr 4 till detta betänkande.

Anf. 28 GÖTHE KNUTSON (m) replik:

Herr talman! Jag är tacksam över Jarl Landers välvilja och inntantilläsning. Jag har tidigare framfört en specifikation som mer utvecklar vad som behöver göras. Det står inte i den socialdemokratiska reservationen. Jag går här ett steg längre – det vill jag särskilt understryka -- för att snabbt få till stånd den översyn som kan behövas i viss del av detta komplex.

Tredje vice talmannen anmälde att Jarl Lander anhållit att till protokollet få antecknat att han inte ägde rätt till ytterligare replik.

Anf. 29 ROLAND LÉBEN (kds):

Herr talman! Jarl Lander förutsätter att vi skall stödja s-reservationen. Jag vill å det bestämdaste hävda att vi stöder Vänersjöfarten. Vi agerar på mer än ett sätt, och vi är beredda att agera på olika nivåer i det arbete som har som mål att få en starkare och mer konkurrenskraftig Vänersjöfart i framtiden.

Vägen mot det målet är inte socialdemokratisk utgiftspolitik, utan uppfyllandet av de nödvändiga kraven. Det är kanske t.o.m., Jarl Lander, ännu litet för tidigt att signalera att allt är frid och fröjd och att faran är över. På

vis så håll inom regionen spjärnar man fortfarande emot att skapa ett rationellt Vänerhamn AB.

Det är ett obestridligt faktum att departementets skrivning om att det kan finnas behov av en bättre genomgång av vissa frågor har bidragit till att skapa det tryck som behövdes för att det regionala utredningsinitiativet skulle bli framgångsrikt. Det måste också sägas i denna kammare.

Det har inte heller saknats tecken på att de berörda parterna inom Vänersjöfarten kanske tagit en aning lätt på behovet av att modernisera och strukturera sig i tid för att bli en stark konkurrent gentemot andra trafikslag. Vi kan alltså inte bara ställa ut en check in blanco som ger mjukt dun i boet.

Herr talman! Det är bra att den regionala utredningen, utförd av direktör Lars Larsson, kommit fram till att det finns en stor rationaliseringspotential. I dag, då man jämför offerter där det handlar om 10 öre per ton, ser vi konturerna av en rationalisering som innebär kostnadsbesparingar på närmare 10 kr. per ton, med allt det innebär i form av omfördelningar och annat. Det här förslaget har förankrats hos berörda parter, även hos de fackliga parterna, enligt Lars Larssons utredning.

Herr talman! Jag är inte beredd att påstå att alla frågor är kartlagda. Jag vill dock med eftertryck hävda att det återstående arbetet med stor fördel kan läggas över på regionen och de aktörer som nu arbetar för den framtida Vänersjöfarten.

Utskottets skrivning ger ett påtagligt och konkret utrymme för Kommunikationsdepartementet att välja denna linje. Det är en linje, det vill jag påpeka, som är helt i överensstämmelse med den subsidiaritetsprincip som regeringen hävdar.

Alltså: Omvandlingstrycket är obehagligt men ibland nödvändigt. Trycket finns i dag, och det behövs. Resultat är inom räckhåll för de regionala initiativen. Vi är många som delar denna uppfattning. Kommunikationsdepartementet kan – det är jag övertygad om – nå sina mål genom att nu ge sitt stöd till de regionala initiativen. Det måste vara en riktig väg att slå in på att ge också de regionala parterna långsiktiga mål och att ställa kravet att parterna skall se till att även de långsiktiga målen med Vänersjöfarten uppnås.

Väckarklockan ringer ordentligt nu hos redarna m.fl. Det är ingen överraskning att SJ vill göra inmutningar på den här trafiken. Jag tror inte att jag behöver ägna många ord åt att belysa vad en minskning av tonnaget på Väneren leder till. Det är en mycket obehaglig kräftgång på flera sätt för regionen, för miljön. Mycket mera finns att säga om det, men jag nöjer mig med detta. Jag är tacksam för de synpunkter som här framförts, inte minst i Göthe Knutsons inlägg, om betydelsen av Vänersjöfarten.

Jag vill avslutningsvis, herr talman, ge till känna att kds stöder återremissyrkandet.

Anf. 30 JARL LANDER (s):

Herr talman! Det är roligt att Roland Lében så att säga i ord tycker precis som vi socialdemokrater i det här ärendet, att det är regionen själv som skall få arbeta fram de långsiktiga lösningarna på hur Vänersjöfarten skall klaras. Roland Lében säger att han agerat kraftfullt för att klara Vänersjöfarten. Jag kan hålla med om att han hemma i länet agerat kraftfullt, men här i riks-

dagen agerar Roland Lében för att vi skall ha ytterligare en statlig utredning, som inom parentes sagt skulle lägga något av en död hand över det arbete som redan är i gång, tack vare en stor statlig utredning och en regional utredning. Men det är först genom att vi agerar här i riksdagen för den långsiktiga lösningen av Vänersjöfarten som vi får trovärdighet i det politiska arbetet.

Jag tycker att Roland Lében kan göra det, precis som jag sade till Göthe Knutson, genom att stödja reservation 4. Precis de ord som ni anför i era inlägg finns i den reservationen, bortsett från att ni nu säger att det först skall vara statliga utredningar – de är redan gjorda.

Anf. 31 ROLAND LÉBEN (kds):

Herr talman! Det är inte bara ett tyckande i ord, Jarl Lander. Det är kanske betydligt lättare för Jarl Lander att infalla i mer populistiska tongångar. Jag redovisade faktiskt här saker som innebär att det kanske ändå finns behov av ett omvandlingstryck för regionen. De mål som jag har för mitt agerande är långsiktiga, och de kanske inte faller alla på läppen i dag. Men när vi står där med ett skärpt rekonstruerat Vänerbolag och en rekonstruerad Vänersjöfart, kanske vi alla kommer att vara glada för att det fanns ett omvandlingstryck som också gav det önskvärda resultatet.

Anf. 32 JARL LANDER (s):

Herr talman! Det är inte så som Roland Lében säger, att det är fråga om att arbeta utifrån populistiska synpunkter. Det handlar om att arbeta utifrån regionens förutsättningar. De förutsättningarna har gett vid handen att regionen kan klara det fortsatta utvecklingsarbetet med Vänersjöfartens långsiktiga framtid.

Anf. 33 ROLAND LÉBEN (kds):

Herr talman! Mitt agerande går helt och hållet ut på att just arbeta utifrån regionens förutsättningar och för de långsiktiga målen. Men jag kan konstatera att våra sätt att bedriva detta arbete skiljer sig åt litet grand.

Jag vill upprepa vad jag sade: Det kanske är litet för tidigt att lägga mer dun i boet. Det kanske måste plockas bort några dun för att förutsättningarna skall kunna skapas för en bra rekonstruktion av Vänersjöfarten, som är vass inför framtida konkurrenssituationer.

Överläggningen var härmed avslutad.

Beslut

Återförvisningsyrkandet

Det av Elving Andersson under överläggningen framställda yrkandet om återförvisning av ärendet till utskottet för ytterligare beredning bifölls med acklamation.

5 § Anslag till Trafiksäkerhet m.m.

Föredrogs
trafikutskottets betänkande
1991/92:TU10 Anslag till trafiksäkerhet m.m. (prop. 1991/92:100 delvis).

Tredje vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.

Beslut

Utskottets hemställan bifölls.

6 § Kommunikationsdepartementet m.m.

Föredrogs
trafikutskottets betänkande
1991/92:TU7 Kommunikationsdepartementet m.m. (prop. 1991/92:100 delvis).

Tredje vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.

Beslut

Utskottets hemställan bifölls.

7 § SMHI, SGI och statens haverikommission

Föredrogs
trafikutskottets betänkande
1991/92:TU8 SMHI, SGI och statens haverikommission (prop. 1991/92:100 delvis).

Tredje vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.

Beslut

Utskottets hemställan bifölls.

8 § Transportforskning

Föredrogs
trafikutskottets betänkande

Tredje vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.

Anslag till tullverket m.m.

Beslut

Utskottets hemställan bifölles.

9 § Kemikaliekontroll

Föredrogs
försvarsutskottets betänkande
1991/92:FöU9 Kemikaliekontroll (prop. 1991/92:100 delvis).

Tredje vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.

Beslut

Utskottets hemställan bifölles.

Beslut om samlad votering

Beträffande de på föredragningslistan återstående ärendena, skatteutskottets betänkande SkU17, kulturutskottets betänkanden KrU10, KrU11, KrU13, KrU14, KrU15 och KrU17 samt bostadsutskottets betänkanden BoU11, BoU12, BoU13 och BoU14, beslöt kammaren på förslag av tredje vice talmannen att de fick företas till avgörande i ett sammanhang sedan debatten i dessa ärenden avslutats.

10 § Anslag till tullverket, m.m.

Föredrogs
skatteutskottets betänkande
1991/92:SkU17 Anslag till tullverket, m.m. (prop. 1991/92:100 delvis).

Anf. 34 SVERRE PALM (s):

Herr talman! Vi har nu att ta ställning till anslagsnivån för tullverket. För budgetåret 1992/93 uppgår anslaget till 1 174 milj.kr. Tullverket tilldelas ökade resurser med 7 milj.kr. för narkotikabekämpningen, för fortsatt utbyggnad av SPADI-systemet, för nyanskaffning av teknisk utrustning samt för en sambandsman i Östeuropa. Utskottet är i denna del enigt och tillstyrker propositionen.

Tullen är i likhet med övrig offentlig förvaltning inne i en stor omdanings-

process. 1990-talet kommer att bli ett förändringarnas decennium. En ny tullorganisation växer fram, sjösatt den 1 januari i år, där nyckelorden är decentralisering och beslutsdelegering.

Generaltullstyrelsen och de fyra regionerna får målstyrande uppgifter, medan ansvaret för verksamhetens bedrivande helt åläggs de lokala tullmyndigheterna. Den nya tekniken inom tullverket blir tulldatasystemet. Systemet byggs upp genom elektronisk datainsamling och blir därmed ett instrument för såväl näringslivet som tullverket.

Under 90-talet kommer tullen att påverkas mer än någonsin av faktorer i vår omvärld. Utvecklingen i Östeuropa innebär stora förändringar även för tullen. En svensk EG-anslutning kommer självfallet att påverka vitala och traditionella tulluppgifter. Men även i ett EG-perspektiv kommer traditionella tulluppgifter att behöva bedrivas framför allt mot tredje land, länder utanför EG. Samtidigt måste vissa former av skydds- och kontrollverksamhet upprätthållas vid de "inre gränserna". Detta gäller inte minst narkotikabekämpningen. Denna verksamhet har blivit avsevärt effektivare under senare år.

Tullens roll i ett framtida EG-perspektiv tar vi socialdemokrater upp i reservation 1. Där påpekar vi att ett svenskt medlemskap i EG får långtgående konsekvenser för tullens kontrollverksamhet. Om Sverige blir medlem av EG, kommer stora resandeströmmar från andra EG-länder inte längre att underkastas dagens tullkontroll.

Skall Sverige även efter ett EG-medlemskap fortsättningsvis kunna skydda sig mot sådana allmänfarliga varor som narkotika, vapen, explosiva varor, gifter, m.m. krävs att befogenheterna för tulltjänstemännen kompletteras. Ett svenskt medlemskap reser också krav på förändringar av personalens kompetens och utbildning. Detta bör ges regeringen till känna.

I reservation 3 pekar vi på behovet av lagändringar för att generaltullstyrelsen skall kunna delegera beslutsansvar till de lokala myndigheterna i enlighet med föreskrifterna i den nya tullorganisationen. Här säger utskottet att regeringen inom kort kommer med förslag, men under utskottsbehandlingen gick det inte att få svar på när och i vilken proposition det förslaget skulle komma. Jag vill därför fråga Carl Fredrik Graf: När och i vilken proposition kommer förslag i detta ärende att föreläggas riksdagen?

Herr talman! Skatteutskottets borgerliga ledamöter anser att bestämmelserna om tulltillägg bör omprövas. Här vill jag fråga utskottets talesman: Vilka skäl ligger bakom detta?

Vi socialdemokrater anser att tulltillägget som sanktionsinstrument nu funnit sin form och utgör ett värdefullt hjälpmedel i tullens strävan att inlämnade tulldeklarationer skall hålla en god kvalitet.

Herr talman! I detta betänkande står vi socialdemokrater för reservationerna 1, 3 och 4. Jag yrkar bifall till reservation 1.

Anf. 35 CARL FREDRIK GRAF (m):

Herr talman! När det gäller utvecklingen inom tullområdet har Sverre Palm redogjort för en hel del synpunkter som jag kan dela, varför jag inte skall förlänga diskussionen med att ta upp de bitar där vi är eniga. Jag skall

i stället uppehålla mig vid reservationerna. Innan jag gör det vill jag, herr talman, yrka bifall till utskottets hemställan.

Om vi tar de två reservationer som handlar om tullens verksamhet, framgår det ju klart av propositionen att tullverket i det ena fallet har fått uppgiften att genomföra en fördjupad analys av konsekvensen av ett framtida EG-medlemskap. Det är väl först när tullen själv har kommit med de slutliga bedömningarna som det finns anledning för regeringen att överväga de fortsatta åtgärderna. I sak tror jag att Sverre Palm och jag är ungefär lika angelägna om att de här sakerna blir belysta.

Sedan kommer vi till tulltillägget. Här har vi helt klart olika uppfattningar, varför det finns anledning att litet grand diskutera den saken. Jag tror att det i viss mån finns olika grundsyn när det gäller tulltillägget. Sverre Palm har den fiskala uppgiften för tullen som huvudargument för tulltillägget, medan vi kanske mest ser på de enskilda företagens problem i det här sammanhanget. Tulldeklarationerna upprättas ju under tidspress. Sanktionssystemet har då medfört att det ibland har blivit ganska orimliga konsekvenser i vad gäller de enskilda deklarationerna. Det blir också i detta fall ett merarbete både för den tullskyldige och för tullverket. Speciellt med tanke på de pengar som den här verksamheten drar in förefaller tulltillägget ganska orimligt. Det har funnits sedan 1985, och utskottsmajoriteten tycker därför att det finns all anledning för regeringen att överväga en förändring på detta område. En ändring på den punkten är väl skälet till att vi har lagt fram det här förslaget. Tidigare har vi ju i oppositionsställning reserverat oss varje år.

Anf. 36 SVERRE PALM (s):

Herr talman! Jag tackar för Carl Fredrik Grafs förtydliganden. Han säger att tullverket har i uppgift att i en fördjupad anslagsframställan komma med riktlinjer. Det är riktigt, men tullverket har redan i skrivelse till regeringen pekat på en rad faktorer. När det gäller dessa har man redan tidigare, för att man skall kunna arbeta vidare, velat få veta regeringens viljeinriktning.

Jag vill ställa några kompletterande frågor. Har Carl Fredrik Graf några synpunkter på hur tullen skall verka i ett EG-perspektiv? Hur skall man verka för narkotikakontrollens utformande, och hur skall man kontrollera att vapen, sprängämnen och andra saker inte införs illegalt till Sverige?

Om tulltillägget har vi helt olika uppfattningar. Om man slopar tulltillägget som sanktionsinstrument finns det en stor risk för att företagen kommer att lägga ned mindre omsorg på att se till att tulldeklarationerna får en god kvalitet, detta utan att företagen riskerar ekonomiska påföljder. Har Carl Fredrik Graf tänkt på vilken sida han ställer sig på när han vill vara med om att ompröva tulltillägget? Han ställer sig ju på den sida där slarv och låg prioritet finns när det gäller att lämna riktiga uppgifter.

Anf. 37 CARL FREDRIK GRAF (m):

Herr talman! När det gäller tulltillägget vill jag erinra Sverre Palm om vad utskottsmajoriteten skrev i betänkandet. Det står nämligen att regeringen bör överväga frågan om tulltillägget, eftersom detta har funnits ett antal år. Sverre Palm tar tydligen inte intryck av den kritik som från näringslivet och dem som har att upprätta tulldeklarationer har riktats mot sanktionssyste-

Prot. 1991/92:79
18 mars 1992

Anslag till tullverket m.m.

met. Därför tycker vi att regeringen bör överväga det hela och återkomma till riksdagen med ett förslag.

När det gäller den första delen vill jag säga att tullverket självt naturligtvis har den största kompetensen på tullområdet. Det är inte jag som skall lägga fram synpunkter på hur man i detalj skall hantera frågan. Jag vill gärna se tullverkets förslag och därefter dra slutsatser. Det tycker jag är den rätta ordningen.

Anf. 38 SVERRE PALM (s):

Herr talman! Jag konstaterar bara att det inte går att av utskottets talesman få några synpunkter på tullen i ett EG-perspektiv. Vi får vänta och famla oss fram i mörker och dimma och försöka lägga fram förslag. Jag vill påstå att det blir för sent. Tulltjänstemännen är oroliga och väntar på att få veta vilka riktlinjer som skall gälla.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades efter 20 §.)

11 § Kostnader för Sveriges medlemskap i Unesco m.m.

Föredrogs
kulturutskottets betänkande
1991/92:KrU10 Kostnader för Sveriges medlemskap i Unesco m.m. (prop. 1991/92:100 delvis).

Tredje vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades efter 20 §.)

12 § Arkivet för ljud och bild

Föredrogs
kulturutskottets betänkande
1991/92:KrU11 Arkivet för ljud och bild (prop. 1991/92:100 delvis).

Tredje vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades efter 20 §.)

13 § Stöd till trossamfund m.m.

Föredrogs
kulturutskottets betänkande
1991/92:KrU13 Stöd till trossamfund m.m. (prop. 1991/92:100 delvis).

Anf. 39 BJÖRN KAALING (s):

Herr talman! I kulturutskottets betänkande nr 13 behandlas frågor om stöd till trossamfund. Det handlar dels om ett bidrag till återuppbyggnaden av Katarina kyrka i Stockholm, som förstördes vid en brand våren 1990, dels om statsbidrag till verksamhet, lokaler och utbildning för trossamfund utanför Svenska kyrkan.

När det gäller stödet till Katarina kyrka är bakgrunden ett förslag som förs fram i en motion där representanter för samtliga sju riksdagspartier står som undertecknare. I kulturutskottet råder också total enighet om värdet av att ge stöd till återuppbyggnaden av den från kulturell synpunkt viktiga kyrkan.

Därför föreslår också utskottet att riksdagen skall ställa sig positiv till stödet för återuppbyggnaden av Katarina kyrka.

När det sedan gäller stöden till trossamfunden uttalade riksdagen på förslag av kulturutskottet våren 1990 att det var motiverat med en uppräknings av bidragen till verksamhet och lokaler. Bakgrunden till det uttalandet var att värdet av bidragen hade urholkats under hela 80-talet och att det därför var angeläget att man på sikt återställde bidragens storlek.

I det borgerliga budgetförslaget räknas verksamhetsbidraget upp med 4 %, vilket innebär att det bidraget inte höjs utan behålls oförändrat i förhållande till bidraget 1991.

Men bidraget som avser om- och tillbyggnad av lokaler räknas inte upp alls, vilket naturligtvis innebär en reell minskning av lokalbidraget. Detta motsätter vi oss från socialdemokratisk sida dels därför att vi faktiskt då frångår det beslut som riksdagen fattade 1990, dels också därför att det är viktigt att ta hänsyn till att t.ex. invandrarsamfunden växte kraftigt under 1980-talet. En offensiv invandrapolitik måste också innehålla ett utökat stöd till invandrarkyrkorna.

Som framgår av den reservation som finns i betänkandet föreslår vi från socialdemokratisk sida att bidraget till lokaler för trossamfund ökas med ytterligare drygt 2,5 miljoner. utöver vad den borgerliga regeringen föreslår i budgeten. Det låter kanske inte så mycket, men man skall komma ihåg att bidragen till om- och tillbyggnad motsvarar ca 15 % av kostnaderna. Om man tar hänsyn till den del som bidragstagarna själva får skjuta till, handlar det om ett icke obetydligt belopp.

Enligt den samarbetsnämnd som fördelar statens bidrag till bl.a. lokaler är också behovet betydligt större än vad som avspeglas i anslagen. För detta budgetår skall nämnden ta ställning till inte mindre än 77 ansökningar, motsvarande en sammanlagd byggkostnad av drygt 250 miljoner.

Det är inte möjligt för riksdagen att täcka in de belopp som egentligen behövs, men det är orimligt att i detta läge reellt minska bidragen till lokaler för trossamfunden.

Herr talman! Mot denna bakgrund vill jag yrka bifall till hemställan i kulturutskottets betänkande nr 13 utom i den del som avser lokalbidrag, där jag yrkar bifall till den socialdemokratiska reservationen i betänkandet.

Anf. 40 JAN-ERIK WIKSTRÖM (fp):

Herr talman! Kulturutskottet har behandlat stödet till trossamfunden på det sedvanliga sättet, dvs. i en anda av konstruktivt tänkande. Det betyder att det råder så gott som fullständig enighet.

Prot. 1991/92:79
18 mars 1992

Stöd till trossamfund m.m.

Prot. 1991/92:79
18 mars 1992

*Folkrörelse- och
ungdomsverksamhet
m.m.*

Utskottet understryker i enighet hur viktigt det är att vi får en fortsatt uppräkning av stödet till trossamfunden. Särskilt avser det lokaler, kyrkor och andra samlingslokaler för den vida krets av trossamfund som omfattas av det nuvarande statliga stödet. Och det är särskilt viktigt, som Björn Kaaling underströk, eftersom det i stor utsträckning gäller invandrarkyrkor, alltså trossamfund som är relativt nya i vårt land.

Utskottet ställer sig också enigt bakom ett statsbidrag till återuppbyggnaden av Katarina kyrka. Jag är särskilt glad över detta, eftersom dels representanter för alla sju riksdagspartier kunde samlas bakom motionen, dels några av riksdagens ledamöter har engagerat sig i kommittén för att rädda Katarina kyrka. Jag tänker på vår fru talman och på ledamoten Mats Hellström.

Under den tid som har gått efter branden i Katarina kyrka har byggmomsen höjts kraftigt. Det betyder att staten får in betydande merintäkter från själva återuppbyggnadsarbetet. Det har varit en av motiveringarna till att vi anser att staten bör bidra med 15 milj.kr.

Det utförs för övrigt ett mycket omfattande arbete inom Katarina församling för att få ytterligare resurser till återuppbyggnaden. På måndag nästa vecka ger Roland Pöntinen en konsert på Södra teatern till förmån för Rädda Katarina. Han avstår från sitt arvode till förmån för detta. Kammarrens ledamöter är varmt välkomna dit.

Till sist, herr talman, har Björn Kaaling yrkat bifall till en reservation. Socialdemokraterna har föreslagit 2,5 milj.kr. mer än vi i anslag till trossamfunden. Tyvärr saknar vi dessa pengar.

Jag yrkar alltså bifall till hemställan i utskottets betänkande på alla punkter.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades efter 20 §.)

14 § Folkrörelse- och ungdomsverksamhet m.m.

Föredrogs
kulturutskottets betänkande
1991/92:KrU14 Folkrörelse- och ungdomsverksamhet m.m. (prop.
1991/92:100 delvis).

Anf. 41 MONICA WIDNEMARK (s):

Herr talman! Vi socialdemokrater har i vår motion tagit fram ett mycket angeläget projekt för barn och ungdomar, nämligen Kulturbudkavlen.

Kulturbudkavlen tillkom under den socialdemokratiska regeringen på initiativ av ungdomsminister Margot Wallström. Det var en treårig försöksverksamhet med syfte att främja ungdomskulturen med betoningen lagd på ungdomars eget skapande.

Just att detta kallades budkavle gjorde att ungdomarna från första stund kunde ta det till sig. De kände delaktighet, och en vi-anda skapades. Vi

vuxna talar ofta om hur viktigt det är att få vara delaktiga. Kultur för alla, och främst för barn och ungdomar, innebär att man försöker ge dem jämlika möjligheter i livet.

Civilminister Inger Davidson har i budgetpropositionen talat om vikten av att familjen tar ansvaret för ungdomarnas vård och fostran. Detta är mycket viktigt. Men vi får inte heller glömma att det i dessa dagar, när vuxna människors utslagning ökar, är extra viktigt att samhället också tar ett ansvar för barn och ungdomar.

Listan på projekt som Kulturbudkavlen har bidragit till är mycket lång. Ett nittiotial projekt har fått bidrag. Några av dem är avslutade, andra är knappt påbörjade. Men det fina med denna Kulturbudkavle är att man har nått barn och ungdomar som finns på den s.k. skuggsidan. Alla ungdomar har stora resurser om bara någon ger dem chansen att visa det.

Även den stökigaste pojken eller flickan i klassen, den som alltid förstör för andra och försöker väcka uppmärksamhet, har en skaparkraft som kommer fram bara chansen ges. Och det är precis vad vi socialdemokrater har avsett med vår Kulturbudkavle.

Jag har exempel på några röster utifrån landet när det gäller denna budkavle, från dem som har drivit projekten. De har sagt att detta har varit mycket positivt. Det har varit ett enormt gensvar från Malmö i söder till Luleå i norr. Det har gällt städer, landsbygd och även glesbygd. Och det är mycket viktigt att även landsbygden och glesbygden har fått ta del av dessa projekt.

Det sägs även att det har gett mycket skapande för pengarna. Det har varit en "grej" nära ungdomars idéer – vad nu grej är, men det är ungdomsspråk.

Något som man ute i landet har tyckt varit mycket positivt har varit den snabba handläggningen. Det har varit korta avstånd från besluten och ut i verksamheten.

Sist men inte minst fick ungdomarna ta initiativen och fick börja komma med idéerna till dessa projekt.

Denna lista kan säkert göras mycket längre. Jag har bara talat med några personer.

Att ge kultur till barn och ungdomar genom delaktighet är att tillföra dem en kulturell identitet, som gör dem bättre redo att gå ut i samhället och forma sina liv.

Herr talman! 5 milj.kr. från allmänna arvsfonden är väl använda pengar i det här fallet.

Tyvärre ligger här i dag "fel förslag" sett från min utgångspunkt. Men jag är positiv, och jag tror att man kommer att ändra ståndpunkt när utvärderingen av Kulturbudkavlen presenteras inom kort.

Herr talman! Med hänsyn till kammarens arbetsbelastning kommer vi inte att begära votering på vår reservation. Min förhoppning är ändå att en sådan bra verksamhet för barn och ungdomar kommer att få fortsätta när utvärderingen ligger på bordet.

På övriga punkter yrkar jag bifall till hemställan i detta betänkande.

Anf. 42 STINA GUSTAVSSON (c):

Herr talman! Syftet med stödet till barn- och ungdomsorganisationerna är nära förknippat med fostran av ungdomar för en framtida roll i ett demo-

Prot. 1991/92:79
18 mars 1992

*Folkrörelse- och
ungdomsverksamhet
m.m.*

tiskt samhälle. Inom föreningslivet ges unga människor en unik möjlighet att själva besluta och ta ansvar för sin organisation och dess verksamhet. Det är därför av stor betydelse att samhället ger ungdomar möjligheter att själva driva föreningar och organisationer.

I det betänkande som nu diskuteras föreslås några olika anslagsposter för detta. Det gäller bidrag till statens ungdomsråd, stöd till det internationella ungdomsarbetet, anslag till lotterinämnadens verksamhet, bidrag till folkrörelserna samt bidrag till både central och lokal ungdomsverksamhet.

När det gäller det sistnämnda anslaget har socialdemokraterna fogat en reservation till betänkandet om att, precis som Monica Widnemark sade, det bör bli en fortsättning på Kulturbudkavlen, som under en försöksperiod har visat sig medverka till en utveckling av ungdomars eget skapande, främst inom teater-, dans- och musikområdet.

Vi inom utskottsmajoriteten har ingen annan uppfattning än den som Monica Widnemark framförde. Vi menar att medel för en fortsättning av Kulturbudkavlen borde också fortsättningsvis kunna sökas hos barn- och ungdomsdelegationen som disponerar medel från allmänna arvsfonden.

Herr talman! Jag yrkar avslag på reservationen och bifall till hemställan i kulturutskottets betänkande 14.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades efter 20 §.)

15 § Idrott

Föredrogs
kulturutskottets betänkande
1991/92:KrU15 Idrott (prop. 1991/92:100 delvis).

Anf. 43 ANDERS NILSSON (s):

Herr talman! Tillåt mig att först göra en liten historiebeteckning. Fr.o.m. våren 1991 och fram till valet fördes det en livlig idrottsdebatt i Sverige. Den kulminerade i ett antal regionala debatter som Riksidrottsförbundet anordnade.

Under den här idrottsdebatten kritiserade de dåvarande oppositionspartierna oss socialdemokrater mycket häftigt. Skattereformen var bedräglig och slog onaturligt hårt mot idrottsrörelsen. Det skulle bli skattelättnader för den. Aktivitetsstödet var alldeles för lågt och borde höjas. Folkrörelsernas möjligheter att ta del av inkomster från lotterier och spel var inte tillräckligt tillgodosedda. Det behövdes pengar och mer pengar från Tiptjänst. Penninglotteriets trissomgångar borde till en del destinerats till idrottsrörelsen. Även en mängd andra saker var på tok.

Vi sade vid det tillfället att det ekonomiska läget var sådant att vi kunde se oss ha möjligheter att upprätthålla nivån på det ekonomiska stödet till idrottsrörelsen, men vi ville inte lova mer. Den utfästelsen gjorde vi i ett läge då vi i budgeten 1991 till en stor del hade kompenserat idrottsrörelsen för

kostnaderna för skatteomläggningen, inte på långt när helt, men till en stor del. Kompensationen var ungefär i den nivån att Riksidrottsförbundets "finansminister" Kjell Glennert vid ett seminarium under riksidrottsmötet hösten 1991 gjorde uppskattningen att idrottsrörelsen nu kompenserats med 400–450 miljoner av de 650 miljoner som man hade räknat fram att idrottsrörelsen kostnadsmässigt hade drabbats av på grund av skatteöverenskommelsen. Där i inkluderades sänkningen av momsen, som vid det tillfället var ganska säker.

Då kan man fråga sig vad det har blivit av detta. Hittills, utöver det som Riksidrottsförbundet redan hösten 1991 räknade in, har det blivit ungefär 35 miljoner och 5 miljoner ytterligare från Tipstjänst. Det är ungefär den nivå som vi socialdemokrater bedömde som rimlig i valrörelsen, knappt det. Till det skall man lägga att vi från 1983/84 till budgeten 1991/92 genomförde en reell ökning av idrottsanslaget med mellan 22 och 23 %. Det som regeringen har åstadkommit genom årets förslag är alltså betydligt mindre än det som från olika håll förespeglades i valrörelsen. Vi har från socialdemokratiskt håll anslutit oss till den här nivån på anslaget, för det är exakt vad vi lovade.

Det kan finnas anledning att fundera en del på det som sades före valet. Jag frågar mig t.ex. vad Centern säger. Under flera år har Centern ihärdigt kritiserat Socialdemokraterna för att vi inte har höjt aktivitetsstödet. När vi har höjt det har vi inte höjt det tillräckligt. Nu hade ni chansen att göra det. Men därav blev platt intet. Under de år vi regerade höjde vi aktivitetsstödet från 10 kr. till 28 kr. per sammankomst, om man får använda den uträkningen även fortsättningsvis.

Jag tycker också att det är synnerligen anmärkningsvärt vad Ny demokrati har gjort, eller rättare sagt inte har gjort. Det är nämligen på det sättet att företrädare för Ny demokrati före valet gick ut med uttalanden om ett väsentligt höjt stöd till idrotten. Det har inte kommit något förslag från Ny demokrati om det; ingen motion, ingen reservation, inte en krona mer. Det var bara prat.

På s. 10 i betänkandet står det: "Enligt beräkningarna i propositionen kommer vid ett bifall till regeringens förslag idrottsrörelsens ekonomi totalt att förbättras med drygt 108 milj.kr. för budgetåret 1992/93." Jag vill be er att särskilt observera ordvalet "idrottsrörelsens ekonomi". Det måste vara idrottsrörelsens ekonomi totalt som menas.

Hur är det då, herr talman, med sänkningen av anslaget till studieförbundet? Det drabbar ju SISU och berör idrottsrörelsens ekonomi. Hur är det, herr talman, med de kommunala bidragen? Hur är det med hyreskostnader för hallar och planer? Det är också sådana ting som berör idrottsrörelsens ekonomi. Om man säger att idrottsrörelsens ekonomi är förstärkt, måste det vara den totala ekonomin. Men jag vill påstå den inte är stärkt. Det är tvärsom så att idrottsrörelsens ekonomi ser ut att bli kärv, mycket kärv t.o.m. Det är inte fråga om någon förbättring.

Det råder i utskottet och mellan partierna en avsevärd enighet om betydelsen av idrottsrörelsens verksamhet. Detta är dokumenterat sedan årtal tillbaka. Där finns synpunkter på folkhälsan, på idrottsrörelsens förmåga att engagera invandrare, handikappade och fler kvinnor. Där finns synpunkter

på betydelsen av den demokratiska fostran som idrottsrörelsen står för, på den sociala samvaron och på ledarskapets betydelse.

Jag tror, herr talman, att det i tider då idrotten får det svårt ekonomiskt är speciellt angeläget att betona just idrottsrörelsens karaktär av folkrörelse. Detta är väsentligt för att de delarna av rörelsen skall kunna tillgodoses vid fördelningen av pengar.

Nu har jag varit kritisk emot regeringspartierna, inte så mycket för det förslag till budget som har lagts fram, för det stämmer rätt väl överens med ett socialdemokratiskt synsätt, men på grund av det som förespeglades dessförinnan.

Nu skall jag faktiskt ge litet beröm också. Det finns i det här förslaget en tanke om att idrotten i fortsättningen själv skall få bestämma över de pengar som man får ifrån Tipstjänst. Det tycker vi är en bra förändring. Det betonar idrottens roll som en självständig folkrörelse.

Lotteriutredningen blir färdig i höst. Därifrån förväntas förslag som ger folkrörelserna ökade möjligheter till inkomster från spel och dobbel. Vi anser i det avseendet att det finns anledning att betona att det även skall finnas en inriktning mot lokal verksamhet för barn och ungdom.

Vi har också i en reservation till betänkandet betonat att lotterier och spel skall vara ett komplement. Det väsentliga är att stödet till idrotten kommer genom beslut i riksdagen. Vi har önskat få det inskrivet i betänkandet, för det är en väsentlig princip. Men det har utskottsmajoriteten sagt nej till. Därför ställer jag frågan: Betyder er vägran att gå med på vårt förslag att de borgerliga partierna inte längre ställer upp på principen att idrottsrörelsens verksamhet, som är så viktig i det svenska samhället, inte skall vara beroende av svenska folkets spelvanor? Är ni på väg att överge idrotten och låta den bli beroende just av svenska folkets spelvanor och av andra inkomstkällor?

Herr talman! Jag yrkar bifall till vår reservation och i övrigt till utskottets hemställan.

Anf. 44 STIG BERTILSSON (m):

Herr talman! Jag vill inledningsvis anknyta till några aktuella företeelser i den idrottspolitiska debatten i dag. Aldrig någonsin har svensk idrotts ekonomiska förhållanden diskuterats så intensivt som under de senaste åren. Anledningen är förstås att idrottsrörelsens villkor har förändrats så kraftigt under slutet av 80-talet och början av 90-talet. Nya ekonomiska realiteter har gjort att ekonomi numera är ett mera vanligt samtalsämne än idrott när idrottsledare träffas.

Förändringarna har gått så snabbt att idrotten på en del håll inte har hängit med i svängarna. Det är en av anledningarna till att vi ena dagen kan läsa i tidningarna om jättelika ersättningar till aktiva idrottsmän och nästa dag om föreningar som inte klarar sina betalningar.

Herr talman! De ekonomiska villkoren för idrotten började ändras markant under 80-talet. Statliga och kommunala stöd delades ut i sedvanlig takt, men en annan gammal känd och inarbetad intäktskälla hängde inte med, nämligen pengarna från spel och lotterier. Föreningslotterier blev svårare att sälja, och trots att spelmarknaden ökade kom detta inte idrotten till del. In-

täktsökningarna från spel och lotterier har i stället sedan många år i huvudsak gått till de statliga spelbolagen. Det har såväl stora som små föreningar märkt av.

De större idrottsföreningarna, eller de som hade anställd personal, fick dessutom under 80-talet en ny kostnad, nämligen sociala avgifter på de löner och ersättningar som betalades ut. Sammantaget innebar det att den svenska idrottsrörelsen fick ökade kostnader i mångmiljonklassen varje år.

Herr talman! Under 80-talets andra hälft har idrotten i Sverige ryckts med i en helt ny penningcirkus. Den svenska idrotten fick plötsligt många inte bara väl- utan även högbetalda utövare. Inte bara i eliten utan också i skikten därunder blev fantasisummor i ersättningar till idrottsutövare verklighet. Om 80-talets senare hälft i finansvärlden kom att kännetecknas av nya oanade ekonomiska möjligheter och transaktioner, kan detta också sägas gälla inom delar av idrotten. Spelarlöner höjdes gränslöst, och medelmåttiga idrottsutövare kunde helt plötsligt bli välbärgade på sin sport. Klubbar kunde ta ut transfersummor som ställde alla tidigare begrepp på huvudet.

Allt detta var resultatet av en ny låneekonomi och av de stora sponsorpengarnas inträde på idrottens scen.

Därmed ökade många idrottsklubbars beroende av intäkter från sådant som de själva inte kunde styra över. Sponsringen är en intäktskälla så länge företagen vill satsa – det ser vi i hög grad i dag. Bidragen från stat och kommun är beroende av politikernas välvilja och intresse.

Visst skall idrottsmän ha betalt om de försörjer sig på sin idrott. De är ju ofta professionella artister. Men betalningen eller ersättningen måste stå i relation till den prestation som de utför och de pengar som verksamheten ger. Vi har kunnat se hur föreningsledare på många håll, i sin iver att locka idrottsmän, har hanterat föreningarnas kassakistor på ett sätt som de aldrig skulle kunna tänka sig att hantera sin egen plånbok på.

Herr talman! Idrottens bidragsberoende och den fälla som det utgör tydliggjordes alldeles särskilt i samband med skatteomläggningen för något år sedan. Ökad och breddad moms gav i ett slag den svenska idrottsrörelsen nya kostnader på hundratals miljoner kronor. I en del fall har detta lett till oöverstigliga konsekvenser. I klubbar där man förut levde på gränsen till vad ekonomin tålde blev skatteomläggningen den berömda tuvan som stjalpte lasset.

Jag vill säga några ord om sponsorpengarna, eftersom det ligger ett betydande osäkerhetsmoment i beroendet av sponsorer och sponsring. Vad vi just nu tycks se är ett strömhopp från företagets sida när det gäller åtaganden gentemot idrotten. Ett sådant strömhopp är obefogat. Om idrotten hade ett värde i går, så har den det rimligtvis också i dag. Snabba omvärderingar hos de sponsrande företagen kan leda till nya stora bekymmer för svensk idrottsrörelse. Ett särskilt ansvar har naturligtvis de stora idrottssponsorererna. Risken är att de, om de hoppar av under uppmärksammade former, drar med sig de mindre i samma beteende.

Herr talman! Även om sponsravtalen naturligtvis bygger på kommersiell grund och förändras, får man inte glömma att det är ideell verksamhet som stöts av sponsringen. Det som lättvindigt byggts upp med sponsorpengar kan därför också lätt rivas ner. Idrotten är genom sin ideella karaktär bero-

ende av långsiktighet, något som jag hoppas att sponsorerna tänker på även när de ser över sin idrottssponsring.

Herr talman! Det grundläggande ansvaret för det vi just nu ser av dålig ekonomi inom idrottsrörelsen ligger dock hos idrotten själv. Vi har under senare år, som jag sade tidigare, sett en del som inte är acceptabelt. Detta måste idrotten rätta till, om man skall behålla sin trovärdighet. Det är viktigt att idrotten tar ansvar där det uppenbarligen har gått fel ekonomiskt. Sker inte det så kommer krav att resas på att vi som är politiskt engagerade och bl.a. arbetar i Sveriges riksdag skall lagstifta eller sätta in åtgärder på annat vis. Det är egentligen det sista vi vill. Idrotten skall vara så självständig som möjligt, även när det gäller att korrigera sådant som har gått snett.

När man kritiserar idrotten är det viktigt att slå fast att allt och alla inte skall dras över en kam. Mitt i alla rapporter om den svenska idrottens ekonomiska kris finns det en mängd exempel på hur välskött svensk idrott utvecklas. Det är viktigt att slå fast att huvuddelen av den svenska idrotten är just välskött och att den verkar och lever under ansvar. Ser man till antalet idrottsföreningar som kommit på obestånd eller gått i konkurs förefaller det också som om utvecklingen härvidlag inte är lika explosiv som inom näringslivet.

Vad beror det på? Jo, på den kraft som finns i en ideell idrottsförening. Den kraft som ideella ledare utvecklar är den grundläggande förutsättningen för den svenska idrottsrörelsen. Det är lätt att glömma det när man ser alla sifferekvationer och uträkningar om övergångssummor och ersättningar. Det är de ideella krafterna som vi politiker bör stödja och i möjligaste mån frigöra. Vi måste helt enkelt ge de krafterna inom idrotten större möjligheter att stå på egna ben.

Herr talman! Jag kommer nu mer konkret fram till de sakfrågor som vi just behandlar, nämligen kulturutskottets betänkande om idrott och det statliga stödet till idrotten. Föregående talare, Anders Nilsson, var inne på vad som åstadkoms under en socialdemokratisk ministär. Om vi jämför med det kan vi konstatera att idrotten nu, med en ny regering, alldeles uppenbart går ljusare tider till mötes.

Som en följd av åtgärder på statens område, som är det vi i någon mån kontrollerar härifrån, förbättras idrottens situation kraftfullt. Av dagens betänkande framgår att det statliga stödet till idrottsrörelsen ökar, de kärva tiderna i statens finanser till trots. Vidare ökar idrottens andel av AB Tips-tjänsts överskott. Dessutom får fr.o.m. i år idrotten själv ansvaret för hur de pengarna skall fördelas. Det beslutet har tidigare legat hos det statliga bolaget Tipstjänst.

Mer parentetiskt vill jag nämna att i betänkandet betonas också vikten av att kvinnlig idrott får del av de statliga resurserna och att kvinnlig idrott förs framåt såväl på förbunds- som på föreningsnivå. Kraven på att frågan om kvinnlig idrott skall uppmärksammas växer sig nu allt starkare ute i idrottsorganisationen. Det är bra att vi här poängterar betydelsen av detta. Däremot kommer inte några pengar att specialdestineras till flickors och kvinnors idrottsutövande. Det har framförts krav i motioner i detta sammanhang. Det skulle strida mot principerna för hur vi vill fördela pengarna till svensk idrott.

När idrotten nu själv får besluta om hur anslagen från exempelvis Tips-tjänst fördelas och när det statliga stödet i övrigt förs samman till ett enda anslag, för att idrotten själv skall få göra avvägningarna om hur pengarna skall användas, så är det inte rimligt att en del av pengarna specialdestineras.

För att ingen skall tro att vi inte är observanta på vad som händer med den kvinnliga idrotten vill jag understryka att regeringen sedan tidigare har krävt in en redovisning från RF om hur anslagen fördelas och vilka insatser som görs för kvinnlig idrott. Det sker alltså en uppföljning av den här verksamheten.

Herr talman! Även om den svenska idrotten har bekymmer i dag, så är det alldeles klart att de ekonomiska förutsättningarna kommer att förbättras genom de åtgärder som även i övrigt har aviserats från statens sida. Jag tänker då inte i första hand på höjda anslag utan i hög grad på ökade möjligheter att genom egna insatser inom idrotten finansiera verksamheten.

Anders Nilsson efterlyste ju här vad det hade blivit av diskussionen från valrörelsen. Jag tror inte att Anders Nilsson har föreställt sig att det som diskuterats i valrörelsen och som man skall åstadkomma när det gäller förändrade villkor för idrotten genomförs under den korta tid som står till förförande mellan ett val, en regeringsbildning och ett avslutat budgetarbete i departementet. Jag tror att Anders Nilsson är helt på det klara med hur det går till och att han därför spelar ut ett kort som han näppeligen kan stå för själv.

Men vad är det då som är på gång? Den momssänkning som genomfördes vid årsskiftet har fått positiva effekter för idrottsrörelsen – effekter som står i rak motsats till det avskedspaket som socialdemokraterna lämnade, med höjd och breddad moms, till svensk idrottsrörelse. Dessutom arbetar nu en utredningsman, på regeringens uppdrag, med en översyn av idrottens momsfrågor.

Anders Nilsson berörde också lotteriutredningen och lotterimarknaden. Jag hyser mycket goda förhoppningar om att den utredningen kommer att resultera i betydande intäktsmöjligheter för svensk idrottsrörelse.

Helheten i den här politiken, där alltså idrottens manöverutrymme ökas genom mindre krångel och ökat oberoende, kommer att leda till att svensk idrottsrörelse står starkare. Dagens betänkande, som Anders Nilsson till stor del ställer sig bakom, är ett steg på den vägen, och jag har alltså inte svårt att yrka bifall till hemställan i dess helhet.

Sedan måste jag säga att den reservation som socialdemokraterna anmäler är högst förvånande. Man säger där att den svenska idrotten inte skall vara beroende av svenska folkets spelvanor. Det må vara, men jag tror att Anders Nilsson mycket väl vet att den svenska idrottsrörelsen är oerhört beroende av svenska folkets spelvanor. Vi talar inte bara om de 50 eller 55 miljonerna från Tipstjänst, herr talman. De stora pengarna, där idrotten är direkt beroende av spelverksamheten, får man från egna spel och lotterier – från bingo-verksamhet och annat. Om Anders Nilsson menar att vi skall bortse från detta, då går det stick i stäv mot de uttalanden som gjorts om att idrotten har mycket att hämta från spel och lotterier framöver.

Anf. 45 ANDERS NILSSON (s) replik:

Herr talman! Det var ju en socialdemokratisk regering som skrev direktiven till lotteriutredningen, vilka inte har ändrats sedan dess. Vår inställning

grundar sig på principen att det statliga stödet skall beslutas av riksdagen och inte vara beroende av spel och lotterier. Att vi sedan kan ge så stort manöverutrymme som möjligt för idrottsrörelsen när det gäller att bedriva egna spel och lotterier – det tror jag inte vi är särskilt oeniga om.

Jag uppfattar det så att Stig Bertilsson, och förmodligen med honom Moderaterna, har stått för en väldig tillnyktring efter valet, och det vill jag gärna gratulera till. Borta är nu valrörelsens vilda slängar om hur bedrövlig socialdemokratins politik var för idrottsrörelsen. Stig Bertilsson närmar sig nu den syn som vi i regeringsställning hade på många områden av idrottspolitik.

Men det finns ändå ett frågetecken. Jag har varit med om ganska många idrottsdebatter, och jag har i många sammanhang hört harmsna uttalanden, både från idrottsledare och från politiker. De har sagt att "min uppgift som idrottsledare är inte att samla in pengar, utan det är att träna ungdomar". Vi har då från socialdemokratiskt håll ständigt framhållit att till den demokratiska fostran också hör att vara ansvarig för den egna föreningens ekonomi. Nu finner jag till min glädje att Stig Bertilsson börjar ställa upp på den linjen, när han mycket klart deklarerar att ansvaret för idrottsrörelsens ekonomi i främsta rummet är en fråga för idrottsrörelsen själv.

Anf. 46 STIG BERTILSSON (m) replik:

Herr talman! Det är alldeles givet att idrotten har ansvar för sin egen ekonomi. Vi vill också ge den möjligheter att fullt ut ta det ansvaret. Det är ju därför, Anders Nilsson, som vi har motsatt oss nya pålagor på idrotten, nya byråkratiska hinder, nya skatter, som har gjort att idrotten under socialdemokratisk tid har blivit mycket mer bidragsberoende.

Anders Nilsson påstod här förut att de reella anslagen till idrotten har ökat under 80-talet. För det första vore det mycket intressant om Anders Nilsson ville belysa underlaget för den beräkningen. För det andra kan vi konstatera att även om detta är sant, har den svenska idrottsrörelsen aldrig varit så illa ute ekonomiskt som när Socialdemokraterna lämnar över och det blir ett regeringsskifte. I varje fall under den historia som jag har upplevt har den svenska idrotten inte någon gång haft en så bekymmersam ekonomisk situation. Och detta beror på helheten i den förda socialdemokratiska politiken.

Sedan tycker Anders Nilsson att det jag säger i dag liknar en tillnyktring. Jag skulle nog vilja påstå att jag har varit spik nykter hela tiden, Anders Nilsson. Men frågan är hur det har stått till när Anders Nilsson inte uppfattar att vi arbetar vidare med de krav som vi reste i opposition, dvs. i fråga om moms, spel och lotteri och, Anders Nilsson, ökade möjligheter för idrotten att själv finansiera sin egen verksamhet – att, som jag sade tidigare, idrotten själv kan ta ansvar för sin egen ekonomiska situation.

Anf. 47 ANDERS NILSSON (s) replik:

Herr talman! Jag konstaterade i mitt inledningsanförande att det förslag som regeringen nu har lagt fram om anslag till idrotten stämmer överens med vad vi socialdemokrater i valrörelsen sade är en rimlig nivå, medan oppositionspartierna förespeglade medborgarna mycket stora förmåner på än det ena, än det andra området. Jag konstaterar alltså att Stig Bertilsson och hans regering nu föreslår den nivå som vi tyckte var rimlig.

Men jag vill upprepa en fråga som jag ställde i mitt inledningsanförande. Det som Stig Bertilsson nu har sagt – förebådar det en politik från regeringens sida där ni successivt kommer att skära ned det statliga anslaget till idrotten och överlämna helt och hållet åt idrotten att själv sköta sin ekonomi, vare sig det sker genom spel och lotterier eller med andra inkomstkällor? Är det alltså den inriktningen ni tänker er inför framtiden?

Anf. 48 STIG BERTILSSON (m) replik:

Herr talman! Eftersom Anders Nilsson söker ge ett intryck av att vi skulle ha utlovat saker som vi inte har levt upp till, vill jag understryka att vi inte någon gång i valdebatten, eller i tidigare motioner i riksdagen, som ju här också finns dokumenterade, har utlovat höjda anslag till den svenska idrottsrörelsen. Vi har hela tiden, Anders Nilsson, talat om spelen och lotterierna, och om skattefrågorna. Det är detta arbete som vi har inlett, och vi har redan i den första etappen sett hur positivt det var för den svenska idrottsrörelsen när momsen sänktes bl.a. på inrikes transporter vid årsskiftet.

Jag vill upprepa att vår grundläggande inställning självfallet är att den svenska idrotten även fortsättningsvis skall ha ett samhällsstöd. Det är ingen som helst tvekan om den saken. Men det är inte realistiskt att tänka sig att dessa stöd kommer att fortsätta att öka i stor utsträckning. Jag tror både Anders Nilsson och jag inser hur det står till med samhällsekonomin i stort.

Vi inser att vi måste fundera på andra vägar. Vi vill ge idrotten ökade möjligheter att med egna insatser förbättra sin egen ekonomi. Det är, Anders Nilsson, ett fullföljande av den politik vi har drivit under alla år.

Tredje vice talmannen anmälde att Anders Nilsson anhållit att till protokollet få antecknat att han inte ägde rätt till ytterligare replik.

Anf. 49 LARS-OVE HAGBERG (v):

Herr talman! I alla sådana här debatter skall vi tala om för varandra hur oerhört värdefull idrotten är för hela samhället, hur bra den är för vår ungdom, och sedan skall vi någonstans i slutänden säga att det inte behövs några höjda anslag. Det är åtminstone vad de som har regeringsmakten vid varje tillfälle säger.

Idrotten är betydelsefull. Men samtidigt måste vi konstatera att de politiska beslut som vi fattar här i riksdagen, i landsting och kommuner och överallt i samhället har stor betydelse för idrottens villkor och möjligheter till utveckling. Det är inte bara, och det har Stig Bertilsson rätt i, det anslag som vi kommer att besluta om här i dag som har betydelse för idrotten.

I detta läge är det av ännu större betydelse vad som händer med kommunerna. I kommunernas nuvarande kris får man också uppleva basidrottens kris. Anders Nilsson pekade på de ökade hyrorna för planer, verksamheter och inrättningar som kommunerna tillhandahåller. Jag är rädd för att det i stor utsträckning kommer att gå ut över ungdomen, som gör sitt inträde i idrotten ganska tidigt.

Vi får alltmer avgifter på våra anläggningar eller kostnader som gör att föräldrar som inte har det allför bra ställt inte har råd att låta sina barn be-

driva idrott som kan kosta. Det gäller t.ex. ishallar och alla andra hallar av den typen. Jag ser i min dagliga verksamhet att så är fallet.

Nu har vi en mycket stor uppdelning av barn och ungdomar, och alla utredningar pekar på det. Det är barnen till välbeställda föräldrar som har möjligheter till ett vidgat idrottsliv. Detta är en politisk fråga, nämligen om den grund av rättvisa och jämlikhet på vilken vi bygger detta samhälle och de möjligheter det ger. Många av våra beslut är oerhört betydelsefulla.

Samtidigt som detta sker på basplanet har vi den oerhört kommersiella inriktningen av idrotten. Idrotten är i stor utsträckning beroende av sponsring och, som Stig Bertilsson var inne på, företagens välvilja.

Idrotten kan tydligen spaltas upp i idrottsgrenar som är någorlunda självbärande och en folkrörelse som är ganska försvagad. Det vi nu talar om är egentligen en gigantisk folkrörelse med många ideella insatser som kanske saknar motstycke i världen. Det arbetet försvåras genom politiska beslut.

Det är väl inget tvivel om att vi ser avigsidor inom idrotten, och det diskuteras om konkurser. Det vi ser är naturligtvis toppen av isberget. Stig Bertilsson tog också upp frågan om idrottens ekonomi. När vi samlas i våra ishallar och på andra ställen talas det i stor utsträckning ekonomi. Man ser framför sig spelarlönerna, sponsring och konkurserna.

Man brukar säga att idrotten är en avspeglning av samhället i stort. Det är precis vad den är. Jättelika spelarlöner som inte kan försvaras i idrottsrörelsens basverksamhet, sponsringen och beroendet av välviljan hos några få och nästintill konkurser. Vad speglar detta? Jo, att idrotten som samhället i övrigt är en marknad, en marknad som omhuldas av den nuvarande regeringen till 100 %. Där är kortsiktigheten ledande. Det kan inte vara annorlunda, eftersom det tydligen inte finns någon framförhållning. Så är den kommersiella inriktningen, tyvärr. Det drabbar en stor del av vår idrottsvärld.

Herr talman! Jag yrkar bifall till vänsterpartiets motioner. Jag skall kort beröra dem på några punkter som behandlats i betänkandet.

Vi har föreslagit en parlamentarisk utredning. Utskottet säger nej. Man säger att sådana framstötter bör komma från dem det berör. Därmed menar utskottet att idrottsrörelsen inte gjort en sådan framställan, och då vill staten inte göra det. Utskottet avstyrker motionen och har hakat på en mening i skrivningen som man måste fundera över. Där står: "Utskottet vill emellertid framhålla att utvecklingen kan komma att aktualisera en utredning om idrotten."

Är utvecklingen någon tredje part, eller vad är den för någonting? Vem skall i så fall se på utvecklingen? Är det idrotten, samhället, regeringen eller kanske rent av Stig Bertilsson som skall komma på idén, att nu behöver vi en utredning? Vad vet jag? Den här meningen blev tydligen i sista stund påhakat någonstans.

Vänsterpartiet har i en motion av Jan Jennehag också pekat på frågan om resorna. Den genomförda momssänkningen på kollektivtrafik, turism och hotelltjänster är ett oerhört bra bidrag till idrottsrörelsen. Men det rör ändå bara en liten del av de kostnadsökningar som idrottsrörelsen fått känna av framför allt för resorna under den senaste tiden.

Om man ser till idrotten framöver och det omfattande antalet resor som

varje dag sker i idrottens regi, borde samhället egentligen vara intresserat av att man använder kollektiva kommunikationsmedel, inte minst av miljöskäl. Vi har menat att det bör ges en bidragsdel till dem som anordnar trafiken för att stimulera denna verksamhet. Tyvärr får vi inget gehör hos utskottsmajoriteten.

När det sedan gäller stödet till idrotten kan man räkna på vilka politiska beslut som helst och se effekt på idrottsrörelsen. Det är klart att de har en effekt. Jag har redan pekat på att momssänkningen på detta område har en gynnsam effekt. Men det innebär långtifrån att idrottsrörelsen kan tillgodoräkna sig dessa pengar i sin reguljära verksamhet. Ändringen på det här området lindrar kostnaderna för resor och övernattningar. Men det finns församlingar, som Anders Nilsson nämnde, nämligen i fråga om studier och kommuner, som är viktiga.

Skall man verkligen satsa på breddidrotten framöver och se ungdom och barn som en verklig resurs, måste det lokala aktivitetsstödet räknas upp till en nivå som verkligen ger föreningarna och ungdomarna möjlighet till en meningsfull idrottsverksamhet.

Med vårt förslag om ytterligare 45 miljoner, och en målsättning att stödet inom tre år reellt skall vara uppe den nivå som var tänkt från början, ger satsningen en dynamisk effekt, nämligen att idrottsrörelsen kan utvecklas så att vi slipper sociala konsekvenser för ungdomen. Risken är annars att idrottsrörelsen går mot att stänga ute mängder av ungdomar och därmed skapa nya sociala problem.

Jag yrkar alltså bifall till den delen.

Vi har också tidigare år pekat på att flickorna borde uppmärksammas i större utsträckning. Det gäller då framför allt ridverksamheten. Den vill vi ha stimulansbidrag till. Bidraget från Tiptjänsts överskott borde också öka och vara väsentligt större.

Herr talman! Med detta yrkar jag bifall i mom. 2 till motion 510 yrkande 5, i mom. 7 till motion 511, i mom. 8 till motion 510 yrkande 1, i mom. 9 till motion 510 yrkande 2, i mom. 11 till motion So270 yrkande 5 och i mom. 12 till motion 510 yrkande 3.

Anf. 50 STIG BERTILSSON (m) replik:

Herr talman! Låt mig få säga ett par saker med anledning av Lars-Ove Hagbergs inlägg. Först en liten rättelse. Jag sade definitivt inte att idrotten är beroende av välvilja från sponsorer. Sponsorer satsar kommersiellt i dag. Däremot är det mer av välvilja och intresse när det gäller politiska insatser gentemot idrotten. Det är två skilda grenar av idrottens finansiering.

Det som jag egentligen begärde ordet för gäller detta med en parlamentarisk utredning. Lars-Ove Hagberg har noterat att det finns en positiv skrivning i betänkandet när det gäller en parlamentarisk utredning. Enda anledningen till att vi tar ställning till om en sådan skall ske är att den skall vara just parlamentarisk. Lars-Ove Hagberg frågade ju vilka som i så fall skall vara inblandade. Den skall ha ett inslag från samhället. En sådan utredning kan rimligen inte genomföras utan att det föreligger ett stort intresse för det från idrotten själv. Den signalen har inte kommit därifrån. Vi tror inte att vi

skall lägga oss i idrottens interna arbete på det sättet att vi i nuvarande situation tvingar fram en utredning.

Anf. 51 LARS-OVE HAGBERG (v) replik:

Herr talman! När det gäller hur vi egentligen skall se på sponsorerna och om de är välvilliga eller rent kommersiella är själva inriktningen en form av rent kommersiella insatser. Välviljan där ligger i att man vill satsa på detta område ibland. Ibland vill man ta bort det hela.

Det finns ett problem för Stig Bertilsson här. Han vill gärna se den här marknaden och dessa insatser som insatser i samhället i övrigt. Nu kan han konstatera de oerhört negativa effekterna och kortsiktigheten som sponsringen och de kommersiella insatserna innebär. Då återstår för Stig Bertilsson att säga att nu har vi spelverksamheten. Har Stig Bertilsson inte funderat över detta med sponsringen någon gång? Idrotten är ju så oerhört beroende av den, och den är så kortsiktig. En så långsiktig verksamhet som idrotten och satsningen på ungdom borde ha något annat i botten än just sponsringen med dess kortsiktiga intressen.

När det gäller utredningen tycker jag att det måste vara ett grovt syftningsfel i den meningen. Det är ju idrottsrörelsen man saknar i detta. Då undrar jag vad det är i utvecklingen som gör att någon tycker att man skall tillsätta den här utredningen. Om det finns någon självkänsla hos regeringen och hos parlamentariker borde de ta sig en liten titt i vänsterpartiets motion och se att en hel rad omständigheter i idrotten har förändrats. Eftersom Stig Bertilsson tycker att det är välvilja från det politiska livet, borde detta ha en ordentlig grund för sina insatser på hela planet och för sin politiska verksamhet. Det borde göra klart för sig själv, med medverkan från idrottsrörelsen, hur man vill se på detta. Det vore ganska självklart i den tid som nu är.

Till sist skall väl inte Stig Bertilsson komma ifrån det som Anders Nilsson var inne på, nämligen dessa väldigt långtgående löften i valrörelsen som kanske var mest luft. De är ju på intet sätt infriade nu. Åtminstone inte de moderata löfena. Stig Bertilsson hoppade ju in i den här debatten och sade att här skulle det verkligen bli ordning och reda. Nu visade det sig att slutresultatet blev socialdemokratisk politik. Det har ju visat sig tidigare att det inte är så gynnsamt för breddidrottens utveckling – nu sade jag utveckling.

Anf. 52 STIG BERTILSSON (m) replik:

Herr talman! Jag skulle vilja be Lars-Ove Hagberg att tala om vilka långtgående vallöften det är som inte är uppfyllda. Det skulle vara intressant att få reda på det.

När det gäller sponsring och egna insatser tror jag faktiskt inte, Lars-Ove Hagberg, att man skall bortse ifrån den betydelse som sponsring har för svensk idrottsrörelse. Det handlar om miljardbelopp varje år. Det jag varnade för förut var den effekt som det kan få när det sker snabba förändringar i sponsringsintresset. Vi har ju sett det under de senaste dagarna. Där måste idrotten gå tillbaka till sig själv och fundera litet på vad det är man har gjort inom idrotten som gör att företagen har blivit tveksamma på en del håll. Det måste idrotten själv rätta till.

Grundläggande för den idrottsliga verksamheten är att klubbar och för-

enningar fortsätter att själva ta ansvar för sin ekonomi. Kommunala och statliga bidrag är insatser som gör det möjligt att driva verksamheten, det må vara så, men själva förutsättningen är att det finns egna ideella insatser som kanaliseras till ledarskap och till att driva spel och lotterier för att få verksamheten att fungera.

Prot. 1991/92:79

18 mars 1992

Idrott

Anf. 53 LARS-OVE HAGBERG (v) replik:

Herr talman! Visst har idrotten och de som finns där ett enormt ansvar för sin ekonomi. Det gäller redskap och allt som de behöver i sin verksamhet, de ideella insatserna, resor, övernattningar och allt som bekostas av idrotten. Den skulle ju inte existera en dag utan de jättelika ideella insatserna.

Jag tänkte på sponsringen och framtiden. Tänk om utredningen kanske skulle komma fram till detta att sponsringen inte är något att leva på för idrotten. Det gäller framför allt om sponsringen drabbar breddidrotten. Jag har egentligen en personlig mening att det inte är så förfärligt hemskt om högavlönade ishockeyspelare eller fotbollsspelare drabbas av minskad sponsring. Men jag vet att också ungdomarna i samma förening drabbas genom denna uppblåsta verksamhet. Då kanske en sådan utredning skulle peka på att idrotten borde vara mindre beroende av sponsring och rätta sina insatser efter det. Man kanske skulle ta initiativ mer på det politiska och parlamentariska planet, om vi nu har något ansvar för alla de resurser som satsas på idrotten i hela landet.

När det sedan gäller Moderaternas vallöften och om de är konkreta eller uppblåsta är det en bedömning som man gör ute. Jag vet vad människor tyckte om Moderaterna när de ville se till att nästan hela Tipstjänsts överskott skulle gå till idrotten. Men de sade kanske inte det. Det var kanske bara plus fem miljoner. Det var kanske inte mer, men det lät väldigt stort. De skulle också se till att det inte skulle finnas ett spår av momsen på den ideella verksamheten. Man trodde att de sade det. Men ni sade kanske inte det, Stig Bertilsson. Vad ni hittills åstadkommit av detta är en beredning och att ni har sänkt den generella momsen. Men jag tror att uppfattningen av ert budskap var att nivån var mycket högre än så.

Tredje vice talmannen anmälde att Stig Bertilsson anhållit att till protokollet få antecknat att han inte ägde rätt till ytterligare replik.

Anf. 54 ANDERS NILSSON (s):

Herr talman! Jag begärde ordet när Lars-Ove Hagberg och Stig Bertilsson diskuterade socialdemokratisk idrottspolitik. Då tyckte jag att det var rimligt att jag också skulle få ett ord med i laget.

Jag tycker att debatten om sponsring och den situation som idrottsorganisationerna befinner sig i nu påtagligt visar hur ömtåligt det är för en stor folkrörelse att bygga sin verksamhet på pengar som kommer in genom sponsring eller spel och lotterier och sådant. Det stärker vår argumentation när vi hävdar att det väsentliga statliga stödet är det som beslutas av riksdagen. Det är därför mycket märkligt att vi inte får stöd för vår reservation.

Stig Bertilsson fällde ett yttrande som jag tyckte var något underligt. Vi, sade han, har inte i riksdagen begärt några ökade anslag till idrotten. Jag

förmodar att Stig Bertilsson då talade som moderat, och det är han ju. Det må vara att Moderaterna inte har begärt att statsanslaget skall öka. Men regeringen består onekligen av fyra partier. Nog har Centern vid upprepade tillfällen velat ha ett betydligt högre aktivitetsstöd än det som finns i dag. Det är väl ett ökat statligt stöd som regeringspartier har begärt.

Och nog är det på det sättet att det har föreslagits mer pengar till idrotten från både Tipstjänst och Penninglotteriet. Det är kanske inte ett direkt statligt stöd men ändå en förtäckt form av stöd från staten. Så nog finns det bevis på att regeringspartierna på ett eller annat sätt har begärt ökat statligt stöd.

Anf. 55 STIG BERTILSSON (m):

Herr talman! Jag begärde ordet därför att det verkligen är angeläget att klara ut det statliga stödets betydelse för idrotten. Jag sticker inte alls under stol med att det statliga stödet är viktigt, men att som Anders Nilsson göra det till det väsentliga för finansieringen av svensk idrott är inte korrekt.

Det statliga stödet till idrotten är ungefär en halv miljard. Sponsringen är minst det dubbla under ett år i vårt land. Man kan alltså inte bortse från de insatser som görs i form av sponsring och idrottens egen verksamhet med spel och lotterier. Jag ställer gärna upp på att det statliga stödet behövs, och det sade jag tidigare, men det stödet är icke det allena saliggörande.

När det gäller aktivitetsstödet är det faktiskt så, Anders Nilsson, att fr.o.m. förra sommaren kan man inte jämföra det stöd som delas ut med det som gavs tidigare, av den anledningen att principerna och beräkningsgrunderna för aktivitetsstödet har ändrats. Dessutom är det upp till Riksidrottsförbundet att fördela de statliga resurserna, eftersom man numera delar ut det statliga anslaget till idrotten på ett konto.

Anf. 56 ANDERS NILSSON (s):

Herr talman! Jo, Stig Bertilsson, nog är det statliga aktivitetsstödet, oberoende av vilka former det utbetalas i och vem som bestämmer, ett statligt stöd.

Stig Bertilsson sade att det inte hade ställts några förslag om ökat statligt stöd. Jag uppfattade att han då menade att det inte hade gjorts av Moderaterna, men Stig Bertilsson är företrädare för utskottsmajoriteten, och jag visade på att regeringspartier har begärt ett ökat statligt stöd.

Anf. 57 STIG BERTILSSON (m):

Herr talman! Det står idrotten fritt att använda det ökade statliga stödet till aktivitetsstöd eller till andra former av stöd som man vill ge till sina verksamheter. Från statens sida lägger vi oss numera inte i på vilket sätt man använder de här resurserna.

Med tanke på vad Lars-Ove Hagberg sade vill jag poängtera att de moderata vallöftena har vi faktiskt levt upp till. Jag konstaterar att det Anders Nilsson säger inte heller står i motsats till det.

Anf. 58 LARS-OVE HAGBERG (v):

Herr talman! När Vänsterpartiets ledamot i kulturutskottet inte har avgett någon meningsyttring här och jag har yrkat bifall till motionerna, kan det

föranleda litet tekniska problem för kammaren. Därför tar jag tillbaka mitt yrkande om bifall till motionerna Kr510, yrkande 3, och So270, yrkande 5, och kommer tillbaka vid ett annat tillfälle. Men i övrigt yrkar jag bifall till Vänsterpartiets motioner.

Sedan är det tydligen så, Stig Bertilsson, att vad man konkret föreslagit och vad man gett sken av att man skulle göra är två helt skilda saker. Här framstår det fullständigt klart att Moderaterna inte hade någonting att komma med. Min upplevelse av idrottsdebatterna är ju att Moderaterna gjorde en förfärligt stor affär av hur man skulle fördela Tipstjänsts överskott.

Anders Nilsson anklagade mig för våldsamma överbud, när Vänsterpartiet år efter år ville fördela det överskottet. Vi tyckte då att en stor del av vinsterna på spel bundet till idrotten skulle gå till idrotten, utifrån det beslut som fattades så långt tillbaka som på 40-talet. Vi har vidhållit de intentionerna, framför allt för att minska breddidrottens behov av sponsring.

Moderaterna förespeglade oss att de också var inne på detta och att det skulle bli förfärligt mycket pengar år efter år. Jag har letat i betänkandena för att se vad som fanns där, men det fanns ingenting.

I valrörelsen ställer man långtgående krav och framför kritik, men när man sedan själv får ta ansvar blir det ingenting. Det är vad vi kan konstatera nu. Jag kan gå ut till idrottsrörelsen och säga att Moderaterna hade ingenting och att det är konstaterat här i kammaren.

Anf. 59 STIG BERTILSSON (m):

Herr talman! Jag konstaterar att antingen är Lars-Ove Hagberg inte läskunnig eller också har han inte förmåga att lyssna.

I valrörelsen krävde vi Moderater att momsen skulle sänkas. Det har nu skett i en första etapp vid årsskiftet. Dessutom finns det en speciell utredning som ser över momsen för idrotten. När det gäller spel och lotterier har det också tillsatts en utredning som jobbar med frågorna och som kommer att lägga fram ett betänkande i år.

Om Lars-Ove Hagberg menar att det, som jag sade i mitt inledningsanförande, skulle föreligga färdiga konkreta förslag redan till den första budgeten, när budgetarbetet måste vara avslutat ett par månader efter regerings-skiftet, då anser jag att Lars-Ove Hagberg definitivt talar om någonting som inte ens han själv tror på.

Anf. 60 LARS-OVE HAGBERG (v):

Herr talman! Det Stig Bertilsson sade nu tar jag nästan som intäkt för att jag hade uppfattat Moderaterna rätt. Jag kan inte förstå hans invändning på annat sätt än som ett löfte att utredningen om momsen kommer att leda till stora lättnader för idrottsrörelsen.

Det måste vara detta Stig Bertilsson åsyftar, men han kan inte nu säga att hans vallöften kommer att genomföras. En utredare arbetar med det här, och om det arbetet leder till att Stig Bertilssons löften infrias, skall jag ta tillbaka hela min kritik.

Om sedan överskottet på lotterier och på det av staten anordnade spel som är idrottsanknutet också kommer att ges till idrotten i ökad utsträckning, får

Prot. 1991/92:79
18 mars 1992

*Långivningen för
ombyggnad av
kulturhistoriskt
värdefull
bebyggelse m.m.*

jag tacka för det. I så fall har jag uppfattat Moderaternas tal i valrörelsen rätt, att det skulle bli jättelika satsningar.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades efter 20 §.)

16 § Anslag till Kulturdepartementet m.m.

Föredrogs
kulturutskottets betänkande
1991/92:KrU17 Anslag till Kulturdepartementet m.m. (prop. 1991/92:100 delvis).

Tredje vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades efter 20 §.)

17 § Långivningen för ombyggnad av kulturhistoriskt värdefull bebyggelse m.m.

Föredrogs
bostadsutskottets betänkande
1991/92:BoU11 Långivningen för ombyggnad av kulturhistoriskt värdefull bebyggelse m.m. (prop. 1991/92:100 delvis).

Anf. 61 OSKAR LINDKVIST (s):

Herr talman! För ungefär 30 år sedan fattade riksdagen ett beslut om konstnärlig utsmyckning i bostadsområden. Motiveringen till detta beslut var att dåvarande riksdag ansåg det vara en fördel att kunna erbjuda bostadsområdena och de människor som bodde där tillgång till konst i det egna området.

Beslutet fick ett mycket gott mottagande. Bostadslån söktes och även lån till konstnärlig utsmyckning. Kontakt togs med konstnärer och deras organisationer för att få fram de bästa arbetsformerna för att föra ut konsten till folket i bostadsområdena.

Fler och fler konstnärer fick arbete. Samtidigt väcktes bostadskonsumenternas intresse för kultur, kulturaktiviteter och kontakten med den konstnärliga verksamheten.

Herr talman! Så kom det sig att nya bostadsområden byggdes och nya kulturaktiviteter skapades. Där fanns vattenspegelskulpturer, väggkonst, entrékonst och konst på uteplatser. Där uppstod en diskussion om konsten, och kort sagt blev riksdagsbeslutet en stor framgång.

Allt detta är Sverige ensamt om!

Hittills har riksdagens ledamöter tagit den konstnärliga utsmyckningen till sina hjärtan. Även under åren 1976–1982 slog den dåvarande borgerliga re-

geringen vakt om stödet till den konstnärliga utsmyckningen. Man visste att nya grupper bostadskonsumenter hade lärt sig att trivas med konsten. Nyetablerade konstnärer hade fått arbeten, och de hade fått en helt ny, ofta ung, entusiastisk, nyfiken, kanske ibland kritisk, och engagerad publik.

I dag har massvis av bostadsområden i vårt land god konst i sin närhet. Efterfrågan är, och har varit, mycket stor. Resurserna är, och har varit, mycket begränsade. Men intresset är stort. Man kan konstatera att det nästan hör till undantagen att inte något av byggföretagen som i varje fall finns i storstadsområdena i dag lägger, utan någon som helst påverkan utifrån, in kostnader för konstnärlig utsmyckning i kalkylerna för sina nya projekt.

För fem år sedan kom den socialdemokratiska regeringen med förslaget om statsbidrag. Efter en, som vanligt, klok behandling i bostadsutskottet stannade beslutet vid att det skulle utgå ett statsbidrag omfattande 40 %. Beslutet var välbetänkt, och det har fått ett nytt genomslag på den konstnärliga utsmyckningen.

För en tid sedan var bostadsutskottet på besök i Jarlaberg i Nacka kommun, strax utanför Stockholm. Där kunde utskottet få se ett område som är unikt när det gäller konstnärlig utsmyckning – dock inte enbart i Sverige. Jag tror att jag vågar säga att, med de förutsättningar som finns, Jarlaberg är ett område som är unikt i världen.

Området har anlitat 12 konstnärer för konstnärlig utsmyckning, däribland Elisabeth Hasselberg-Olsson, som har gjort den vackra gobelängen bakom talmannen, och Peter Dahl. Utskottet fick också träffa professor Olle Nyman. Både Peter Dahl, Elisabeth Hasselberg-Olsson och Olle Nyman är företrädare i den rika konstnärliga utsmyckningen i Sveriges riksdag.

I dag är det många som besöker Jarlaberg. Skolklasser, konstintresserade, politiker från andra kommuner, bostadsföretag och andra med ett starkt behov av att se området kommer på besök. Det här området är inte det enda. Men det är nära att besöka från Stockholm och Riksdagshuset. Jag vet att de som är intresserade när som helst kan kontakta den ledamot i HSB Stockholm som sköter visningarna av detta unikum bland svenska bostadsområden för en visning vid praktiskt tagit vilken tid som helst på dygnet.

I Jarlaberg finns konst för 3,5 milj.kr. Statens bidrag är alltså 40 %. Man skall komma ihåg att statens medverkan genererar ytterligare insatser för konstnärlig utsmyckning. Styrkan ligger inte enbart i bidraget från staten, utan det är fråga om stimulansen. Det handlar också om en princip. Nyligen har genomförts en enkät bland de boende. Resultatet av enkäten styrker mitt inlägg. Där råder ett stort intresse för mer konst än vad som finns för närvarande.

Alla besökare som kommer till Jarlaberg får se det unika bostadsområdet med den fina konsten. De får kontakt med duktiga konstnärer. Jag tror att alla som var där med bostadsutskottet är överens om att inte på någon enda vägg, varken i entréerna eller annorstädes inomhus eller utomhus, fanns någon enda kletig rad eller kludd. Det är ett av de renaste, finaste och vackraste bostadsområden som finns att se. En del av erkänslan för den fina miljön ligger i det konstnärliga värdet.

I årets budgetproposition vill regeringen ta bort de 15 milj.kr. som hittills har utgått i statsbidrag till konstnärlig utsmyckning i våra bostadsområden.

Prot. 1991/92:79
18 mars 1992

*Långivningen för
ombyggnad av
kulturhistoriskt
värdefull
bebyggelse m.m.*

När vi har motionerat om att behålla statsbidraget på 15 milj.kr. har det i första hand varit fråga om att behålla det oskattbara värdet i att med hjälp av dessa stimulansåtgärder få fram en ökad konstnärlig aktivitet. Det är fråga om att förse nya bostadsområden, eller gamla som skall byggas om, med konst. Många gånger har de boende själva fått lägga fram sina synpunkter på hur utsmyckningen skall ta sig uttryck.

Vi kunde ha föreslagit mera pengar. 15 milj.kr. är naturligtvis inte mycket pengar med tanke på den enorma efterfrågan. 15 milj.kr. är naturligtvis inte ens ett uns av en vattendroppe i en budget på 500 miljarder kronor. Vi ville helt enkelt undvika en debatt om sparbehoven i regeringens budget.

Jag gissar att regeringen har sagt nej under motiveringen att man vill spara för andra utgifter. Vi har handlagt frågorna i bostadsutskottet på vanligt sätt. Var gång dessa ärenden har tagits upp i utskottet har det inte varit en total enighet, men dock en stor uppslutning. Jag tror att partierna har tyckt att besluten har varit väl motiverade. Den här gången säger regeringspartierna nej. Moderaterna i bostadsutskottet säger nej, och Centern, Folkpartiet och numera Kristdemokraterna säger ingenting. Centern och Folkpartiet finns inte heller representerade på dagens talarlista i denna viktiga fråga.

Där finns, tyvärr, Moderaternas talesman, som nu tydligen skall berätta för kammaren och för Centern, Folkpartiet och Kristdemokraterna att det inte längre finns några pengar till konstnärlig utsmyckning av våra bostadsområden.

Det är, herr talman, sorgligt att konstatera en sådan utveckling av den konstnärliga utsmyckning som har varit ett så stort positivt inslag i våra svenska bostadsområden.

Jag yrkar med detta anförande, herr talman, bifall till reservationen.

Anf. 62 EVA ZETTERBERG (v):

Herr talman! Frågan om konstnärlig utsmyckning av bostadsområden, både vad gäller nybyggande och ombyggnad, kan tyckas vara mycket liten. Det handlar, som Oskar Lindkvist framhöll, endast om 15 milj.kr. i en jättestor budget. Men den har mycket stor betydelse för de människor som bor eller arbetar i de här områdena och för andra som har anledning att besöka våra bostadsområden.

Jag skall här inte upprepa all den goda argumentation som Oskar Lindkvist har framfört i ärendet. Jag instämmer på varje punkt i den. Jag vill däremot tillägga att jag är oerhört överraskad över den borgerliga majoritetens agerande i denna fråga.

I kulturutskottet har man nyligen behandlat en utvärdering som har rubricerats Konst där vi bor. I den har man i detalj granskat hur dessa pengar har använts och vilka effekter de har kunnat ge. Man har kunnat konstatera att ca 400 konstnärer per år har kunnat få sysselsättning på detta område. Till det kan man lägga sidoeffekter för andra grupper som är indirekt berörda och som därigenom också får jobb.

Med tanke på den höga arbetslöshet som vi har i byggandet och inom den konstnärliga sektorn i vårt land är det oerhört överraskande att man inte med denna lilla insats från statens sida vill bidra till att åtminstone vidmakthålla sysselsättningen för konstnärer som är särskilt engagerade i bostads-

sektorn. Jag undrar om den borgerliga majoriteten inte har läst denna utvärdering och inte har tagit del av dess resultat. Varför visar man ett sådant förakt för dessa resultat, och varför vill man inte ta till sig dem?

Från Vänsterpartiet har vi motionerat om en större satsning på detta område. Vi vill att det skall anslås 10 milj.kr. mer. Som Oskar Lindkvist var inne på är det en liten summa pengar, men vi tycker i detta läge inte att det väsentliga är att man får ytterligare miljoner, utan att anslaget över huvud taget kan bevaras. Vi nöjer oss därför med att instämma i reservationen och yrkar bifall till den.

Men jag vill också göra en personlig reflexion när det gäller den borgerliga majoritetens agerande i bostadsutskottet. Utskottet har diskuterat denna fråga och fått en mycket god saklig bakgrund till den genom besöket i Jarlaberg, men såvitt jag har kunnat förmärka har detta inte satt något som helst spår hos något av de borgerliga partierna. Har man inte fått åtminstone några funderingar om att ändra sitt ställningstagande och att försöka få regeringen att ändra sin ståndpunkt?

Liksom Oskar Lindkvist är jag förvånad över att det är så få borgerliga utskottsledamöter som har anmält sig på talarlistan i den här frågan. Är det bara moderaterna som anser sig berörda? Jag hade med intresse sett fram emot att få lyssna till en utläggning från Ny demokrati om hur man faktiskt kunde tänka sig att överväga ett stöd till oppositionen i denna fråga. Jag trodde att det faktum att man från just Ny demokrati lade ned sin röst i utskottet talade för att man funderade på en annan hållning. Jag är alltså, för en gångs skull, besviken över att inte se Ny demokrati representerat på talarlistan och framför allt över att jag inte hört någonting om att man skulle ändra sitt ställningstagande.

Också från Vänsterpartiet vill vi yrka bifall till den socialdemokratiska reservationen.

Anf. 63 MIKAEL ODENBERG (m):

Herr talman! Stridsfrågan i det här ärendet är huruvida vi även fortsättningsvis årligen skall anslå 15 milj.kr. till konstnärlig utsmyckning av bostadsområden. Regeringen har ju här föreslagit att det årliga anslaget skall upphöra. Med anledning av hur Oskar Lindkvist och även Eva Zetterberg avslutade sina anföranden vill jag fästa både Socialdemokraternas och Vänsterpartiet kommunisternas uppmärksamhet på att regeringen består av företrädare för Moderata samlingspartiet, Folkpartiet, Centern och Kristdemokratiska samhällspartiet.

Jag tror också att det är bekant för både Oskar Lindkvist och Eva Zetterberg att vi för att få ett rimligt arbetssätt i riksdagen har den ordningen att det framträder en företrädare för hela utskottsmajoriteten. Det finns därför ingen anledning att försöka provocera fram en bild av att det bland de fyra regeringspartierna skulle föreligga olika uppfattningar i sak. Oskar Lindkvist och Eva Zetterberg vet att så inte är fallet. Regeringen har samfällt ställt sig bakom den folkpartistiska kulturministerns förslag, och de fyra regeringspartiernas ledamöter i utskottet har efter moget övervägande bestämt sig för att stödja regeringsförslaget i den här delen.

Vi har ju i dag ett bostadsfinansieringssystem som är ytterligt komplicerat

Prot. 1991/92:79
18 mars 1992

*Långivningen för
ombyggnad av
kulturhistoriskt
värdefull
bebyggelse m.m.*

och oöverskådligt. Redan i regeringsdeklarationen aviserade regeringen att man skulle komma att lägga fram förslag om ett nytt och förenklat lånesystem att gälla fr.o.m. 1993, vilket skulle medge en renodling av bostadsfinansieringssystemet och en väsentlig begränsning av lånebyråkratin. I budgetpropositionen anger man nu att förslaget om att avveckla detta bidrag är ett led i detta. Men man anger också besparingsbehov som motiv för att ta bort bidraget.

Om man läser Oskar Lindkvists motion och den socialdemokratiska utskottsreservationen finner man att även Socialdemokraterna vitsordar de besparingsbehov som föreligger, men man tycker att det är meningslöst att spara ett så litet belopp som 15 milj.kr. om året. Det går naturligtvis också att vända på detta och säga att man mot den bakgrunden kan ifrågasätta, om det blygsamma statliga stödet till konstnärlig utsmyckning har den avgörande betydelse för utsmyckningen av bostadsområdena som Oskar Lindkvist och Socialdemokraterna nu gör gällande.

Jag vill understryka att jag inte tror att det finns någon motsättning mellan några partier i riksdagen om värdet av att vi har konst i våra bostadsområden. Frågan är ju i stället huruvida skattebetalarna skall subventionera denna konstnärliga utsmyckning på det sätt som skett under de senaste fem åren.

Jag noterade när jag läste de socialdemokratiska motionerna i ärendet att man i en av dem understryker – och det gjorde också Oskar Lindkvist i sitt inlägg – att vandalism och förstörelse sällan förekommer i bostadsområden där man har en väl genomtänkt konstnärlig utsmyckning.

Det är säkerligen ett riktigt påpekande, men det understryker också att det faktiskt ligger inte bara i de boendes utan också i bostadsproducenternas intresse att se till att de bostäder och bostadsområden som byggs är attraktiva. Det är t.o.m. så att det sänker bostadsproducenternas kostnader om man genom en trevlig utformning av områdena kan förhindra vandalism och förstörelse.

Jag vill alltså understryka att jag inte tror att det finns någon motsättning i synen på behovet av konst i våra bostadsområden. Däremot har vi uppfattningen att denna konstnärliga utsmyckning kan komma till stånd utan de – med Oskar Lindkvists egna ord – mycket blygsamma statliga bidrag som har gällt de senaste fem åren.

Jag yrkar med detta bifall till bostadsutskottets hemställan och avslag på de socialdemokratiska motionerna och den därav föranledda reservationen vid betänkandet.

Anf. 64 EVA ZETTERBERG (v) replik:

Herr talman! Jag vill först säga till Mikael Odenberg att jag har debattordningen här i riksdagen helt klar för mig. Om de övriga borgerliga partierna är totalt överens med regeringen, och Moderata samlingspartiet i det här fallet, är det naturligtvis helt ointressant om de gör några inlägg eller inte. Det jag efterlyste och hade hoppats på var naturligtvis att de skulle ha en annan inställning i sak. Men jag vet och har förstått här nu att det sista hoppet inte finns kvar.

Däremot måste jag uppmärksamma Mikael Odenberg på något som tydli-

gen har förbigått honom som tung politiker, vilket förvånar mig. Mitt parti heter Vänsterpartiet. Vpk existerar inte längre. Jag vore tacksam om Mikael Odenberg kunde lära sig det. Det känns rätt irriterande att ständigt behöva påpeka det i sådana här sammanhang.

När det gäller den här blygsamma satsningen – jag talar för mitt partis del, och Oskar Lindkvist får väl svara för socialdemokraterna – tror jag att om byggbolagen i dag skulle gå med strålade vinster, ha problem med avsättningen och med glädje skulle ta på sig den här uppgiften för en stor expansion på bostadsbyggandets område, skulle vi säkert också kunna medverka till att avskaffa bidraget. Jag förstår inte hur de uppvaktningar vi har haft i utskottet om problemen i byggbranschen i dag kan ha undgått Mikael Odenberg och de borgerliga partierna. Man har stora svårigheter med att över huvud taget komma i gång med planerade projekt.

Att i det läget föreslå att man skall avskaffa även det här blygsamma bidraget blir naturligtvis extra oförklarligt. Jag är mycket orolig för att man framöver också kommer att minska på satsningen för konstnärlig utsmyckning. Jag beklagar det, men det är bara att konstatera att man från samtliga borgerliga partier liksom från Ny demokrati inte är intresserade av att medverka till det.

Anf. 65 MIKAEL ODENBERG (m) replik:

Herr talman! Jag ber om ursäkt för att jag sade Vänsterpartiet kommunisterna. Det var en ren felsägning. Min avsikt var att säga Vänsterpartiet, kommunisternas parti.

Anf. 66 OSKAR LINDKVIST (s) replik:

Herr talman! Mikael Odenberg började med att upplysa om vilka partier som sitter i regeringen. All information mottages med stor vördnad. Jag tror att de flesta visste det förut. Det tråkiga i det här sammanhanget är att Moderaternas talesman nu också företräder Folkpartiet och Centern. Kds har inget förflutet i den här frågan, och har tydligen inte heller någon framtid i frågan om konstnärlig utsmyckning. Vad jag har beklagat är att Centern och Folkpartiet har ställt sig utanför.

Mikael Odenberg drog nu in det nya bostadsfinansieringssystemet. Men, Mikael Odenberg, det gamla bostadsfinansieringssystemet kör ju vidare under hela 1992. Det har inte särskilt mycket med ett nytt bostadsfinansieringssystem att göra. Det var en sådan argumentation som över huvud taget inte har fäste någonstans. Jag kan förstå att Mikael Odenberg är trängd i den här frågan och hittar på det ena uppslaget efter det andra. Men visst, Mikael Odenberg, har det avgörande betydelse att få 15 miljoner som en stimulans och ett stöd för konstnärlig utsmyckning. Det utlöser nya aktiviteter och nya insatser.

Jag har själv pratat med byggherrar och bostadsföretag, som tycker att frågan om hur man skall planera in den konstnärliga utsmyckningen och vilka konstnärer man skall anlita för den verksamheten är bland det trevligaste i deras planering. Många av dem lägger in egna pengar för att göra det så trivsamt, trevligt och bra som möjligt. Det är ingen liten fråga när vi pratar om

Prot. 1991/92:79
18 mars 1992

*Långivningen för
ombyggnad av
kulturhistoriskt
värdefull
bebyggelse m.m.*

15 miljoner. Det är faktiskt en fråga som – vilket jag sade tidigare – genererar nya insatser på det konstnärliga området.

Mikael Odenberg sade att vi delar värdet av det här. Han säger att det inte finns några motsättningar när det gäller värdet. Sedan avslår han det statliga bidraget på 15 milj.kr. Det är ganska osmakligt att ha en så motsatt uppfattning om vilken medverkan man skall bidra med på dessa områden.

Slutligen sade Mikael Odenberg att man skall skapa attraktiva bostadsområden. Exakt! Det gäller inte bara arkitektur, miljö, bra lägenheter eller utrustning av lägenheterna. Det gäller också frågan om konstnärlig utsmyckning och statens medverkan. Det är det Mikael Odenberg säger nej till.

Anf. 67 MIKAEL ODENBERG (m) replik:

Herr talman! Det finns en utskottsmajoritet i det här ärendet. Den utskottsmajoriteten är konstituerad av fyra partier. Att det råkar vara en moderat företrädare som tolkar utskottsmajoriteten är, Oskar Lindkvist, mera en händelse och syftar till att spara hans tid genom att argumentationen inte fyrfaldigas.

Vi har inte gjort detta ställningstagande därför att vi i största allmänhet tycker att det är roligt att ta bort det bidrag som har funnits under de senaste fem åren för konstnärlig utsmyckning i bostadsområdena. Vi gör detta därför att vi utifrån de besparingsskäl i statsbudgeten som också Oskar Lindkvist har erkänt har sett det som nödvändigt att prioritera.

Efter moget övervägande har vi gjort den prioritering som framgår av ärendet. Det innebär inte att vi förnekar behovet av konstnärlig utsmyckning i våra bostadsområden. Vi menar att vi inte såsom hittills bör fortsätta att skattesubventionera den konstnärliga utsmyckningen. Det ligger i bostadsproducenternas eget intresse att åstadkomma en sådan, något som för övrigt Oskar Lindkvist själv har illustrerat i sina inlägg.

Jag tycker att Oskar Lindkvist kanske inte riktigt har varit nyansernas mästare i dag när han har försökt att framställa det här bidraget som helt avgörande för om vi får någon konstnärlig utsmyckning i våra bostadsområden eller inte. Vi har sedan Kristi födelse framlevt ettuseniohundraåttiosex och ett halvt år i det här landet utan dagens bidrag till konstnärlig utsmyckning av bostadsområden. Vi har haft systemet i fem år. Under de två första av dessa fem år var anslaget mycket litet utnyttjat. Sedan har naturligtvis bostadsproducenterna vant sig vid regelsystemet. De tre senaste åren har anslaget utnyttjats. Det underliggande tryck på skattesubventioner till konstnärlig utsmyckning som Oskar Lindkvist påstår finns, kan starkt ifrågasättas.

Anf. 68 OSKAR LINDKVIST (s) replik:

Herr talman! Mikael Odenberg säger att det råkar vara en händelse att det är Moderaternas talesman som talar för regeringspartierna. Det kanske det är. Det vet inte jag. Men jag är fullkomligt övertygad om att det är Moderaternas uppfattning som går igenom i regeringspartiernas framträdande i den här frågan. Jag tror att i ett mera normaliserat läge skulle inte Centern och Folkpartiet ha svikit konstnärerna eller bostadskonsumenter. Däremot har Moderaternas intresse för de här frågorna aldrig kommit till ett positivt uttryck.

Det kommer också fram när Mikael Odenberg säger att det inte är roligt att vara talesman i den här frågan. Men här gäller det för regeringen att göra besparingar. Då kanske vi som är litet intresserade börjar undra att om man skall göra besparingar kanske man kan göra besparingar på de 10–15 miljarder som Moderaterna skall spara på skatten.

Det rör sig om en så liten summa att den inte ens ger ett utslag på någon enda räkneapparat i det här landet. Det handlar inte om detta, Mikael Odenberg. Det handlar inte om besparing. Det handlar emellertid om en sparnit som står mer i överensstämmelse med Moderaternas uppfattning än den uppfattning som vanligtvis företrädes av Folkpartiet och Centern.

Mikael Odenberg säger att det sedan Jesu födelse har förflutit nittonhundraåttiosex och ett halvt år utan anslag för konstnärlig utsmyckning. Men, Mikael Odenberg, jag pratar faktiskt om de senaste 30 åren. Sedan år 1962 har det gått ut anslag, bidrag och lån till konstnärlig utsmyckning. Det är dessa bidrag på 15 milj.kr. som Mikael Odenberg skall spara för att få ett ökat utrymme för att spara till skattesänkning för de rika människorna i det svenska samhället.

Anf. 69 MIKAEL ODENBERG (m) replik:

Herr talman! Jag sade inte att det inte var roligt att vara talesman för utskottsmajoriteten i ärendet. Det är alltid roligt att vara talesman i frågor där man får möjlighet att diskutera med Oskar Lindkvist.

Problemet är bara att när man diskuterar så vill Oskar Lindkvist alltid spara på något annat än vad som avses i det ärende man just diskuterar. Det är klart att här man den inställningen blir det inte så mycket av besparingarna i slutändan. Vi har – och det var därför jag sade att det aldrig är roligt att dra in på bidrag som finns – gjort en saklig prövning av regeringens förslag om slopande av anslaget till konstnärlig utsmyckning. Då har vi bedömt att den av regeringen föreslagna besparingen är möjlig att genomföra utan att detta får de effekter på den konstnärliga utsmyckningen i våra bostadsområden som Oskar Lindkvist velat påstå att den skulle få.

Förste vice talmannen anmälde att Oskar Lindkvist anhållit att till protokollet få antecknat att han inte ägde rätt till ytterligare replik.

Anf. 70 INGEGERD SAHLSTRÖM (s):

Herr talman! Jag vill som socialdemokratisk ledamot i kulturutskottet anföra några synpunkter i det här ärendet.

Kulturen är ju viktig, och det är väsentligt att kulturen genomsyrar hela samhället. Jag tycker att vi har kommit en bra bit på väg i vårt land när det gäller den målsättningen. Jag vet att jag inte är ensam om att tycka så, för det gjordes en examination i Europarådets regi för några år sedan, och då kom man fram till att det fanns mycket i Sverige som var bra på det här området. Vi arbetade med att få ut ett kulturutbud i hela landet – i alla regioner. Vi ville göra kulturen tillgänglig för alla, och vår målsättning i Sverige har varit att förbättra de ekonomiska villkoren för konstnärerna.

Det har från talarstolen berättats om hur bidragen till konstnärlig utsmyckning i bostadsområdena har fungerat hittills. Konstprojekten har visat

Prot. 1991/92:79
18 mars 1992

*Långivningen för
ombyggnad av
kulturhistoriskt
värdefull
bebyggelse m.m.*

Prot. 1991/92:79
18 mars 1992

*Långivningen för
ombyggnad av
kulturhistoriskt
värdefull
bebyggelse m.m.*

sig mycket positiva, inte bara i Jarlaberg, utan runt om i vårt land. Många konstnärer har på det här sättet fått ett arbete, och många människor har fått en miljö att bo i som varit positiv.

När det gäller konstnärernas möjligheter till arbete, så är det ju många som inte har några stora inkomster. Tidigare nämndes Peter Dahl. Han klarar sig, vågar jag gissa, utan de här bidragen. Men det finns bildkonstnärer i landet som tack vare satsningen på utsmyckning i bostadsområdena kanske för första gången i sitt liv har fått möjlighet till en tryggad årsinkomst. Därför ser jag det här bidraget också som en del i ett arbetsmarknadspolitiskt tänkande.

Det förslag som nu föreligger innebär att 15 miljoner i bidrag skall tas bort. Men det rör sig om mycket mer pengar för konstnärerna och jag kan, herr talman, som socialdemokrat inte acceptera det här förslaget. Konstnärernas arbetsmarknad måste förbättras, inte försämras.

En del konstnärsgrepp i vårt land håller på att få det bättre. Också genom förslag som har lagts fram i årets budget blir det ökningsåtgärder på vissa områden, och det är bra. Men jag tycker det är fel när en grupp konstnärer skall behöva betala en annan grupps ökningsåtgärder, och i det här fallet anser jag att förslaget slår så. Bildkonstnärerna blir lidande i mycket hög grad och får betala ett högt pris. Nya arbetstillfällen för en grupp skall inte betalas genom minskade arbetsmöjligheter för en annan.

Jag hoppas, herr talman, att jag genom mitt inlägg kunnat belysa en något annorlunda sida som hänger ihop med avvecklingen av det aktuella bidraget, och jag vill verkligen poängtera bidragets betydelse för bildkonstnärer i vårt land.

Med detta ansluter jag mig till den socialdemokratiska reservationen.

Anf. 71 DAN ERIKSSON i Stockholm (nyd):

Herr talman! Eva Zetterberg, övriga åhörare! Jag skall villigt erkänna att min personliga uppfattning i denna fråga är klugen.

Det stimulansbidrag vi här diskuterar har möjliggjort en utsmyckning av olika bostadsområden som med all sannolikhet inte skulle ha blivit av i annat fall. Ny demokrati vill verka för att människor bestämmer mera och staten mindre, och därför kan vi tänka oss en annan form, som i så fall skulle gå ut på att man har en tävling. Vi ämnar återkomma till detta.

Man måste också komma ihåg att det finns andra angelägna ting för de boende än konstnärlig utsmyckning. Värdet av konsten är stort, men det är skattebetalarnas pengar som används. Och får efterfrågan styra mera, när vi bygger våra hus och utformar områdena, kommer dessa också att bli sådana som de boende själva vill ha dem. Detta kommer säkert att leda till trevligare miljöer än många av de miljöer som vi upplever i dag i det bestånd som är 20–30 år gammalt eller yngre.

Staten skall inte bestämma åt människor och centralt avgöra vad som är bäst för folk. Därför är det viktigt att verka för att människor i större utsträckning själva får bestämma just vad som är angeläget i deras närmiljö.

När vi nu är med och formar framtidens bostadspolitik kommer Ny demokrati att arbeta för att människor skall kunna påverka sin närmiljö mera än vad som har varit fallet tidigare. Jag anmäler härmed att jag ämnar avstå vid

omröstningen när det gäller mom. 3 i hemställan i bostadsutskottets betänkande nr 11. I övrigt yrkar jag bifall till utskottets hemställan.

Prot. 1991/92:79
18 mars 1992

Anf. 72 EVA ZETTERBERG (v):

Herr talman! Till Dan Eriksson i Stockholm vill jag säga att det är naturligtvis bra med nya former för att stimulera till konstnärlig utsmyckning och till annat som man tycker är värdefullt – jag nämner gärna exemplet med en tävling, som Dan Eriksson själv lyfte fram. Men jag har svårt att se att detta står i någon motsatsställning till att bibehålla det aktuella bidraget.

Låt mig också säga att visst är det skattebetalarnas pengar som används. Men det är ju bara en del av kostnaderna för konstnärlig utsmyckning som bestrids genom skattemedel. Jag vill också med bestämdhet hävda att utsmyckningen kommer alla skattebetalare till godo i och med att det inte är fråga om någon utsmyckning av den enskilde hyresgästens lägenhet, utan alla i bostadsområdet får ju glädje av denna utsmyckning.

I och för sig är det också glädjande att Dan Eriksson inte själv ställer sig bakom utskottsmajoritetens förslag utan tänker avstå vid omröstningen när det gäller mom. 3 i hemställan. Jag har dock klart uppfattat saken så, att Ny demokrati som parti inte kommer att avstå. Men eftersom Dan Eriksson är Ny demokratis talesman i dessa frågor måste han ändå så att säga stå till svars för partiets hållning, och jag upprepar den fråga som Mikael Odenberg inte svarade på och riktar den nu till Dan Eriksson: Har Dan Eriksson uppfattat att byggbranschen i dag har stora pengar att röra sig med och gärna investerar och exempelvis satsar betydligt mer på konstnärlig utsmyckning än man har gjort hittills för att just ge en stimulans härvidlag? Är detta de signaler som Ny demokrati har fått, när vi i bostadsutskottet har blivit uppvaktade?

Anf. 73 DAN ERIKSSON i Stockholm (nyd):

Herr talman! Byggbranschen anpassar sig ju till den miljö den lever i, och gällande för miljön under den senaste tiden har varit att politiker har bestämt åt folk hur de skall bo och hur deras miljö skall utformas. Om efterfrågan, dvs. människor, får styra boendet kommer vi att få ett helt annat byggande och helt andra miljöer, och jag tror att det också kommer att bli mycket trevligare. Låt oss därför tillsammans forma framtidens bostadspolitik så att vi får trevligare miljöer än dem som har skapats genom de program som har utarbetats under de senaste 20–30 åren.

Anf. 74 EVA ZETTERBERG (v):

Herr talman! Vem kan invända emot att folk själva skall bestämma över och utforma sin boendemiljö? Jag gör det i alla fall inte. Men det är inte det det handlar om. Människor som har fått den här konstnärliga utsmyckningen har just haft en sådan möjlighet att själva påverka sin boendemiljö, och det är av den anledningen man blir överraskad över Ny demokratis ställningstagande i den här frågan. Människor kommer nämligen inte längre att kunna få den möjligheten på samma sätt som hittills. Det måste ju också Dan Eriksson i Stockholm vara på det klara med.

*Långivningen för
ombyggnad av
kulturhistoriskt
värdefull
bebyggelse m.m.*

Anf. 75 INGEGERD SAHLSTRÖM (s):

Herr talman! Jag vill bara uppmana Dan Eriksson i Stockholm att ta del av all den information som finns runt projektet "Konst där vi bor". Där kan han inhämta kunskap som visar att det inte alls bara är politiker som bestämmer hur det skall se ut i bostadsområdena. Under de här tre åren har det kommit mycket intressanta informationer, som visar hur konstnärer och människor i bostadsområdena har utformat sin närmiljö.

Anf. 76 DAN ERIKSSON i Stockholm (nyd):

Herr talman! Visst finns boendeinflytande, men vi har också ett regelverk som gör att möjligheterna att verkligen påverka är rätt så små. Därför går vi nu mot en utveckling som innebär att människor mer får efterfråga vad de själva vill ha och att politiker inte skall styra. Jag håller med om att ett visst boendeinflytande har funnits, men det har varit minimalt. Det är ju politiker som har bestämt hur vi skall bygga och hur bostäderna skall se ut.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades efter 20 §.)

18 § Bidrag till allmänna samlingslokaler m.m.

Föredrogs
bostadsutskottets betänkande
1991/92:BoU12 Bidrag till allmänna samlingslokaler m.m. (prop.
1991/92:100 delvis).

Anf. 77 LENNART NILSSON (s):

Herr talman! Sverige präglas i stor utsträckning av en folkrörelsetradition, och frivilliga organisationer har i hög grad medverkat till att vi i Sverige har ett aktivt folkrörelseliv. Inte minst är detta viktigt när man vill bedriva någon form av verksamhet ute i olika glesbygder. Det är då av stor vikt att det finns lokaler för dessa ändamål.

Man kan konstatera att socialdemokratin under en följd av år tillsammans med och med hjälp av Centern har arbetat för att det i vårt land skall finnas samlingslokaler så att det skall kunna bedrivas ett aktivt folkrörelsearbete med ändamålsenliga lokaler.

När utskottsmajoriteten i dag – också det med Centrerns hjälp – betonar vikten av samlingslokaler och deras betydelse blir det litet av en läpparnas bekännelse, eftersom man samtidigt vill minska på de anslag som står till förfogande för utbyggnad av den här verksamheten, för ombyggnader och för att lokalerna skall bli mer tillgängliga för människorna – inte minst, som jag nämnde, i glesbygden. Vi vet ju att det finns ett behov på detta område. Vi kan konstatera att det finns en lång kö av sökande till de olika stöd som gör det möjligt att bedriva sådan här verksamhet, en lång kö som det i dag tar flera år att avverka.

Vi socialdemokrater tycker därför att det är litet märkligt att man i ut-

skottsmajoriteten inte kan ställa upp på en utökning av de här ramarna dels med tanke på de behov som finns, dels med tanke på sysselsättningskrisen inte minst inom byggbranschen. I de regioner där det finns ett behov av att bygga ut allmänna samlingslokaler kan arbetslösheten bland byggjobbare vara uppemot 20–30 %, och dessa får nu i stället gå och stämpla och ta emot samhällsstöd på annat håll. När det finns ett behov och när det finns byggjobbare som är arbetslösa menar vi att det vore rimligt att man vidgade den här ramen, och det är vad vi har föreslagit.

Utskottsmajoriteten föreslår nu en minskning av ramen, som tidigare har varit på 52 milj.kr., till 46 milj.kr. Vi socialdemokrater vill, med utgångspunkt i de argument jag tidigare nämnde, utöka ramen till 96 milj.kr.

Det är bara att beklaga att Centern har hoppat på den allmänna borgerliga vagnen och inte som tidigare ställer upp på att vi skall ha ett aktivt Folkörörelsesverige med ändamålsenliga lokaler. Det är bara att konstatera detta.

Jag yrkar bifall till reservation 2 till betänkandet.

Anf. 78 BIRGER ANDERSSON (c):

Herr talman! Även jag vill inledningsvis något beröra vilken betydelse samlingslokalerna har för verksamheten i Sverige. Samlingslokalerna behövs över hela landet, såväl på landsbygden som i små och stora tätorter. I samlingslokalerna kan människor i ett bostadsområde eller i en bygd samlas för att ta itu med gemensamma angelägenheter, för att känna social gemenskap, för kulturella upplevelser och för att själva aktivt delta i kulturella verksamheter. Tillgång till samlingslokaler är en förutsättning för ett väl fungerande föreningsliv.

För några år sedan pågick kampanjen "Hela Sverige ska leva". I studiecirklar, utvecklingsgrupper och lokala bygdekommittéer diskuterades bygdens utvecklingsmöjligheter. En av de viktigaste faktorerna för bygdens utveckling var just tillgången till samlingslokal. Även i storstädernas bostadsområden är behovet av samlingslokaler väl dokumenterat.

Det finns i Sverige i dag över 2 000 allmänna samlingslokalsanläggningar, som ägs av det lokala föreningslivet på orten genom en särskild samlingslokalsförening. Det lokala föreningslivet svarar för verksamheten i lokalerna. Det kan t.ex. vara studiecirkelträffar, teater, dans, föredrag, filmvisning, barn- och ungdomsverksamhet av olika slag och pensionärsaktiviteter.

Skötseln av de allmänna samlingslokalerna finansieras genom medlemsavgifter, hyresintäkter, inträdesavgifter vid olika evenemang och vissa kommunala anslag. Men verksamheten bygger också ofta i mycket stor utsträckning på ideellt arbete. Detta gäller i särskilt hög grad de mindre samlingslokalerna, där man inte har någon fast anställd personal. Samhället får alltså tillgång till billiga och bra samlingslokaler, som förvaltas och sköts på ett ansvarsfullt sätt.

Hittills har jag uppehållit mig vid hur viktigt det är att det finns tillgång till samlingslokaler, men det är också ytterst angeläget att så många som möjligt kan utnyttja samlingslokalerna, att samlingslokalerna är handikappanpassade. Enligt nu gällande regler lämnas bidrag för handikappanpassningsåtgärder som genomförs utan samband med andra bidragsberättigande åtgärder med högst 150 000 kr. I utskottsbetänkandet föreslås att maximibeloppet

för bidrag till handikappanpassning av samlingslokaler höjs med 15 000 till 165 000 kr. Det finns också ett särskilt bidrag för handikappanpassning av folkparksteatrar, och utskottet föreslår att ramen för budgetåret 1992/93 utökas med 250 000 till 1,5 milj.kr. Bidrag för handikappanpassning av allmänna samlingslokaler bör som hittills få lämnas utan ram begränsning.

Dessa förbättringar, som helt sammanfaller med regeringens budgetförslag, står hela utskottet bakom. Vad beträffar ramen för bidrag till allmänna samlingslokaler råder däremot oenighet i utskottet, som har framgått av Lennart Nilssons anförande. Det statsfinansiella läget är besvärligt – det tror jag att också Lennart Nilsson känner till – och mot bakgrund av detta har utskottets majoritet föreslagit att ramen för nästa budgetår upptas till 46 milj.kr.

Av budgetpropositionen framgår att regeringen avser att göra en översyn av stödet till allmänna samlingslokaler. Först kommer en kartläggning att göras av hur stödet till allmänna samlingslokaler utfallit i skilda hänseenden. Boverket har fått regeringens uppdrag att göra kartläggningen, och boverket skall till regeringen redovisa uppdraget före utgången av augusti nu i år, alltså 1992. Därefter kommer regeringen att pröva behovet av en fördjupad studie i fråga om stödets effektivitet och måluppfyllelse.

Innan jag slutar, herr talman, vill jag gärna kommentera ett par saker i Lennart Nilssons anförande. Jag vill understryka att det är riktigt att vi från Centerns sida fäster stor vikt vid att det finns bra samlingslokaler, vilket jag också har redovisat i mitt anförande. Det är också riktigt att det finns en lång kö. Eftersom Socialdemokraterna har haft regeringsmakten under de senaste nio åren kan man fråga vad de har gjort för att minska den kön. Jag har tittat tillbaka litet men inte blivit särskilt imponerad. När Socialdemokraterna nu sitter i opposition lägger de helt plötsligt på 50 miljoner.

Jag vill påminna om hur de gjorde i fjol, då de sade att det skall vara oförändrade bidrag från det ena året till det andra och samtidigt införde full byggmoms. Förut var byggmomsen 20 % och 60 % på det s.k. vederlaget. Full byggmoms innebar en rejäl sänkning av bidraget till allmänna samlingslokaler. Jag vill understryka det, eftersom Lennart Nilsson gav intryck av att det bara var hans parti som gärna såg att samlingslokalerna fick det utrymme som de borde ha i Folkrorelsesverige. Socialdemokraterna har haft makten i nio år men har inte utträttat särskilt mycket. När de kommer i opposition fördubblas de anslaget. Varför gjorde ni ingenting när ni satt i regeringsställning?

Herr talman! Jag vill med det jag har sagt yrka bifall till utskottets hemställan och avslag på reservationerna.

Anf. 79 LENNART NILSSON (s):

Herr talman! Birger Andersson pratar vackert om de här frågorna, och jag kan instämma i mycket av det han säger. Slutsatsen av hans resonemang om det statsfinansiella läget är dock litet märklig. Det är den väsentliga skillnaden i dag jämfört med tidigare. Under de nio år som socialdemokratin hade regeringsansvaret i det här landet utvecklades sysselsättningen, och det blev t.o.m. en överhettning, bl.a. beroende på att de fria krafterna byggde en massa kommersiella lokaler – något som vi inte kunde råda över. Poängen

är att man i en situation med överhettning på arbetsmarknaden inte skall dra i gång verksamheter som innebär ytterligare överhettning.

Vad det handlar om i dag – och det är en koppling till det som vi nu gör när vi vill öka ramen med 50 miljoner, Birger Andersson – är att det på många områden i vårt land där arbetslösheten bland byggjobbarna är 20–30 % samtidigt finns behov av att bygga allmänna samlingslokaler. Poängen är att kombinera detta.

Man kan naturligtvis resonera om statsfinanser, men är det en rimlig och vettig politik att slunga ut byggjobbarna i arbetslöshet samtidigt som det finns ett intresse av att bygga ut allmänna samlingslokaler? Det är en helt vansinnig och dum politik man bedriver när man inte, med dagens sysselsättningsläge, tar chansen att tillfredsställa de behov som finns på det här området. Det är skillnaden mellan den borgerliga regeringens politik i dag och den socialdemokratiska politiken under nio år.

Anf. 80 BIRGER ANDERSSON (c):

Herr talman! Jag tror att Lennart Nilsson har missuppfattat en del när det gäller det statsfinansiella läget. För närvarande lever vi under en socialdemokratisk budget, som lades fram i januari 1991. Det förväntade budgetunderskottet då var 4,7 miljarder. Riksrevisionsverket gör regelbundna uppföljningar, och den senaste uppföljningen visade ett underskott på 54 miljarder, så det har skett en mycket kraftig försämring. Man kan fråga sig varför det har blivit så, men jag vill alltså påminna om att Socialdemokraterna har huvudansvaret för den budget som vi nu lever under.

Det är självklart att alla länder som är beroende av utrikeshandel, export och import, påverkas av den tyvärr långvariga lågkonjunkturen. Då måste man försöka hålla igen på vissa utgifter.

Nu är det, som Lennart Nilsson säger, en ganska hög arbetslöshet bland byggnadsarbetarna, men samtidigt tror jag att vi kan vara överens om att det var en alldeles för stor byggvolym under 1989/90. Det var en onormalt hög aktivitet i verksamheten, och vi skall inte räkna med att hålla den byggvolymen i fortsättningen.

Jag hoppas att de pengar som nu anvisas, 46 miljoner, kommer att räcka till en hel del. Jag vill avslutningsvis understryka att den socialdemokratiska regeringen inte lyckades beta av den långa kön, men jag hoppas att den nuvarande regeringen skall lyckas med det under 90-talet.

Anf. 81 LENNART NILSSON (s):

Herr talman! Jag kan naturligtvis utveckla en bostadspolitisk debatt, men det hör inte riktigt till ämnet. Det var Birger Andersson som anförde statsfinansiella skäl för att avslå vårt förslag om en utvidgning av ramen med 50 miljoner. Vi vill alltså utvidga ramen med 50 miljoner, bl.a. beroende på att en massa byggjobbare är arbetslösa.

Det är bara att konstatera att det är ren dumhet av regeringen att inte ta chansen att ge byggjobbarna vettiga arbetsuppgifter, som är till nytta i dagens Arbetslöshetssverige, i stället för att betala ut A-kasseersättning för att de skall gå hemma. Vad det handlar om är viljan, och den viljan finns inte, vare sig hos Birger Andersson eller hos utskottsmajoriteten.

Prot. 1991/92:79
18 mars 1992

*Bidrag till allmänna
samlingslokaler
m.m.*

Anf. 82 BIRGER ANDERSSON (c):

Herr talman! Det var intressant att konstatera att Lennart Nilsson inte alls berörde det statsfinansiella läget och utvecklingen av budgetunderskottet. Jag skall villigt erkänna att jag inte hade väntat mig den utvecklingen, men när det blev regeringsskifte och man fick klart för sig hur svår den ekonomiska situationen var, kunde det utan vidare konstateras att Socialdemokraterna i det avseendet hade lyckats dölja verkligheten väl. Nu måste vi gemensamt försöka åstadkomma förändringar till det bättre, och jag hoppas alltså att vi genom sparande i olika sammanhang skall kunna nå ett sådant resultat att vi får fart på Sverige efterhand när konjunkturen vänder.

Tyvärr har vissa grupper haft för stor verksamhetsvolym, och just inom byggsektorn var den alldeles för stor. Jag tror att Lennart Nilsson innerst inne är klar över det. Det gäller givetvis att se till att ta fram annan sysselsättning.

Jag vill avslutningsvis understryka att Socialdemokraterna under de nio år som de har suttit vid makten inte har lyckats minska kön när det gäller ansökningar om allmänna samlingslokaler. När de nu kommer i oppositionsställning ökar de plötsligt anslaget med över 100 %. Det är ett märkligt beteende.

Anf. 83 LENNART NILSSON (s):

Herr talman! Om man utgår från att allting var fel under socialdemokratiens regeringsinnehav och bara talar om vilket elände det var då, vore det intressant att få veta vad som är Birger Anderssons och utskottsmajoritetens vilja. Det blir inte bättre med de allmänna samlingslokalerna och för byggjobbarna om ramen minskas. Om det var ett sådant elände under socialdemokratiens tid, kunde man förvänta sig att den borgerliga majoriteten ville förändra det.

Oavsett om det finns för många byggjobbare eller inte, har både Birger Andersson och jag konstaterat att det runt om i landet finns ett behov av att bygga ut och bygga om allmänna samlingslokaler – det är vi överens om. Då skulle en del av byggjobbarna kunna få jobba i de regioner där de behövs i stället för att ta emot arbetslöshetsunderstöd.

Det är bara att konstatera, oavsett om vi socialdemokrater har gjort rätt eller fel, att det över huvud taget inte finns någon vilja hos borgerligheten att åstadkomma förbättringar på det här området, utan man föreslår bara försämringar.

Anf. 84 BIRGER ANDERSSON (c):

Herr talman! Jag vill göra Lennart Nilsson uppmärksam på att jag varken använt ordet fel eller ordet elände om den socialdemokratiska politiken. Jag har försökt göra en objektiv bedömning. Givetvis är vi beredda att också ta vår del av ansvaret. Men så mycket kan jag säga – jag upprepar det för Lennart Nilsson – att inte hade vi väntat oss att den ekonomiska situationen skulle vara så besvärlig som vi nu märker att den är med hänsyn till budgetunderskottets utveckling.

När Socialdemokraterna i januari 1991 redovisade sin finansplan sade de att budgetunderskottet skulle ligga på 4,7 miljarder. Vid den bedömning som

gjordes av riksrevisionsverket nu i februari sade man drygt 54 miljarder. Det är en otroligt stor skillnad, Lennart Nilsson.

Prot. 1991/92:79
18 mars 1992

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades efter 20 §.)

*Anslag till
byggnadsforsk-
ning, m.m.*

19 § Anslag till lantmäteriverket och fastighetsdataverksamheten m.m.

Föredrogs
bostadsutskottets betänkande
1991/92:BoU13 Anslag till lantmäteriverket och fastighetsdataverksamheten m.m. (prop. 1991/92:100 delvis).

Förste vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades efter 20 §.)

20 § Anslag till byggnadsforskning, m.m.

Föredrogs
bostadsutskottets betänkande
1991/92:BoU14 Anslag till byggnadsforskning, experimentbyggande, fonden för fukt- och mögelskador och till åtgärder mot radon i bostäder m.m. (prop 1991/92:100 delvis).

Anf. 85 LENNART NILSSON (s):

Herr talman! För en tid sedan kunde man på TV se hur en ung familj hade blivit drabbad av fukt- och mögelskador i sin bostad. Det var just när den moderate näringsministern hade föreslagit att man skulle avveckla stödet till fukt- och mögelskadefonden, en fond som under många år har betytt mycket för människor som har drabbats av fukt- och mögelskador. De har fått stöd för att bygga om och sanera sina bostäder, så att de har kunnat bo kvar.

Därför kan jag inledningsvis konstatera att det ändå är ett framsteg att moderaterna i det här fallet har fått stryk av övriga regeringspartier eller blivit överkörda av dem – vad vet jag? Det kanske kommer att redovisas sedan. Utskottet slår i varje fall enhälligt fast att det även fortsättningsvis finns behov av fonden och att den därför måste finnas kvar framöver. Det är naturligtvis glädjande, inte minst för de många familjer som drabbats av den här typen av problem, att de även i fortsättningen kan få stöd.

Inte minst utskottets talesman, Siw Persson, har här tidigare kritiserat socialdemokratin för att ha varit för saktfärdig i de här sammanhangen. Det är väl då bara att konstatera att det betänkande som vi nu behandlar inte ger några bättre förutsättningar för framtiden.

Jag fick på förmiddagen en liten skrift där den anonyma planministern ta-

lar om att miljöskador måste förebyggas, att man skall ha en helhetssyn på miljöarbetet, att man skall bedriva den här verksamheten långsiktigt och att man skall titta på områden som gäller teknisk utveckling, samhällsplanering, osv. med utgångspunkt från miljön. Därför är det litet märkligt att man är så njugg när man behandlar de här frågorna, som bl.a. handlar om att utveckla forskningen på området.

Vi kan väl konstatera att det finns många byggmaterial och andra saker som kan innebära problem för människors hälsa. Därför är det angeläget att man kan bedriva ett aktivt forsknings- och utvecklingsarbete på det här området. Där har vi Socialdemokrater föreslagit att byggnadsforskningsrådet skall få ytterligare möjligheter att bedriva ett långsiktigt forsknings- och utvecklingsarbete, för att komma till rätta med miljöproblem och problem i bostäderna som kan innebära risk för människors hälsa.

Jag tror inte att vi skall ha några större förhoppningar om att man skall biträda den socialdemokratiska reservationen, som handlar om ökade ramar och anslag för experimentbyggande, som så väl behövs för att kunna klara framtiden. Det är tydligen så att dagens politik på det här området är att det inte skall finnas någon politik på det här området. Marknaden skall kunna spela fritt, och ingen skall ha någon ledande roll när det gäller att försöka utveckla forskningen på det här området. Därför vill man avrusta.

Herr talman! Jag yrkar bifall till den socialdemokratiska reservationen, nr 2, som handlar om ramar och anslag.

Anf. 86 EVA ZETTERBERG (v):

Herr talman! Jag vill börja med att säga att jag tycker att det är bra att den borgerliga majoriteten har insett behovet av att fonden för fukt- och mögel-skador får bestå och att man på den punkten alltså går emot regeringen. Jag tycker att det är glädjande att se att man åtminstone i den här frågan – till skillnad från den som vi tidigare diskuterade och som handlade om konstnärlig utsmyckning – ändå tycks ha tänkt till; man har insett betydelsen av fonden.

Däremot är det tråkigt att man inte har haft samma klarsyn när det gäller övriga delar av det här ärendet – det gäller byggnadsforskning, experimentbyggande, åtgärder mot radon och en rad bidrag till ekologiskt byggande.

Jag är inte själv ekonom, men av dem som är det och arbetar med att utveckla privata företag har jag lärt mig att man ibland måste investera i ny maskinpark m.m. för att på sikt kunna spara. Det är en del av det förenklade budskap som jag har tagit till mig – jag förstår att det är viktigt.

Precis på samma sätt tycker jag att det är med det här: Genom att satsa på byggnadsforskning, genom att satsa på ekologiskt byggande, osv. kan man alltså spara för framtiden. Jag tror att vi genom de investeringar vi gör på det här området på sikt kan få lägre byggkostnader, bättre bostadsområden och bättre boendemiljö för människor. Det skulle definitivt spara, framför allt de boendes ekonomi och resurser men också statens finanser.

Jag har därför svårt att förstå varför man från den borgerliga sidan inte kan tänka sig att acceptera att de här anslagen finns kvar eller utökas. Jag tror alltså att det är oerhört betydelsefullt att göra en stark satsning på forsk-

ning och på ekologiskt byggande för att kunna bygga bättre bostäder i framtiden.

Prot. 1991/92:79
18 mars 1992

Anf. 87 SIW PERSSON (fp):

Herr talman! Som vi alla vet handlar dagens ärende om byggnadsforskning, experimentbyggande och pengar till fukt- och mögelskadefonden. Bostadsutskottet har tillstyrkt regeringens förslag om beslutsramar och anslag till just byggnadsforskning och experimentbyggande för nästa budgetår. Vi har också tillstyrkt bidragsgivningen till fonden för fukt- och mögelskador med en ökning på 50 miljoner, som vi i utskottet tyckte behövdes.

Låt mig få säga några ord om fukt- och mögelskadefonden. Den har nu verkat i sex år. Under den tiden bör de allvarligaste fukt- och mögelskadorna i småhusen ha upptäckts – det måste vi medge om vi försöker vara objektiva. Det finns därför skäl att se över utformningen av stödet. Men vi ansåg att det fortfarande kunde finnas ett antal människor som kunde komma i kläm. Eftersom det rör sig om mycket pengar för varje enskild fastighetsägare diskuterade vi oss fram till en ökning av budgetramen så att den slutade på 405 miljoner. Men i betänkandet står det också att vi menar att det från regeringen måste komma ett beslut om översyn av den fortsatta verksamheten och vilka regler som bör gälla för den.

Vi skall komma ihåg att vi, om vi skall klara av alla fukt-, mögel- och radonskador, måste ändra inriktningen, dvs. se till att minimera riskernas uppkomst. Det innebär att vi kräver ett större ansvar av alla inblandade parter, alltifrån kommuner, som säljer marken och har kontrollanterna, till konsulter, arkitekter, entreprenörer, fastighetsägare och fastighetsförvaltare. Vi får då i ordens rätta bemärkelse en konsumentvänlig bostads- och byggpolitik. Nu är det faktiskt konsumenten, som inte råår för det hela, som alltför ofta oförskyllt kommer i kläm.

Vi måste alltså på olika sätt se till att få bort de olika orsakerna till fukt, mögel och radon i våra bostäder. Det är det primära. Lyckas man med det behöver vi i denna församling inte diskutera någon fond för fukt- och mögelskador.

Herr talman! Jag yrkar bifall till utskottets hemställan och avslag på samtliga reservationer.

Anf. 88 LENNART NILSSON (s) replik:

Herr talman! Jag delar uppfattningen att man skall minimera riskerna och ge alla inblandade parter möjligheter därtill.

En av orsakerna till att den här fukt- och mögelskadefonden över huvud taget behövdes var att denna typ av problem uppstod och att någon framförhållning inte fanns, en framförhållning som vi alla är överens om att man borde ha haft och måste ha inför framtiden.

Det ter sig därför litet märkligt för oss inom socialdemokratien att man, om man har som utgångspunkt att minimera riskerna, samtidigt drar ned på det som är viktigt för att kunna klara av detta, nämligen framförhållning, forskning, osv. Då stämmer inte resonemanget – i varje fall inte för mig.

Ger man samtidigt mindre anslag till forskning för att få fram vettiga material, innebär det att problem kan uppstå som innebär ökade risker. Sedan får

*Anslag till
byggnadsforsk-
ning, m.m.*

vi bygga upp en ny fond. Det är viktigt att man har en ordentlig forskning på det här området, och vi har därför föreslagit bättre ramar än regeringen.

Anf. 89 SIW PERSSON (fp) replik:

Herr talman! Jag hoppas att vi någon gång i Sverige får ett samhälle med en sådan politik som ger utrymme för inblandade parter att själva klara av sin forskning så att inte staten på olika sätt måste ingripa.

Ett antal år har vi i det här landet tyvärr fört en byggpolitik med en mängd subventioner. T.o.m. Lennart Nilsson måste erkänna att subventioner föder subventioner.

Lennart Nilsson kan naturligtvis argumentera för att vi skall öka forskningen, och till vissa delar kan jag hålla med honom. Jag kan också säga att det statsfinansiella läget gör att vi inte kan öka hur mycket som helst. Det primära, Lennart Nilsson, är att vi skall föra en sund ekonomisk politik så de inblandade parterna själva ges utrymme för att kunna klara av det.

Lennart Nilsson vet också att de olika byggbranscherna redan har tagit initiativ för att sätta av pengar till fonder.

Anf. 90 LENNART NILSSON (s) replik:

Herr talman! Det går litet trögt, herr talman, med avsättningen till dessa fonder. Rent allmänt blir det också litet trögt om den här marknaden skall fungera på sina egna villkor.

Vi har föreslagit lagstiftning på detta område, vilken har senarelagts av den borgerliga majoriteten. Man utgår från att branschen skall ta ett eget ansvar. Jag tror att det behövs både ett eget branschansvar och en lagstiftning på det här området.

Man kan naturligtvis diskutera hur dessa forskningsmedel skall kunna tas ut. Det är kanske riktigt att de som producerar kan ta ut medel. Vad som emellertid i nuläget är viktigt är att man inte får tappa tempo när det gäller denna forskning.

Vad som är beklagligt med borgarnas politik är att ingenting händer. Man skyller allt på det som socialdemokratin har gjort under nio år, men vad man själv vill hörs det väldigt litet om.

Anf. 91 SIW PERSSON (fp) replik:

Herr talman! Vi sköt upp förslaget till lagstiftning om kontroll tidigare, men ett förslag om frivillig lösning är nu på väg. Man fick alltså ett halvår på sig. Det verkar som om det skulle gå, vilket jag verkligen hoppas, därför att jag trots allt tror – och det är jag inte ensam om – att det är bättre om de inblandade parterna kan komma överens än att det hela måste styras uppifrån av politiker.

Anf. 92 EVA ZETTERBERG (v) replik:

Herr talman! Siw Persson talade föredömligt väl om fonden för fukt- och mögelskador och om behovet av att satsa tidigt för att slippa åtgärda skador i efterhand.

Jag måste emellertid hålla med Lennart Nilsson om att det är svårt att se att regeringen gör denna satsning. Jag ställde frågan om det fanns något in-

trasse för att spara genom att investera i ett tidigt skede så att skador inte uppstår, men jag tycker att det inte verkar finnas något intresse i särskilt hög grad. Jag tror emellertid att det skulle innebära besparingar på sikt.

När vi hade en uppvaktning från Byggforskningsrådet i utskottet och man talade om befintliga medel, kunde konstateras att en del redan påbörjade projekt kommer att kunna "ros hem". Det fanns emellertid en rad andra intressanta frågor som man genom forskning skulle kunna få belysa om ytterligare medel beviljades. Det är bara att beklaga att vi inte får oss den forskningen till del.

Avslutningsvis vill jag säga att Vänsterpartiet instämmer i de socialdemokratiska reservationerna.

Anf. 93 SIW PERSSON (fp) replik:

Herr talman! Det är naturligtvis oerhört viktigt med forskning även inom denna sektor, men forskning är inte allt.

Vi skall komma ihåg att det behövs ingen forskning för att kunna konstatera vad som behöver göras för att undvika fukt och mögel. Det vet vi redan. Av olika anledningar emellertid har slarv tillåtit.

Vi vet också hur vi skall undvika radonproblemen – naturligtvis inte alla, men många – utan att satsa pengar på forskning. När det gäller radon är jag litet orolig för summan 20 miljoner, eftersom man har sänkt radondotterhalten till 200 Bq. Det skall bli intressant och se utvecklingen när det gäller behovet av bidrag. Det förutsätter att man ställer upp och hjälper dem som drabbas, annars har vi ett antal cancerfall att vänta.

Över huvud taget gäller det i denna bransch att ställa högre krav, att använda väl beprövade material och sluta tillåta att vi människor utsätts för experiment, antingen om det gäller i bostäder eller i lokaler. Ingen av oss köper en bil, om vi vet att den kanske går sönder efter ett visst antal mil. Det står inte ens i papperen: Köp en bil och du får se hur det går i framtiden. Det är vad som gäller alldeles för ofta när vi har köpt en bostad.

Anf. 94 EVA ZETTERBERG (v) replik:

Herr talman! Jag tror att vi är helt överens, Siw Persson, om att behovet av åtgärder mot radon, fukt och mögel sannolikt inte kommer att kvarstå under så många år framöver. Det är frågor som man blivit uppmärksam på och som man vet hur man skall hantera.

Vi har haft frågor angående flytspackel, vilket haft katastrofala konsekvenser i t.ex. bostadsområdet Dalen. Samma misstag görs inte i dag, därför att man känner till konsekvenserna av både materialet och kombinationen av olika byggmetoder, osv.

Hela tiden kommer det emellertid att uppstå nya problem, och jag tror att det är oerhört viktigt att vi satsar mycket pengar på forskningen för att kunna följa upp andra typer av negativa konsekvenser och för att kunna satsa på ett ekologiskt byggande. Om vi, precis som Siw Persson själv är inne på, vill satsa på att bygga bostäder som håller i många år, krävs mycket forskning och ekologiskt byggande. Vi kan inte som regeringen vill, snåla för framtiden.

Prot. 1991/92:79
18 mars 1992

*Anslag till
byggnadsforsk-
ning, m.m.*

Anf. 95 DAN ERIKSSON i Stockholm (nyd):

Herr talman! Det är glädjande att kunna konstatera att Eva Zetterberg förstår litet grand av visserligen grundläggande ekonomisk teori, men ändå.

Tyvärr har byggbranschen varit sämre än andra jämförbara branscher på att investera i nytänkande. Detta beror till en stor del på en onaturlig marknad med bl.a. regelverk och myndigheter, som många gånger direkt motarbetat nytänkande.

Det finns ett gammalt talesätt som lyder ungefär som så, att man inte är sämre än att man kan ändra sig. Detta innefattar numera även regeringspartierna, som har gjort helt om i fråga om fonden för fukt- och mögelskador. Det är berömvärt. Visserligen har man agerat under galgen, eftersom man förstod att propositionen i denna del skulle falla i kammaren.

I det nuvarande parlamentariska läget är det på det sättet att när regeringen lägger fram propositioner finns det två typfall: antingen är alla överens, utom möjligen vänsterpartiet, eller också är det vi som bestämmer. Man kan därför inte nog understryka vikten av att föra en dialog över partigränserna, även in i regeringskanslierna. Jag hoppas att några i regeringskanslierna hör detta. Jag riktar mig till er och säger: Fy skäms! Dialogen som förs mellan er och oss är väldigt dålig och måste förbättras, om vi skall få fram lösningar i stället för låsningar.

Det finns mycket att önska här. Men för att återgå till betänkandet som det har blivit utformat, yrkar jag bifall till hemställan i dess helhet.

Överläggningen var härmed avslutad.

Beslut

Företogs till avgörande skatteutskottets betänkande 1991/92:SkU17, kulturutskottets betänkanden 1991/92:KrU10, KrU11, KrU13, KrU14, KrU15 och KrU17 samt bostadsutskottets betänkanden 1991/92:BoU11, BoU12, BoU13 och BoU14.

Skatteutskottets betänkande SkU17

Mom. 2 (tullens framtida kontrollverksamhet)

Utskottets hemställan bifölls med 174 röster mot 135 för reservation 1 av Lars Hedfors m.fl.

Övriga moment

Utskottets hemställan bifölls.

Kulturutskottets betänkande KrU10

Utskottets hemställan bifölls.

Kulturutskottets betänkande KrU11

Utskottets hemställan bifölls.

Kulturutskottets betänkande KrU13

Mom. 1 (medelsanvisningen till stöd till trossamfund m.m.)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservationen av Åke Gustavsson m.fl. – bifölls med acklamation.

Mom. 2-4

Utskottets hemställan bifölls.

Kulturutskottets betänkande KrU14

Utskottets hemställan bifölls.

Kulturutskottets betänkande KrU15

Mom. 2 (utredning om den framtida idrottspolitiken)

Utskottets hemställan – som ställdes mot motion Kr510 av Lars Werner m.fl. i motsvarande del – bifölls med acklamation.

Mom. 5 (idrottens inkomster från spelmarknaden)

Utskottets hemställan bifölls med 186 röster mot 129 för reservationen av Åke Gustavsson m.fl. 1 ledamot avstod från att rösta.

Mom. 7 (idrottsresor)

Utskottets hemställan – som ställdes mot motion Kr511 av Jan Jennehag – bifölls med acklamation.

Mom. 8 (medelsanvisningen till Stöd till idrotten)

Utskottets hemställan bifölls med 302 röster mot 14 för motion Kr510 av Lars Werner m.fl. i motsvarande del.

Mom. 9 (fråga om återställande av det lokala aktivitetsstödet realvärde)

Utskottets hemställan bifölls med 301 röster mot 13 för motion Kr510 av Lars Werner m.fl. i motsvarande del.

Övriga moment

Utskottets hemställan bifölls.

Kulturutskottets betänkande KrU17

Utskottets hemställan bifölls.

Bostadsutskottets betänkande BoU11

Mom. 3 (avveckling av bidraget till konstnärlig utsmyckning)

Utskottets hemställan bifölls med 178 röster mot 136 för reservationen av Oskar Lindkvist m.fl. 1 ledamot avstod från att rösta.

Övriga moment

Utskottets hemställan bifölls.

Bostadsutskottets betänkande BoU12

Mom. 2 (ramen för beslut om bidrag till allmänna samlingslokaler)

Utskottets hemställan bifölls med 177 röster mot 138 för reservation 2 av Oskar Lindkvist m.fl.

Övriga moment

Utskottets hemställan bifölls.

Bostadsutskottets betänkande BoU13

Utskottets hemställan bifölls.

Bostadsutskottets betänkande BoU14

Mom. 3 (ramar och anslag till experimentbyggande)

Utskottets hemställan bifölls med 177 röster mot 137 för reservation 2 av Oskar Lindkvist m.fl.

Övriga moment

Utskottets hemställan bifölls.

21 § Bordläggning

Anmälades och bordlades

Proposition

1991/92:131 Vissa normgivningsbemyndiganden på vägtransportområdet, m.m.

Motionerna

med anledning av prop. 1991/92:99 Vissa anslagsfrågor för budgetåret 1992/93 samt om ändringar i den statliga organisationen på kärnavfallsområdet

1991/92:N31 av Anita Gradin m.fl. (s)

1991/92:N32 av Gunhild Bolander (c)

1991/92:N33 av Rolf L Nilson (v)

med anledning av prop. 1991/92:102 Totalförsvarets utveckling till och med budgetåret 1996/97 samt anslag för budgetåret 1992/93

1991/92:Fö6 av Bengt Rosén m.fl. (fp)

1991/92:Fö7 av Sten Söderberg och Lars Andersson (-)

1991/92:Fö8 av Fanny Rizell m.fl. (kds)

1991/92:Fö9 av Anita Persson (s)

1991/92:Fö10 av Elving Andersson (c)

1991/92:Fö11 av Birgitta Carlsson och Bengt Kindbom (c)

1991/92:Fö12 av Lena Boström m.fl. (s)

1991/92:Fö13 av Stina Eliasson och Tage Pålsson (c)

1991/92:Fö14 av Magnus Persson m.fl. (s)

1991/92:Fö15 av Sven-Gösta Signell m.fl. (s)

1991/92:Fö16 av Lars Stjernkvist m.fl. (s)

1991/92:Fö17 av Hugo Bergdahl och Siw Persson (fp)
1991/92:Fö18 av Karin Starrin (c)
1991/92:Fö19 av Gudrun Norberg m.fl. (fp,s,c)
1991/92:Fö20 av Pär Granstedt (c)
1991/92:Fö21 av Bengt Kindbom m.fl. (c)
1991/92:Fö22 av Sven-Olof Petersson (c)
1991/92:Fö23 av Börje Nilsson m.fl. (s)
1991/92:Fö24 av Yvonne Sandberg-Fries m.fl. (s)
1991/92:Fö25 av Sören Lekberg (s)
1991/92:Fö26 av Magnus Persson och Gullan Lindblad (s,m)
1991/92:Fö27 av Sinikka Bohlin m.fl. (s)
1991/92:Fö28 av Ingvar Carlsson m.fl. (s)
1991/92:Fö29 av Hans Göran Franck och Ulla-Britt Åbark (s)
1991/92:Fö30 av Ivar Virgin och Sten Svensson (m)
1991/92:Fö31 av Erling Bager m.fl. (fp,c)
1991/92:Fö32 av Bengt Harding Olson (fp)
1991/92:Fö33 av Ylva Annerstedt (fp)
1991/92:Fö34 av Margareta Winberg m.fl. (s)
1991/92:Fö35 av Ian Wachtmeister och Robert Jousma (nyd)
1991/92:Fö36 av Pär Granstedt m.fl. (c)
1991/92:Fö37 av Ingbritt Irhammar m.fl. (c)
1991/92:Fö38 av Ingegerd Sahlström m.fl. (s)
1991/92:Fö39 av Stefan Attefall (kds)
1991/92:Fö40 av Holger Gustafsson och Kjell Eldensjö (kds)
1991/92:Fö41 av Lars Werner m.fl. (v)
1991/92:Fö42 av Alf Wennerfors (m)
1991/92:Fö43 av Bengt Rosén (fp)
1991/92:Fö44 av Olle Schmidt och Margitta Edgren (fp)
1991/92:Fö45 av Ingvar Eriksson och Maud Ekendahl (m)
1991/92:Fö46 av Hans Lindblad (fp)
1991/92:Fö47 av Dan Ericsson i Kolmården (kds)

Prot. 1991/92:79
18 mars 1992

22 § Anmälan om frågor

Anmälades att följande frågor framställes.

den 17 mars

1991/92:500 av *Ian Wachtmeister* (nyd) till justitieministern om brottmål där tilltalade skyller på varandra:

Vilka konkreta åtgärder har justitieministern vidtagit för att fall typ Lindome ej skall upprepas?

1991/92:501 av *Barbro Westerholm* (fp) till utrikesministern om mänskliga rättigheter för homosexuella:

Homosexuella har som få andra under seklernas lopp varit utsatta för för-

domar, diskriminering och förföljelse. Förföljelserna fortsätter också i vår tid. Homosexuella förbindelser är straffbara i alla nya medlemsstater från OSS utom Ukraina, republiken Irland och ett stort antal utomeuropeiska länder.

Sverige måste på olika sätt motarbeta denna diskriminering av homosexuella.

Med anledning av det ovan anförda vill jag ställa följande fråga:

Avser regeringen föreslå att ESK:s slutdokument om mänskliga rättigheter – vilket skall behandlas i Helsingfors – skall innehålla en uppmaning om att mänskliga rättigheter också skall gälla för homosexuella?

23 § Kammaren åtskildes kl. 14.32.

Förhandlingarna leddes

av tredje vice talmannen från sammanträdets början t.o.m. 4 § anf. 2 (delvis),

av talmannen därefter t.o.m. anf. 22 (delvis),

av tredje vice talmannen därefter t.o.m. 17 § anf. 61 (delvis) och

av förste vice talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

TOM T:SON THYBLAD

/Barbro Karlsson

Innehållsförteckning

Prot. 1991/92:79
18 mars 1992

Onsdagen den 18 mars

1 § Justering av protokoll.....	1
2 § Hänvisning av ärenden till utskott	1
3 § Beslut rörande utskottsbetänkanden som slutdebatterats den 11 mars.....	1
Lagutskottets betänkande LU19	
Arbetsmarknadsutskottets betänkande AU5	
Arbetsmarknadsutskottets betänkande AU6	
Arbetsmarknadsutskottets betänkande AU8	
Arbetsmarknadsutskottets betänkande AU9	
Lagutskottets betänkande LU18	
Konstitutionsutskottets betänkande KU16	
Konstitutionsutskottets betänkande KU25	
Konstitutionsutskottets betänkande KU26	
Konstitutionsutskottets betänkande KU29	
Skatteutskottets betänkande SkU16	
4 § Sjöfart m.m.....	3
Trafikutskottets betänkande TU11	
Debatt	
Jarl Lander (s)	
Kenneth Attefors (nyd)	
Bengt Hurtig (v)	
Tom Heyman (m)	
Elving Andersson (c)	
Ulla Pettersson (s)	
Jerry Martinger (m)	
Gunhild Bolander (c)	
Göran Magnusson (s)	
Göthe Knutson (m)	
Roland Lében (kds)	
Beslut.....	31
Ärendet återförvisat till utskottet för ytterligare beredning	
5 § Anslag till Trafiksäkerhet m.m.	32
Trafikutskottets betänkande TU10	
Beslut.....	32
6 § Kommunikationsdepartementet m.m.....	32
Trafikutskottets betänkande TU7	
Beslut.....	32
7 § SMHI, SGI och statens haverikommission.....	32
Trafikutskottets betänkande TU8	
Beslut.....	32

8 § Transportforskning	32
Trafikutskottets betänkande TU9	
Beslut	33
9 § Kemikaliekontroll.	33
Försvarskommitténs betänkande FöU9	
Beslut	33
Beslut om samlad votering	33
10 § Anslag till tullverket, m.m.	33
Skatteutskottets betänkande SkU17	
Debatt	
Sverre Palm (s)	
Carl Fredrik Graf (m)	
<i>Beslut fattades efter 20 §</i>	
11 § Kostnader för Sveriges medlemskap i Unesco m.m.	36
Kulturutskottets betänkande KrU10	
<i>Beslut fattades efter 20 §</i>	
12 § Arkivet för ljud och bild.	36
Kulturutskottets betänkande KrU11	
<i>Beslut fattades efter 20 §</i>	
13 § Stöd till trossamfund m.m.	36
Kulturutskottets betänkande KrU13	
Debatt	
Björn Kaaling (s)	
Jan-Erik Wikström (fp)	
<i>Beslut fattades efter 20 §</i>	
14 § Folkrorelse- och ungdomsverksamhet m.m.	38
Kulturutskottets betänkande KrU14	
Debatt	
Monica Widnemark (s)	
Stina Gustavsson (c)	
<i>Beslut fattades efter 20 §</i>	
15 § Idrott	40
Kulturutskottets betänkande KrU15	
Debatt	
Anders Nilsson (s)	
Stig Bertilsson (m)	
Lars-Ove Hagberg (v)	
<i>Beslut fattades efter 20 §</i>	
16 § Anslag till Kulturdepartementet m.m.	54
Kulturutskottets betänkande KrU17	
<i>Beslut fattades efter 20 §</i>	
17 § Långivningen för ombyggnad av kulturhistoriskt värdefull bebyggelse m.m.	54
Bostadsutskottets betänkande BoU11	
Debatt	
Oskar Lindkvist (s)	
Eva Zetterberg (v)	
Mikael Odenberg (m)	

18 §	Bidrag till allmänna samlingslokaler m.m.	64
	Bostadsutskottets betänkande BoU12	
	Debatt	
	Lennart Nilsson (s)	
	Birger Andersson (c)	
	<i>Beslut fattades efter 20 §</i>	
19 §	Anslag till lantmäteriverket och fastighetsdataverksamheten	
	m.m.	69
	Bostadsutskottets betänkande BoU13	
	<i>Beslut fattades efter 20 §</i>	
20 §	Anslag till byggnadsforskning, m.m.	69
	Bostadsutskottets betänkande BoU14	
	Debatt	
	Lennart Nilsson (s)	
	Eva Zetterberg (v)	
	Siw Persson (fp)	
	Dan Eriksson i Stockholm (nyd)	
Beslut.		74
	Skatteutskottets betänkande SkU17	
	Kulturutskottets betänkande KrU10	
	Kulturutskottets betänkande KrU11	
	Kulturutskottets betänkande KrU13	
	Kulturutskottets betänkande KrU14	
	Kulturutskottets betänkande KrU15	
	Kulturutskottets betänkande KrU17	
	Bostadsutskottets betänkande BoU11	
	Bostadsutskottets betänkande BoU12	
	Bostadsutskottets betänkande BoU13	
	Bostadsutskottets betänkande BoU14	
21 §	Bordläggning	76
22 §	Anmälan om frågor	
	1991/92:500 av Ian Wachtmeister (nyd) om brottmål där tilltalade skyller på varandra	77
	1991/92:501 av Barbro Westerholm (fp) om mänskliga rättigheter för homosexuella	77

